SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

MİT'ten Çiller'e PKK raporu

▼ Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Başbakan Tansu Çiller'e iletilmek üzere hazırladığı "gizli" ibareli değerlendirme raporunda, PKK'nin "Stratejik denge aşamasına" geçme koşullarını yaratmaya çalıştığı belirtiliyor.

Mustafa ERDOĞAN'ın haberi 22. sayfada

Yaşar Kemal Türkiye'dir

▼ Fransa'nın Cezayir'de yürüttüğü savaşa karşı çıkanların yargılanmasını protesto etmek amacıyla 121 yazar, sanatçı, oyuncu, gazeteci ve üniversite öğretim üyesi "121'ler Manifestosu" adıyla tarihe geçen bir açıklama imzaladılar. Jean-Paul Sartre tarafından kaleme alınan açıklama, 1960 yazından itibaren bildiri olarak dağıtıldı.

▼ Askeri mahkeme "vatana ihanet" suçlaması ile 121 kişiden bir bölümü hakkında dava açtı. Sartre'ın yargılanması, hatta tutuklanması gündeme geldi. Cumhurbaşkanı De Gaulle, ünlü yazarın tutuklanması istemlerine "Sartre Fransa'dır" diyerek karşı çıktı.

İnsan var karartır ak gündüzü.. Muhsin Kızılkaya'nın yazısı 12-13. sayfalarda

Düşünce ve özgürlük Tektaş Ağaoğlu'nun yazısı 13. sayfada

121'ler Manifestosu'nun tam metni ve Ragıp Zarakolu'nun yazısı 11. sayfada

Boyner Kürt avına çıktı

▼ YDH lideri Cem Boyner, ayı avcılığını bıraktı politik avcılığa başladı. O, artık Kürtler'le ilgileniyor. Kürt kimliğinden bahsediyor, "Bir devlet on yıldır kendi topraklarını bombalıyorsa bunda bir yanlışlık vardır" gibi saptamalar da bulunuyor.
Bu "çarpıcı, cesur" açıklamaların satır aralarında yatan "devlet-kendi-toprak" bağlantısını göremeyenleri (t)avlamaya soyunuyor.

Ahmet BERTUĞ'un haberi 6 ve 7. sayfalarda

Solda yeni parti arayışları

▼ Çoğunluğu Devrimci Yol geleneğinden gelen, ancak değişik çevrelerden sosyalistlerin de içinde yeraldığı bir grubun çağrısıyla başlayan, "yeni bir birleşik parti veya hareket" yaratılması doğrultusundaki toplantıların ilki 22 Ocak'ta İstanbul'da yapıldı.
İkincisi 11 Şubat'ta düzenlendi ve bir komisyon oluşturuldu. Önümüzdeki aylarda komisyon "partileşme sürecini" örgütleyecek.

Haberi 5. sayfada

Korkut Boratav Yazısı 15. sayfada

Metin Üstündağ Meto Biyografi'leriyle 19. sayfada

Ragıp Zarakolu Yazısı 11. sayfada

Melih Pekdemir Yazısı 9. sayfada

Faik Bulut Yazısı 9. sayfada

Fatmagül Berktay Yazısı 7. sayfada

Metin Çulhaoğlu Yazısı 4. sayfada

Ufuk Uras Yazısı 21. sayfada

Aziz Çelik Yazısı 21. sayfada

Ö.Bedri Canatan Yazısı 16. sayfada

Cezmi Ersöz Yazısı 23. sayfada

Erdoğan Aydın Yazısı 20. sayfada

TİP, İlk göz ağrımız

▪ 34. kuruluş yılı etkinliği ve **Yalçın Cerit**'in YAZISI 4. SAYFADA

Anne bana rock'ı ver

▪ **Ali Işıngör**'ün YAZISI 18. SAYFADA

Hikmetinden sual olmaz

▪ Birlik kurultayı haberi ve **Merdan Yanardağ'ın** YORUMU 3. SAYFADA

Kokain'le savaşta ABD şikesi

▪ **Uyuşturucuyla mücadele stratejisi iflas etti.** HABERİ 10. SAYFADA

● TARİH: 18 ŞUBAT 1995 ● SAYI: 1 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Söz Fato'da olunca konuşmak haddimize mi?

Onu tanımayanımız yok..

Çocukluğumuz onun filmlerini izlemekle geçti. Kiminde ağladık, kiminde alkışladık.. Daha çok da düş kurduk. Fotoğrafları bekar odalarımızı ya da acemi makyajlarımızın ayna kenarlarını süsledi. Kartpostal olarak yakınlarımıza gönderdik..

O Türk sinemasının Fato'su "erkek kadın"ıydı. Fatma Girik'in imajı böyle kurulmuştu. Bu imaj artık onu belirlemeye başlamıştı. Seyircileri de ondan "erkekçe" işler bekliyordu.

Sonra onu SHP'li bir politikacı ve Şişli Belediye Başkanı olarak tanımaya başladık. Geçen yerel seçimleri kaybetti. Şimdi o "gazetecilik" yapıyor. Show TV'den Kanal D'ye transfer bile oluyor.. "Söz Fato'da."

Tarih 29 Ocak1995. Show TV 'de 'Söz Fato'da programı. Fatma Girik, İstanbul'dan kaçırılan bir çocuğu Hakkari'de bir grup polis, özel tim görevlisi ve askerle arıyor. Yüksekova'da gözüne kestirdiği bir eve giriyor. Ev didik didik aranıyor. Emirleri veren Girik. Sorgulamaları yapan yine o.

"Gazeteci Girik" kadınları sorguluyor. Yanıt alamıyor. Yanındaki askerlere emirler yağdırıyor. Kadınlara hitaben "Konuşmuyorsunuz ha? Götürün bunları karakola. Şunu da al, şunu da götür. Hepsini alın ? Sizi karakoldan kocalarınız alır", "Türkçe biliyor, bilmiyormuş gibi yapıyor."

Bir başka yerde kucağında çocuğuyla duran bir Kürt kadının yanına yaklaşıyor. Sert bir üslupla "Bu fotoğraftaki çocuğu gördün mü?" diye soruyor. Kadın ürküyor, geri çekiliyor ve korka korka yanıtlıyor, "Valla ben bilmiyorum". Girik inanmıyor ve kadının yüzüne tükürüyor. Biz seyrediyoruz. Kendimizi öyle bir kaptırmışız ki, bir polisiye filmi izler gibi, maç seyreder gibi. İnsanların evlerinin didik didik aranması, hakaret edilmesi hatta yüzlerine tükürülmesi umurumuzda değil.

Fatma Girik bir de insan hakları bakanı olursa...

Arada bir filmlerinden sahneler gösteriyor, programlarında.

Bir programında Beyoğlu'nda fahişelik yaparak geçimini sağlayan bir kadına hakaret ediyor. Başka bir programında pavyonda çalışan bir kadını kurtarıyor. Tam istenildiği gibi. Film mi gerçek mi anlamıyoruz. Yüzüne tükürdüğü Kürt kadının, hakaret ettiği, aşağıladığı kişilerin Girik için hiçbir önemleri yok. Çünkü bu programın esas kahramanları onlar değil. Esas kadın kendisi. "Rating"i çok yüksek. Önemli olan bu.. Başrolde "esas ana" Fatma Girik oynuyor.

Girik, geçen haftaki Aktüel dergisinde programına ilişkin eleştirileri şöyle yanıtlıyor : "Hakkari Yüksekova'da bir çocuk 5 yıldır rehin. 7 ev var bu işle ilgili, babası bildiriyor. O evlere giriyoruz, niye girmişiz köylülerin evlerine diye tepki alıyoruz. Yahu niye girdik, niye yanındaki evlere girmedik? Bu evlere girdik çocuğa ait ipucu bulmak için... Bunu söyleyenlerin çocuğu var mı? ... (Benim de) çocuğum yok ama ailenin acısını hissediyorum. Yaptığımızın doğru olduğuna inanıyorum. Biz gitmesek o çocuk öldürülecek. Bu sefer 'sıcağı sıcağına' gidecek."

İşte bütün mesele bu..

Şimdi sıkı durun. İnsan haklarından sorumlu devlet bakanı olmak istediğini söyleyen Girik, 'Söz Fato'da programını politikaya altyapı olarak gördüğünü belirtiyor.

O zaman acaba milletin yüzüne de tükürür mü?

SÖZ'DEN

Emeklerini emeğimizin yanına koyanlara

Merhaba,

Doğumlar sancılı olur. Dergimiz SÖZ de, bizim düşündüğümüzden daha uzun ve sancılı bir doğum süreci sonunda elinize ulaşmış bulunuyor. Başta mali ve ona bağlı bazı teknik sorunlar olmak üzere, birçok sorunun çözümü ocak ayının sonuna sarkınca tasarladığımızdan daha geç bir tarihte yayına başlamış olduk.

SÖZ'ün çıkış gerekçeleri ve yayın ilkeleri yine bu sayfada yer alan Yayın Kurulu'nun yazısında ayrıntılı bir şekilde anlatılıyor. Dolayısıyla okurlarımız ve genel olarak kamuoyu SÖZ'ü bu gerekçenin mantığı ve yayın ilkeleri çerçevesinde izleyecek, değerlendirecek ve denetleyecektir.

SÖZ'ün üretimini sınırlı sayıdaki dergi çalışanının çabalarından ibaret görmüyoruz. Zaten elinizdeki prova baskı da, sadece adlarını derginin künyesinde gördüğünüz çalışanlarca hazırlanmadı. Yüzlerce sosyalistin katkılarıyla yürütülen "SÖZ kampanyası" derginin çıkışında belirleyici bir rol oynadı. Çeşitli gazetelerde çalışan arkadaşlarımızın gösterdiği dayanışma bize güç verdi. Logomuzu ve afişlerimizi arkadaşımız Ömer Ülgenciler hazırladı. Görsel politikamızın oluşmasına katkıda bulundu. Hiçbir karşılık beklemeden olanaklarını ve entellektüel emeklerini emeğimizin yanına koyan dostlarımıza buradan teşekkür ediyoruz.

SÖZ'ün binlerce okuru olacaktır. SÖZ'ün sahibi, çalışanları ve çıkışı için katkıda bulunan arkadaşlarımız kadar okurlarıdır da. Okurlarımız SÖZ'e sahip çıktıkları ölçüde dergimiz, Yayın Kurulu'nun belirttiği "çıkış gerekçesi"ne uygun bir niteliğe kavuşacaktır.

SÖZ'e sahip çıkmanın ilk biçimi SÖZ'ü okumanın ötesinde, her türlü görüş, öneri ve eleştirinin dergiye ulaştırılmasıdır. Bunun bizim için son derece önemli, değerli ve yol gösterici bir katkı olduğu unutulmamalıdır.

SÖZ'e sahip çıkmanın bir diğer biçimi, SÖZ okurlarının kendilerini aynı zamanda dergimizin "gönüllü muhabirleri" olarak görmeleridir. Dolayısıyla çevrelerinde meydana gelen çeşitli olayları, haber değeri taşıdığını düşündükleri gelişmeleri bize yazılı olarak iletmeleri, bu arada fotoğraf başta olmak üzere, mümkünse görsel malzeme ile de desteklemeleri çok yararlı olacaktır.

SÖZ'ün bayilerde satış ve teşhirinin denetlenmesi de son derece önemli. Bunu da ancak okurları ve gönüllü muhabirleri yapabilir. Okurlarımız çevrelerindeki gazete bayilerine SÖZ'ün gelip gelmediğini, görünür bir yerde teşhir edilip edilmediğini denetler ve satışını izleyip sonuçlarını bize bildirirlerse, yaşamsal bir katkıda bulunmuş olacaklardır.

Nihayet her okurun SÖZ'ü çevresine ve mümkün olan en geniş kesimlere tanıtmasının da önemini hatırlatmalıyız. Bu açıdan akla gelebilecek her türlü yol denenebilir, ancak en etkili yollardan biri olarak artık her kasabada birkaç tane bulunan yerel radyoların değerlendirilmesi özel olarak düşünülebilir. Bu radyolarda SÖZ'ü tanıtıcı çeşitli programlar yapacak okurlarımız, dostlarımız mutlaka vardır.

SÖZ'ün çıkış gerekçesi ve genel yayın ilkeleri

İletişim teknolojisinin "harika ürünleri"nin yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte, bütün dünyada "kapalı" toplumlar çözülmeye başladı. Ancak onun yerini yönlendirilmiş insanlardan oluşan kalabalıklar aldı. Medyayı kontrol eden güç merkezleri, artık insanların neleri konuşacağını, neyi tüketeceğini, kimleri yücelteceğini, hangi müziği dinleyeceğini ve neleri mahkum edeceğini belirlemeye başladı. İnsan bilinci kuşatıldı.

1980'li yıllarda telekomünikasyon alanında gerçekleşen ilerlemenin bir sonucu olarak, Türkiye'de toplumun geniş bir kesimi büyük basının etkisi altına girdi. Basın tekelleri, kamuoyunu istediği gibi oluşturmaya, toplumsal hayatı yönlendirmeye, siyasi gündemi etkilemeye ve giderek doğrudan belirlemeye başladı. Günümüzde basın tekelleri büyük bir iktidar odağı olarak öne çıktı. Bu nedenle, basın tekellerine karşı etkili bir mücadele yürütülmeden gerçek bir özgürleşme sürecinin başlatılması imkansızdır. Başka bir deyişle, basın tekellerine karşı verilecek mücadele, iktidara ve kurulu düzene karşı yürütülecek mücadelenin canalıcı bir alanı haline geldi.

İşte SÖZ dergisi, insanlığın içine düşürüldüğü bu duruma Türkiye'den yöneltilmiş bir itiraz olacaktır. Kolektif bir emeğin ürünü olarak hazırlanan SÖZ, bu iletişim dünyasında Türkiye insanına bir özgürlük penceresi açma çabasında olacaktır.

Teknolojinin ulaştığı düzey dikkate alınırsa, demokratikleştirildiğinde insanlığa örneği görülmemiş bir özgürlük olanağı da sağlayacak olan iletişim dünyasına müdahale etmek sosyalistler için yaşamsal bir öneme sahiptir. Bu nedenle SÖZ esas olarak Türkiye sosyalistlerinin bir müdahale aracı olacaktır.

Bugün sosyalist hareketin değişik sektörleri tarafından çıkarılan bazı gazete ve dergiler bulunmakla birlikte, bu yayınlar, yukarıda işaret ettiğimiz ihtiyacı gidermekten uzaktır. Bu gazete ve dergiler sosyalist hareketin bütününe seslenme ve solun ortak kürsüsü olma kaygışını taşımayan oluşumlardır.

SÖZ, Türkiye sosyalist hareketindeki bu geleneksel anlayışın dışına çıkma ve bu alandaki boşluğu doldurma çabasında olacaktır.

Muhalefet odakları içerilecek

SÖZ, hiçbir siyasal partinin, örgütün ya da grubun yayın organı veya sözcüsü olmayacaktır. Başka bir deyişle SÖZ, sosyalist hareket içindeki herhangi bir örgütün "taraftarı" olmayacak, ancak kapitalizm karşısında sosyalizmin tarafında; ezilenlerin ve sömürülenlerin yanında, sosyalistlerin birliğini öne alan bir tutum içinde olacaktır.

SÖZ, sistemle mücadele içindeki bütün muhalefet odaklarını içerecek; bütün sosyalist parti ve grupların faaliyetlerine yayın ilkeleri doğrultusunda ve hakça yer verecektir. SÖZ, onlar üzerindeki baskılara ve haksızlıklara karşı mücadele edecektir.

SÖZ, sosyalist hareketin mümkün olan en geniş kesiminin birleşmesi ve sınıf hareketiyle güçlü bağlara sahip, sosyalist ve çoğulcu bir kitle partisi yaratılması hedefine uygun bir yayın çizgisi izleyecektir. Bu bağlamda, sosyalist solun birleşik bir etkinlik zemininde yeniden yapılanmasına, işçi ve emekçi yığınların politikaya müdahalelerine, toplumda söz ve karar sahibi olmalarına katkıda bulunmaya çalışılacaktır.

SÖZ, haberi çarpıtmadan, özünü değiştirmeden, nesnel ölçüler içinde verecektir. Haber, yorum ve tartışmada solun her renginin yer almasını gözetecektir. SÖZ, haber ve haber analizine ağırlık veren bir yayın olacaktır.

Yukarıda çizilen genel çerçevenin yanısıra SÖZ'ün yayın politikasına aşağıdaki ilkeler yön verecektir:

* SÖZ, doğayı, çevreyi, tarihi ve kültürel dokuyu korumak için yürütülen mücadeleyi destekleyecek ve katkıda bulunacaktır.

* SÖZ, özgürlük ve demokrasi mücadelesinin sesi olacaktır. Bu mücadelede özgürlük güçlerinin ve sosyalistlerin birlikteliğini öne alan bir tutum izleyecektir.

* SÖZ, kadın olmaktan kaynaklanan sorunların, toplumun bütününün sorunu olduğundan hareketle, cins ayırımcılığına karşı mücadele edecek ve kadın hareketini destekleyecektir.

* SÖZ, halkın aydınlanması ve düşüncenin özgürleşmesi anlamında demokratik laikliği savunacaktır. Devletin dinden elini çekmesi ve inanç sistemleri konusunda tarafsız kalması için mücadele edecektir. İnanç ve ibadet özgürlüğünü savunurken şeriatçı akıma karşı da savaşacaktır.

* SÖZ, Kürt sorununun barışçı ve demokratik bir temelde siyasi çözümü için mücadele edecektir. Eşitlik ve özgürlük temelinde halkların kardeşliğini savunacak, ırk ayırımı, ırkçılık ve savaş kışkırtıcılığına karşı çıkacaktır.

* SÖZ, kapitalizmin ve emperyalizmin insanlığı ve onun geleceğini tehdit ettiği inancıyla, toplumun çıkarlarını savunacaktır. Bunu yaparken kitle kuyrukçusu bir çizgiye savrulmamaya özen gösterecektir. İşçi sınıfı ve diğer çalışan toplum kesimlerinin ve onların mesleki örgütlerinin sesi olacaktır.

* SÖZ, sınırsız bir basın ve anlatım özgürlüğünden yanadır ve bunun için mücadeleyi esas alan bir yayın çizgisi izleyecektir.

* SÖZ, gençliğin sorunlarına sahip çıkacak, haklarını savunacak ve bunun için bütün olanaklarını seferber edecektir.

YAYIN KURULU

Hikmet'inden sual olunmaz

▼ Ankara kulislerinde Hikmet Çetin'in 'kimin adayı' olduğu tartışılıyor. SHP Genel Başkan eski Yardımcısı Fehmi Işıklar, olayı "Devlet kuşu Çetin'in başına kondu" diye değerlendirirken, Erzurum Bağımsız Milletvekili Abdülmelik Fırat ise Çetin'in "MGK'nin adayı" olduğunu önesürüyor.

Ankara, Söz– Ankara'nın siyasi kulislerinde sosyal demokrat solun "sürpriz" olarak nitelenen "geçici lideri" Hikmet Çetin'in adının kim ya da kimler tarafından ortaya atıldığı tartışılıyor.

SHP Genel Başkan eski Yardımcısı Fehmi Işıklar, Çetin'in adaylığını, "Devlet kuşu Çetin'in başına kondu" şeklinde değerlendirirken, sağ eğilimli Erzurum Bağımsız Milletvekili Abdülmelik Fırat daha da ileriye giderek Çetin'in, "MGK'nın adayı" olduğunu önesürdü.

SHP eski Genel Başkanı Erdal İnönü, ocak ayı sonunda "bütünleşemeyen" solun Çetin ad. üzerinde anlaşmalarının ardından başlayan "çatı" tartışmasına nokta koydu. İnönü'ye göre çatı CHP olmalıydı. Ankara kulislerinde Hikmet Çetin adının ve CHP çatısının sosyal demokratların değil, "devlet"in tercihi olduğu konuşuluyor.

SHP Genel Başkan eski Yardımcısı Fehmi Işıklar'ın "İnönü devletin oğludur. İnönü'nün isteği devletin isteğidir" dediği anlatılıyor.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve Başbakan Tansu Çiller'in Çetin'in adaylığını olumlu karşıladıkları yönündeki açıklamaları "Çetin devletin adayı" şeklindeki yorumları güçlendirdi. Demirel ve Çiller ayrı ayrı yaptıkları açıklamalarda Çetin'in liderliğine "sıcak baktıklarını" belirtmişlerdi.

Çetin, ayrıca 28–29 Ocak kurultayları öncesinde Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden ile yediği bir öğle yemeğinde de kendi adının genel başkan adaylığı için geçtiğini açıkladı. Bu yemekte Özden'in Amerika'nın artık Kürtler'e yönelik yeni politikalarından sözederek, Çetin'e "bütünleşmiş solun lideri sen ol" dediği öğrenildi. Çetin'in ise bu öneriye, "kurultaylardan sıyrılıp genel başkan adayı olarak ben çıkarsam hiç şaşmayın" diye yanıt verdiği belirtildi.

Çetin kimin adayı?

28 Ocak SHP–CHP bütünleşme kurultaylarının genel başkanlık sorunu nedeniyle tıkanması üzerine, 29 Ocak sabahı toplanan SHP Parti Meclisi'nde üye Demet Işık'ın Genel Başkan Murat Karayalçın'a, "Hikmet Çetin ismi nereden çıktı?" diye sorduğu, Karayalçın'ın ise, "Benim de hiçbir fikrim yok" yanıtını verdiği öğrenildi. Bunun üzerine Parti Meclisi üyelerinden Genel başkan eski yardımcısı Fehmi Işıklar'ın, "Devlet kuşu uçtu uçtu, Karayalçın'ın başına konamadı. Baykal'ın başına konamadı, Gürkan'ın başına konamadı, Soysal'ın başına konamadı, Cem'in başına konamadı Çetin'in başına kondu. Bu adaylığın açıklaması budur" dediği belirtildi.

'MGK'nın adayı'

Erzurum Bağımsız Milletvekili ve eski DYP'li Abdülmelik Fırat kurultayı izleyen günlerde yaptığı açıklamada daha da ileriye giderek, Çetin'in "MGK adayı" olduğunu öne sürdü. Bu değerlendirme, kimi çevrelerde ve sosyal demokratlar arasında "fazla zorlama ve haksız" diye nitelenmesine karşın, yine de büyük yankı yarattı. Fırat açıklamasında şunları söyledi:

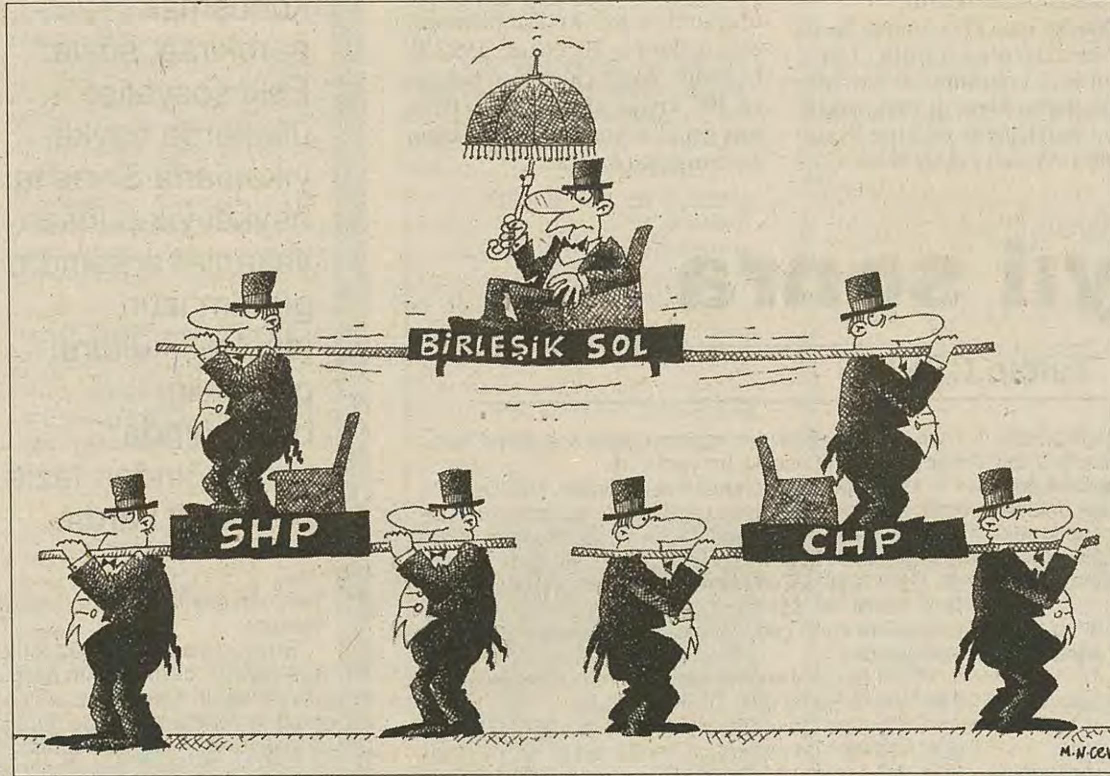
"Çetin'in adaylığı Milli Güvenlik Kurulu (MGK) tarafından önerildi. Aynı biçimde DYP ve ANAP da birleştirilmeye çalışılıyor. MGK solda ve sağda halk tabanından gelen ve toplumsal barışı isteyen partilerin önünü bu merkez ve devletçi partilerle kesmek istiyor.

Çetin sanıldığı gibi solda birleşmenin tıkanıklık yaşaması sonucu ortaya atılan bir isim değil. İstihbarat birimlerinin önerisi üzerine yapılan ince hesaplar Çetin'i aday yaptı. Hikmet Çetin'in Dışişleri Bakanlığı'na getirilişi de aynı biçimdedir. Çetin, dünya kamuoyuna bir Kürt olarak tanıtılmak istendi. Bununla bir Kürt'ün Dışişleri Bakanı olarak Türkiye'yi temsil edecek noktaya geldiği ve yine bir Kürt olarak Türkiye'de hiçbir Kürt'ün kimlik sorunu olmadığı imajı verilmeye çalışıldı. Çetin'in bir Kürt olarak Başbakan Yardımcılığı'na oturtulmaya çalışılması da yine aynı biçimde MGK ve istihbarat birimlerinin isteğidir."

Keskin; "Ben önerdim"

Işıklar ve Fırat'ın yaptığı "sert" değerlendirmelerden sonra CHP Genel Sekreteri ve Denizli Milletvekili Adnan Keskin ise Hikmet Çetin'in genel başkan adayı olarak kendisi tarafından önerildiğini açıkladı. Keskin, 28 Ocak Kurultayı gecesi bütünleşmenin tıkandığının ortaya çıkması üzerine evine gidip yattığını ve sabah 7.00'de uyandığında Çetin adının birden aklına geldiğini söyledi.

Sonuçta Çetin'in adaylık macerası bir muammaya dönüştü. Anlaşılan şu ki; Çetin "herkesin adayı".

DGM'de her gazetenin bir savcısı varmış!

Yaşar Kemal'in Der Spiegel dergisine yazdığı yazının soruşturmasını yürüten ve tutuklanmasını talep eden DGM savcısı İsa Geyik'in bildirdiğine göre, DGM'de her gazete için görevlendirilmiş savcılar varmış. Kendisinin Milliyet gazetesinden sorumlu olduğunu belirten savcı Geyik, Yaşar Kemal'le ilgili soruşturmanın Milliyet'te yayınlanan haber üzerinden açıldığını, bundan dolayı da dosyanın kendisine verildiğini ileri sürüyor.

Savcı Geyik'in verdiği bilgiler DGM'nin çalışma tarzını ve ülkedeki basın özgürlüğünü yeterince ortaya koymuyor mu?

İslamcıların kaç dergisi var?

İspanya'nın önde gelen gazetelerinden El Mundo'nun yaptığı bir araştırmaya göre, Türkiye'deki islamcıların medya alanındaki olanakları bir hayli genişlemiş. Gazeteye göre, islamcıların ellerinde 290 dergi, 40 ülke çapında yayın, 300 yerel yayın, 100 radyo istasyonu ve 35 yerel televizyon kanalı bulunuyor.

Newroz'u 'Komando Ayvaz' kutlayacakmış!

Milli Güvenlik Kurulu'nun tavsiye kararına göre, bu yıl Newroz "Komando Ayvaz" lakabıyla tanınan eski MHP'li bugünün DYP'li Devlet Bakanı Ayvaz Gökdemir'in koordinatörlüğünde kutlanacak. 21 Mart günü düzenlenecek Newroz'la ilgili devlet törenlerine Iğdır'dan başlanacak. Iğdır'daki törenler Ermeni zulmünü anlatan bir anıtın açılışıyla başlayacak ve Türki Cumhuriyetler'in temsilcileri de hazır bulunacak "Edirne'den Kars'a kadar bölünmez bütünlük, birlik ve beraberlik" mesajı verilmeye çalışılacak. Böylece bir Ön Asya ve Mezopotamya bayramı olan ve bu bölgedeki halkların kardeşliğini ifade eden Newroz devlet eliyle bir 'Türk Bayramı' durumuna getirilmek istenecek.

Ya paraşüt açılmazsa..

Merdan YANARDAĞ

Nerelerdeydin Hikmet abi.. Bu kadar gürültüye, elaleme rezil olmaya ne gerek vardı. Madem genel başkanlığa aday olacaktın, neden bu kadar bekledin. Biraz daha gecikseydin sosyal demokrasinin ruhuna hep beraber fatiha okuyacaktık!

Memleketin yüreğine su serptin. Adını kim ortaya attı, genel başkanlığa kim önerdi pek belli değil ama, Demirel'inden Çiller'ine; Karayalçın'ından Baykal'ına, Türkeş'inden Yılmaz'ına kadar, velhasıl devletimizin yüksek menfaatlerini koruyan ve kollayan zevatın tümü memnuniyetlerini bildirdi.

Adın birden bire gazetelerin manşetlerine, televizyon haberlerinin ilk sıralarına yükseldi. Seninle ilgili yazı dizileri yayımlandı. Yeteneklerin yeniden keşfedildi. İktidar odakları arasında adeta sessiz bir mutabakat sağlandı. Ne kadar ilginç değil mi? Eminim bu işe sen de şaşırıyorsun!

* * *

Aslında Hikmet Çetin adının ortaya atılması tesadüf değildir. Çetin'in bir seçmen tabanı ve parti içinde ciddi bir kadro desteği yoktur. Bu nedenle SHP ve CHP'deki hizip liderleri açısından bir tehlike oluşturmuyor.

Çetin bütün siyasi hayatı boyunca geldiği yerlere bir anlamda "paraşütle" indirildi. Milletvekili seçildiği bölgelerin listelerine merkez yoklaması yoluyla kontenjandan birinci sıraya yerleştirildi. O hep iyi yetişmiş bir "uzman" olarak tanındı.

1978'de kurulan Ecevit hükümetinde Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı yaptığı için parti çevrelerinde bir sayginlığı ve ağırlığı vardı. Kürt olması da bir avantaja çevrilebilirdi.

DYP–SHP koalisyon hükümetinde iki yılı aşkın süre yürüttüğü dışişleri bakanlığı sırasında yüksek performans gösterdi.

Ortadoğu'da Balkanlar'da, Kafkaslar'da ve Avrupa'da Türkiye'nin stratejik çıkarlarını "başarıyla" savundu. Bu durum kimsenin gözünden kaçmadı.

DYP ve SHP hükümetini hallaç pamuğu gibi atan Babıali'nin zor beğenen köşe yazarları, Çetin Karayalçın tarafından görevden alınınca ayağa kalktı.

Kısacası Çetin'in adı üstünde bir mutabakat sağlanması hiç de şaşırtıcı değildi.

* * *

Türkiye çözülüyor. Bu çözülmenin en açık şekilde yaşandığı alanlardan biri de sosyal demokrat hareket oluyor.

Toplum üç yıldır bir ihanete tanıklık ediyor. Emekçi sınıflar, sosyal demokratlara oy veren ilerici ve demokrat çevreler büyük bir şaşkınlık içinde.

Programına, ilan ettiği ilkelerine, toplumda yarattığı beklenti ve umutlara böylesine ihanet eden başka bir siyasal güce tarihte rastlamak çok zordur. En büyük şaşkınlığı da yıllardır sosyal demokrasiye omuz veren eski solcular yaşıyor. Vaziyeti kurtarmaları artık çok zor. Servetten pay kapma kavgasının gizlenmesi ise imkansız. Sosyal demokrat partilere sadece oy verenler ise, uluslararası ölçekte yaşanan sağa savrulmanın da etkisiyle son tutunma noktalarını da kaybetmiş durumdalar. Belki Yeni Demokrasi Hareketi bir umut olabilir.. Kimbilir!

İnsan gerçekten merak ediyor. Köklü bir yeniden yapılanmaya öncülük edecek gücü bulamayan geleneksel partiler, ülkeyi yönetmeye nasıl devam edebiliyor?

Günün sorusu budur. Toplumdaki arayışlara cevap veremeyen mevcut "siyaset sınıfı" gücünü, muhalefet hareketinin güçsüzlüğünden alıyor. Bugün ülkeyi yönetenler güçlü değil, sadece muhalifler son derece dağınık, örgütsüz ve güçsüz durumda.

* * *

SHP ve CHP'nin birleşme girişimi "devlet partisi"nin denetimi ve gözetimi altında yürütülüyor. Gerçek iktidar sahipleri gerekli müdahaleyi gerçekleştirmiş durumda. Gidişe asıl müdahale etmesi gereken güçler ise olan bitenin farkında bile değil.

TİP: İlk gözağrımız

Arşivden bir fotoğraf, kimler yok ki...

Haber Merkezi - 1961 yılındaki kuruluşundan sonra katıldığı ilk genel seçim olan 1965'te TBMM'ye 15 milletvekili sokan Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşunun 34. yılı kutlandı. 11 Şubat Cumartesi günü Mecidiyeköy Kültür Merkezi'nde "TİP'in Türkiye'nin Siyasal Yaşamına Ve Kültürüne Katkıları" başlıklı bir panel düzenlenirken, gece de Maçka'daki İTÜ Sosyal Tesisleri'nde bir 'Kültür Gecesi' yapıldı. 150 kişinin izlediği panele Mehmet Atay, Nihat Sargın, Tarık Ziya Ekinci, Yalçın Cerit, Hamza Tığlay, Yücel Gürsel, Ertuğrul Kürkçü, Şehabettin Bakırsan, Artun Ünsal ve Kazım Maksutoğlu konuşmacı olarak katıldılar. TİP genel başkanlarının yaptığı konuşmalardan sonra panelistler TİP'in işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin sosyalizmle tanışmasında ve örgütlenmelerinde yaptığı katkılar üzerinde durdular.

TİP'in son genel sekreteri Nihat Sargın, partinin kuruluş tarihine değindikten sonra mevcut partilerden hiçbirinin soldaki boşluğu dolduramadığını belirtti.

Maçka'daki İTÜ Sosyal Tesisleri'nde düzenlenen Kültür Gecesi'nin açış konuşmasını ise Aziz Nesin yaptı. Geceye rock müzik grubu Bulutsuzluk Özlemi, tiyatro sanatçısı Genco Erkal, Sadık Gürbüz, Koma Amed katıldılar.

Öte yandan, 13 Şubat Pazartesi günü de Tarih Vakfı Bilgi Belge Merkezi'nde 22 bin sayfalık belge, fotoğraf, dia, ses bantları, afiş ve dergilerden oluşan bir TİP arşivi açıldı. Partinin genel merkezindeki arşivine 12 Eylül'de el konulmuştu. TİP üyeleri ve yöneticilerinin ellerinde bulunan belgelerin derlenmesiyle ve bağışlarıyla oluşturulan arşivin düzenlenmesi çalışmalarına 10 Nisan 1993'te başlandı. Arşiv çalışması boyunca 400 kişiye ulaşılırken, TİP'in son genel sekreteri Nihat Sargın da danışmanlık yaptı.

34 yıl sonra

Yalçın CERİT

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi, görünüşte Demokrat Parti hükümetine karşı yapılan ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin önünü açan bir hareket idi. Gerçekte ise Türkiye'deki tarihsel gelişme ve ona karakterini veren işçi ve emekçi halk kitlelerinin ilerici aydınlar ve gençliğin arayışları, CHP'nin ve dolayısıyle darbeci subayların muhalefet programını çok aşıyordu.

1950 yıllarından sonra gelişen işçi sınıfı ve onun yükselen ekonomik–sendikal mücadelesi siyasi mücadele sınırına dayanmıştı.

31 Aralık 1961'de İstanbul Saraçhanebaşı Meydanı'nda 150 bin işçi isteklerini duyuruyor, kayıtsız şartsız toplusözleşme ve grev hakkını istiyordu.

Türk–İş yönetimindeki Amerikan tipi sendikacılık anlayışına karşı çıkan bazı sendikalar siyasi bir parti "işçiler için bir parti" kurmak üzere harekete geçtiler.

13 Şubat 1961'de İstanbul'da bir grup sendikacı Türkiye İşçi Partisi'ni kurdu.

Parti, bir yıl süresince önemli gelişme gösteremedi.

1962 yılında kabul edilen ilk tüzükte partinin karakteri "...TİP, Türkiye işçi sınıfının ve onun demokratik öncülüğü etrafında toplanmış bütün emekçi sınıf ve tabakaların... ilerici gençliğin ve toplumcu aydınların iktidara yürüyen siyasi teşkilatıdır" diye belirtilmişti.

Marksist partilerin, ideolojik ve örgütsel olarak burjuvaziden bağımsız olma ilke ve isteğine karşı ilk saldırılar başladı.

1962 ile 1965 arasında partinin Anadolu'ya açılması, adının duyulması, farklı nedenlerle düzene muhalif her yaştan insanın, geniş anlamda "devrimci"nin partili olması ile TİP güçlendi. Kürt halkından demokrat–Marksist insanlar ve Kürt gençleri, TİP saflarında yerlerini aldılar.

1965 yılı Ekim ayına varıldığında, Türkiye'de ilk defa Marksist bir parti 67 ilin 51'inde seçimlere girdi ve 15 milletvekilliği kazandı.

TİP parlamentoyu, kitleye gerçekleri açıklama, işçi ve emekçi halkın çıkarlarını koruma, ekonomik ve siyasi kültürel bağımsızlığını emperyalizme karşı savunma kürsüsü olarak kullandı.15 milletvekilinin zaman ve imkanlarının çoğunu yalnızca BMM içine hapsetmeleri öncelikli bir yanlış idi.

1966 Malatya Kongresi'ne gidilirken, Milli Demokratik Devrim stratejisini parti içinde geliştirmek isteyenlere karşı parti yeterli teorik ve ideolojik mücadele yapmadan kendini koruma refleksiyle içine kapandı. Parti, üyelerinin normal eleştirel görüşlerine ve farklı teorik veya stratejik görüşlere "parti disiplini" gerekçesiyle karşı çıkarak onları kolayca tasfiye etmeye başladı.

TİP'i kuran sendika yetkililerinin önde gelenleri 1967 yılı13 Şubat'ında DİSK'i kurdular.

Bu yıllara gelindiğinde (özellikle 1966) Türkiye burjuvazisi, tüm sağcı açık ve kapalı baskı örgütleriyle; AP örgütü ve hükümetleriyle artık TİP'in önünü kesmek için her türlü araca başvurarak saldırmaya başladı.

TİP, bir yandan Kürt halkının farklı ve temel sorunlarının nedenlerini gündeme alıp onların yaşadığı topraklarda mitingler düzenlerken, diğer yandan ABD emperyalizminin Türkiye'deki varlığına; askeri üslere Vietnam'daki haksız saldırılarına karşı çıkıyor ve NATO'dan çekilmesi için yurt düzeyinde kampanyalar düzenliyordu. Ancak TİP tepe yönetimi partinin legalitesini korumak endişesiyle cesur, hızlı ve atak olamadı. Parti, yükselen anti–Amerikan hareketle köylülerin toprak işgalleri yanında saf tutan partili ve partisiz gençlerin eylemlerinde yeterince etkili olamadı.

Zayıflayan TİP, 1970 15–16 Haziran işçi eylemleri üzerinde etkili olamadı.

1970 Ekim ayı sonunda TİP 4. Kongresi, partinin karakterini–stratejisini netleştiren, Kürt halkının varlığını tanıyarak, onun anayasal haklarıyle diğer demokratik istek ve özlemlerini kabul eden ve bu yolda verilecek mücadeleyi işçi sınıfının toplumsal mücadelesiyle tek bir dalga halinde birleştirmeyi amaçlayan kararları aldı.

12 Mart 1971 Askeri Hareketinin, faşist darbenin ayak sesleri duyulurken TİP, Ocak 1971'de "faşizme hayır" kampanyası açtı. Kampanya öncesi, ortak eylem için başvurulan ne DİSK ve TÖB–DER, ne de diğer demokratik–ilerici dernek ve kitle–meslek örgütleri olumlu cevap vermediler...

Beş yıl önce, beş yıl sonra

Metin ÇULHAOĞLU

Bundan beş yıl öncesinin beklentilerini, bu beklentileri dışa vuran özel söylemleri anımsadığınız oluyor mu hiç?

Eğer büsbütün unuttuysanız birkaç ipucu verebilirim. Hani duvarlar yıkılıyordu ya, işte o günler. Sonra, evrensel bir demokrasi dalgası dünyayı önüne katıp sürüklüyordu, çıkarabildiniz mi? Yeni bir dünya düzeni kuruluyor, ideolojiler bitiyor, barış ve demokrasi karşı durulmaz değerler haline geliyordu. Ha, ayrıca bir de "yeni politik kültür" biçimleniyordu bu arada...

Bu kadarını çıkarabildiyseniz gerisi gelecektir. Çünkü, yukarıda söylenenlerle de kalmıyor, daha neler neler oluyordu. "Seyislik"ten, yani at bakıcılığından gelen bir kavram olarak siyaset de küçümseniyor, onun yerini "anti–politik politika" alıyordu. Devlet küçülüyor, o küçüldükçe sivil toplum büyüyordu. İnsanlar, sınıf mınıf herşeyi boşverip birer birey olarak gündelik yaşamlarını sahipleniyorlardı.

Aydınlanmanın ürünü olup dünyamıza bunca yıl bunca acı çektiren örneğin toplumsallık, sınıfsallık, bütünsellik, bilinçli dönüştürme, sınıfsız toplum, ütopya gibi kavramlar ya da idealler sahneden çekiliyordu. Bu durumda, sırasıyla, cemaatçiliğe ve bireyciliğe, parçalılığa, bilinmezliğe, kuşkuculuğa, güncelciliğe ve "hemen şimdi"ciliğe selam durmak artık farz oluyordu.

Daha fazla uzatmaya gerek yok. Ama, eğer çok rahatsız edici gelmeyecekse bir soru atılabilir ortaya; bütün bunlara ne oldu sahi? Beş yıl öncesinin gelişmelerini az önceki teşhis ve söylemlerle selamlayanlar dünyanın ve Türkiye'nin bugününden memnunlar mı? Değillerse, ne olduğunu, kötülüğün hangi kırılası elinin bütün bu "güzellikleri" boğduğunu açıklamak zorundadırlar. Öyle değil mi? Demokrasi fedaisi Yeltsin nasıl bu hale geldi? Yakovlev gibi büyük ideologlara ne oldu? Havel'in neden esamesi okunmuyor? Gelelim öbür tarafa. "Komünizmi yıkma"nın gururu ve huzuru içinde caka satmak varken, Brzesinski neyi gördü de bugün ürküntü içinde global bir kaostan, etnik/dinsel boğazlaşmaların daha da yaygınlaşmasından, hatta bir tür yeni faşizm olasılığından söz etme gereğini duyuyor?

Daha açık konuşmak gerekirse, şöyle: Eski sosyalist ülkelerde heykel yıkanlarla Sivas'ta heykel yıkıp insan yakanlar arasında, günümüzün ideolojik/kültürel gerçekliği bağlamında sanıldığından fazla benzerlik vardır.

Aslında bütün bu soruların yanıtları çok basit. Son beş yıl içinde, 1990'ın "devrim"ini tersine çevirecek hiçbir şey olmadı. Daha açığı şu: Dün "duvarları yıkan", reel sosyalizmi çökerten, ideolojileri sona erdiren ve başka bir sürü "güzellik" üreten ideolojik–siyasal kültür neyse, bugün karşımızda tam tamına o vardır. Hem de en dizginsiz haliyle...

Daha açık konuşmak gerekirse, şöyle:

Eski sosyalist ülkelerde heykel yıkanlarla Sivas'ta heykel yıkıp insan yakanlar arasında, günümüzün ideolojik/kültürel gerçekliği bağlamında sanıldığından fazla benzerlik vardır.

Eski sevgilisini kaçırıp akla sığmayacak işkenceler yapan romancı ya da spiker, şu ya da bu özel sapıklığın değil, günümüzün yükselen değerlerinden sayılan benmerkezci ve hedonist (hazcı) bireyciliğin yaratığıdır.

Sınıfsız ve sömürüsüz toplum hedefine gerçekçilik adına burun kıvırıp "bana bugün gerçekleşebilecek somut şeyler söyle" diyen insan, tüketim histerisi içinde bireysel ihtiyaçlarını en kısa yoldan ve azami ölçüde karşılamayı hayat felsefesi haline getirmiş insanla yakın akrabadır.

Farklı görüşlere tahammül edemeyip bu görüşleri ve taşıyıcılarını ilk fırsatta ezmeye yönelen insan, "bütünsellik" rafa kalktıktan sonra mesir macunu gibi dağıtılan "parça" doğrulardan birini kapan insana çok yakındır.

"Sallandıracaksın bir iki kişiyi" diyen geleneksel devletçinin insansızlığıyla "özelleştireceksin şu KİT'leri" diyen çağdaş orta sınıf insanının boşluğu arasında özde bir fark yoktur.

Bu listeyi uzatmak istemiyorum. Ama gerçek ortadadır: 5 yıl önce "kaderini eline aldığı" söylenen insan ile, bugünün boş olduğu ölçüde tehlikeli, kimliksiz olduğu ölçüde saldırgan insanı bir ve aynı insandır.

Sözü edilen, evrensel bir olgudur. Türkiye'nin cümle alemin bindiği uygarlık trenine salt kendi "Kürt sorunu" yüzünden binemediğini düşünenler yanılgı içindedirler. Çünkü, Türkiye'deki egemen sınıfların ve onların siyasal iktidarlarının niyetleri bir yana, ortada böyle bir uygarlık treni falan yoktur. Türkiye, uygarlaşan bir dünyanın yabani kalmış adacığı değildir. Dünya bugün neyse, Türkiye de odur. Bugün dünyaya hangi ideolojik/kültürel yapılanma damgasını vuruyorsa, elbette birtakım özgürlükleriyle birlikte Türkiye de bundan nasibini almaktadır.

Tam da Samir Amin'in dediği gibi: Eğer reel kapitalizm barbarlıksa, onun yeni liberal süsü sınırsız barbarlıktır.

Şu "bizim" ünlü TC'miz bu ortamda işin kolayını bulmuşa benziyor. Bir ulus devlet olarak, hatta zaman zaman 1930'ları andırır biçimde, "modernizm"in işine gelen her türlüsünü yaparken, bunun "post"unu da kitleye, aydına ve öğrenciye bırakıyor.

Şu anda insanımız bu pis ve kanlı "post"la oynayıp duruyor.

Solda yeni parti arayışları

▼ Çoğunluğu Devrimci Yol geleneğinden gelen, ancak değişik çevrelerden sosyalistlerin de içinde yeraldığı bir grubun çağrısıyla başlayan, "yeni bir birleşik parti veya hareket" yaratılması doğrultusundaki toplantıların ilki 22 Ocak'ta İstanbul'da yapıldı. İkincisi 11 Şubat'ta düzenlendi ve bir komisyon oluşturuldu. Önümüzdeki aylarda komisyon "partileşme sürecini" örgütleyecek.

Haber Merkezi- Çoğunluğu Devrimci Yol geleneğinden gelen, ancak değişik çevrelerden sosyalistlerin de içinde yeraldığı bir grup, geçen haftalarda düzenlediği iki ayrı toplantıda "yeni bir birleşik parti ya da hareket oluşturulması" için bir girişim başlattı. Girişimciler, kendilerinin Devrimci Yol'a ait bir projeyi gerçekleştirmek istemediklerini özellikle vurguluyor.

1989-90'daki Kuruçeşme Toplantıları'ndan sonra birkaç yıl canlılığını yitiren Türkiye sosyalist hareketindeki tartışma ve birlik arayışları bir süredir yeniden gündemin ilk sıralarına yükseldi.

Geçtiğimiz yılın başında Birleşik Sosyalist Alternatif (BSA) adı altında biraraya gelen sosyalist güçlerin geçen haziranda Birleşik Sosyalist Parti'yi (BSP) oluşturmaları da hiç kuşkusuz bu canlanma ve arayış çabalarının yoğunlaşmasında etkili oldu. Ancak bu doğrultudaki çabalar BSP'den ibaret olmadığı gibi, BSP'nin ortaya çıkardığı ve inşa etmeye çalıştığı model ve anlayışı doğru bulmayan sosyalist çevre ve grupların arayışları da devam etti.

Nitekim bu ortam ve koşulların da etkisiyle aralarında Ahmet Asena, Bilal Sadi Oğuz, Erkan Kayılı, Bülent Forta, Adnan Bostancıoğlu, Mustafa Sönmez, Emre Senan, Mete Sönmez, Hayri Kozanoğlu, Ümit Arıkan, Ahmet Çakmak ve İbrahim Anıl gibi isimlerin de yer aldığı bir grup sosyalistin çağrısıyla, önce 22 Ocak 1995 günü İstanbul'da Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde bir toplantı düzenlendi. BSP'liler de dahil olmak üzere, çok çeşitli çevre ve eğilimlerden sosyalistlerin katıldığı bu ilk toplantı daha çok bir "iç dökme" ve "dertleşmeye" sahne oldu.

Yeni komisyon

11 Şubat 1995 Cumartesi günü Mecidiyeköy Kültür Merkezi'nde yapılan ikinci toplantıya ise, daha geniş bir katılım oldu. Çok çeşitli çevrelerden kişilerin katıldığı bu toplantı, siyasal ve örgütsel açıdan ne yapmak gerektiği sorusuna daha açık ve doğrudan yanıtların arandığı bir platform oldu. Gerçi Ertuğrul Kürkçü'nün konuşmasında dikkat çektiği gibi, birbirinden çok farklı parti projeleri ve anlayışları vardı ama, herşeye karşın toplantıya katılanların çoğunluğu birleşik bir örgütlenmenin veya hareketin yaratılmasından yana idi.

Çağırıcıların da müdahalesiyle sonuçta bundan sonraki süreci örgütleyecek ve çalışmaları koordine edecek daha geniş bir komisyon oluşturuldu. "BİEP Girişimi" veya "Çalışanların Günlüğü" adını taşıyan çevrenin sözcüleri, toplantılara katılmalarına karşın komisyonda yer almadılar. Çeşitli kamu ve işçi sendikalarından, meslek odalarından ve kendilerini "Taban Hareketi" olarak adlandıran odakla Devrimci Yol geleneğinden bazı isimlerin yer aldığı komisyon çağırıcıların yanısıra şu kişilerden oluşuyor:

Raşit Gökçeli, Sait Kozacıoğlu, İlknur Birol, İsmet Aktaş, Yavuz Önen, Vicdan Baykara, İrfan Erdemoğlu, Nezih Yaşar, Ergin Atasü, Haydar İlker, Ajlan Sarıoğlu, Yücel Çiftçi, Sefa Akyürek, Naci Çetin, Cemal Çakıcı, Necmettin Çobanoğlu, M. Ali Karataş, Serap Borucu, Gürel Demirel, Yıldırım Kaya, Muammer Mırsal, Selahattin Özakın, Ufuk Uras, Osman Çoban, Veli Akşit, İhsan Celal Işık ve Burhan Sönmez.

İlk Girişimciler'den Ahmet Asena ve Erkan Kayılı'nın SÖZ'e yaptığı açıklamaya göre, bu komisyon kendi altında da çeşitli çalışma grupları ve alt komisyonlar kurarak, "partileşme sürecini örgütleyecek."

Bu siyasi inisiyatifin esas olarak Devrimci Yol geleneğine ait bir görüntü verdiğine ilişkin sorulara, Asena ve Kayılı benzer yanıtı veriyor;

"Evet, yaygın kanaatin, değerlendirmenin böyle olduğunu biliyoruz. Ancak biz Devrimci Yol'a ait bir projeyi gerçekleştirmeye kalkışmadık. Bir 'Devrimci Yol Partisi' kurmak gibi bir niyetimiz veya böyle bir fikrimiz asla yoktur. Şu anda varolan bu görüntüyü ve kanaati nasıl değiştirebileceğimizi biz de kendi aramızda konuşuyoruz. Bunu mutlaka çözmek zorundayız. Yoksa bu girişimin ve siyasal projenin mantığına ters bir iş ortaya çıkar ki, sonuçta bunu başlatan bizler bile öylesi bir olayın içinde yer almayız."

Sosyalizm Kurultayı'na doğru

Birleşik Sosyalist Parti (BSP) kongre hazırlık çalışmalarına başladı. Kongrenin aynı zamanda bir "Sosyalizm Kurultayı" şeklinde geçmesini istediklerini belirten BSP yetkilileri büyük kongrenin en geç haziran ayında yapılabileceğini bildirdiler.

Bu arada, BSP Merkez Yürütme Kurulu da (MYK) ilçe ve il kongreleriyle ilgili bir genelge yayınladı. Türkiye'de bugün sosyalistlerin görevinin güçlü, etkili, emekçi kitlelerinin mücadelesiyle bütünleşmiş bir siyasal odak yaratmak olduğu vurgulanan genelgede, BSP'nin sosyalist harekette gördüğü ilginin umutları arttırdığı belirtildi. Genelgede şöyle denildi:

"Sosyalistlerin birliğinin büyük önemi var. Çok zor gibi görünen birlik adımını bir kez atabildikten sonra, arkasından görev bilinci ve sorumluluk geliyor. Birliği güçlendirmek, genişletmek, etkin ve mücadeleci kılmak ortak hedefimiz oluyor."

Muhaliflerin meclisleşmesi

Melih PEKDEMİR

Bugüne dek farklı sol çevrelerde, ilke olarak bir yasal partinin kurulmasına hiçbir ciddi itiraz yoktu. Buna karşın, nedense, tartışma yasal partiden yana olanlar ve buna karşı olanlar şeklindeki bir kutuplaşmada sürüyordu. Oysa bu kutuplaşmanın ikincisinde yer aldığı varsayılanların çoğu, ki ben de bunlar arasında yer alıyorum, aslında, bir yasal partinin devrimci hareketin yeniden oluşmasında bir "şantiye" misyonuna sahip olamayacağını söylüyordu. Aynı yaklaşım, sol muhalif dinamiklerin birleşmesinin daha geniş ve fiili zeminlerde gerçekleşebileceğini, bir yasal parti girişiminin ise, ancak bu çabaların müfrezelerinden birisi olabileceği anlayışını savunuyordu.

Sanırım ve umarım ki, geçtiğimiz günlerde, mevcut sol partileri yeterli bulmayan çevrelerce başlatılan "yine–yeni bir parti" tartışmalarında gelinen boyut, böylesi kutuplaşmaların esnemesi yönünde oldu.

"Yine–yeni bir parti girişimi"nin bütün sorunlarımızı çözebilecek bir çare gibi görülmesinden yana olmadığımdan ve yine–yeniden hayal kırıklıklarıyla başbaşa kalmamız için, söz konusu girişimin daha ilk adımlarında bazı özellikler edinmesi gerektiğine inanıyorum.

Girişimin devamını getirmek üzere kurulmakta olan "komisyon gibi komisyon" yerine, bir "meclis işlevine sahip komisyon" bu işin üstesinden gelebilir. Bir araya gelen topluluk, doğal olarak ve şimdilik şekilsiz bir topluluktur. Öyle uygun bir biçim bulunmalıdır ki, sadece halihazırdaki farklılıklaşmaları değil, bu girişimin dışındaki farklılaşmaları dahi kapsayabilecek bir iddiaya sahip olabilsin. Kimi zamanlarda biçim muhtevaya takaddüm eder ve şimdi tam da böyle bir zamandayız.

Kısacası, egemen güçlerin sürekli iktidar olduğu "onların" meclisinin karşısında, bizler sokaktaki muhaliflerin soldaki meclisini kurmuş oluruz. Kendi meclisimizde de farklı gruplaşmaların olması doğaldır.

Bizi birleştiren asgari ölçü, sol muhalif kimliğimizdir. Önce birbirinden farklı sol muhalif kimliklerin yer aldığı bir tartışma ortamına tahammül edeceğiz. Yeni bir parti girişiminin başarı şansı bu tahammül ölçüsü ile orantılıdır. Bunun yanı sıra, toplumsal muhalefet hareketinin parçalı karakteri verili bir durum olarak kabul edilmelidir. Bugün bütün zinciri sürükleyici bir halkanın bulunamadığı koşullarda, önce bütün halkaları birbirine bağlayan çözüm biçimleri üzerinde durulmalıdır. Farklı muhalif kesimleri bir araya getirecek bir ortak masa...

İşte halihazırdaki girişimde farklı sol kimliklerin bir araya gelebilmiş olması, böyle bir "masa"nın ya da "muhalifler meclisi"nin zeminlerinden birisidir. Ve bu zeminde adım atmak artık kolaydır. Meclis işlevine sahip bir komisyonun kurulması, aslında, farklı muhalif kimliklerin herbirinin kendi sandalyesinde, koltuklarının altında kendi dosyaları (programları) ile ortak bir masa etrafında bir araya gelebilmesidir.

Her muhalif kimlik kendi dosyasını masanın üzerine koyar. Diyelim ki, masanın üzerinde yüz adet muhalefet konusu birikir. Sonra itiraz edilen her muhalefet konusunun üzeri çizilir. Böylece, orta yerde sadece birkaç konu kalır. (Diyelim ki büyük bir ihtimalle bunlar, insan hakları savunuculuğu, şeriat tehlikesi ve faşist gelişme karşısında tavır, Kürt sorununa çözüm, sermayenin özelleştirme saldırısı gibi konular olacaktır.)

İşte muhalifler meclisinin bileşenleri, bu yönde henüz "parti olmayan bir parti" hedefinde "partileşmek" üzere bir karara varabilir.

Ama Türkiye'de bu tür sol partilerin kaderi Yekta Güngör Özden'in iki dudağı arasındadır. Buna endeksli bir politik tercih olmayacağına göre, muhalifler meclisi kendini kalıcı hale getirecek "de facto" (fiili) bir kurumlaşmanın imkanlarını araştırmaya koyulabilir. Bu muhalifler meclisine katılımda kontenjan dolması gibi bir kısıtlama olmamalıdır. Farklı sol görüşler, sendika ve demokratik kitle örgütü temsilcileri, Kürt muhalifleri, feministler vb. her muhalif kimlik (ki BSP kimliği de buna dahildir), bu masa etrafında kendine bir yer bulabilmelidir.

Böyle bir muhalifler meclisi ya da şimdiki haliyle meclis işlevine sahip bir komisyon çalışması sayesinde, toplumsal muhalefetin diğer boyutlarıyla da işbirliği imkanı ortaya çıkacaktır. Toplumsal muhalefetin kendini ifade ettiği önemli mevzilerden biri olan ama yapılanışı gereği siyasi partiler ile ilişki içinde bulunamayan Demokrasi Platformu, bu muhalifler meclisinde kendi muhatabını bulabilir. Ayrıca, şu anda herhangi bir forma sığmayan birçok başka sol girişim söz konusudur; muhalifler meclisi örneğin bir günlük gazete çıkarma girişimiyle de işbirliği içine girebilir. Bunların da ötesinde, herhangi bir yasal partinin kapsamına sığmayacak çeşitli devrimci dinamikler vardır. Muhalifler meclisi, şu ya da bu nedenle yasal parti çalışmasına mesafeli duran bu dinamiklerle de ilişki kurmanın imkanlarından biri haline gelebilir.

Kısacası, egemen güçlerin sürekli iktidar olduğu "onların" meclisinin karşısında, bizler sokaktaki muhaliflerin soldaki meclisini kurmuş oluruz. Kendi meclisimizde de farklı gruplaşmaların olması doğaldır. Ama "onların meclisi" nasıl her "milli" konuda sistemin bekası için tek yumruk tek yürek oluyorsa, bizim meclisimiz de insan hakları, Kürt sorunu, şeriat sorunu, sermayenin emeğe karşı vahşi saldırısına direniş gibi her "toplumsal muhalefet" konusunda ortak bir sesin, ortak bir tavrın zemini olabilir.

Boyner Kürt avında

▼ YDH lideri Cem Boyner, ayı avcılığını bıraktı ama bu sefer politik avcılığa başladı. O, artık Kürtler'le ilgileniyor. Kürt kimliğinden bahsediyor, "Kürt ana, babadan doğan Türk olmaz, Kürt olur" diyor, "Bir devlet on yıldır kendi topraklarını bombalıyorsa bunda bir yanlışlık vardır gibi 'saptamalar'da bulunuyor. Bu 'çarpıcı, cesur' açıklamaların satır aralarında yatan 'devlet-kendi-toprak' bağlantısını göremeyenleri (t)avlamaya soyunuyor. Tüm bunlar iyi, güzel de... bunları söyleyen DEP'liler, Gergerler, Başkayalar, kısacası diğer tüm cesurlar hapiste; ya Boyner? Acaba o nerede?

Ahmed BERTUĞ

Pek sevdiği beyaz ayı avcılığını, politikaya girince popülaritesini zedeleyebilir endişesiyle terkeden 'beyaz insan hareketi'nin lideri Cem Boyner'in avcılık merakı, bu sefer siyaset sahnesinde başgösterdi. Gerçi kendisine yeni av sahaları açması ne meraktan, ne de hobiden kaynaklanıyor ama, hedefi yine onikiden vurmak şart.

İlk çıkışından bu yana Kürt sorununda dile getirdiği "radikal, cesur, çarpıcı" olarak nitelendirilen söylemleriyle dikkatleri celbeden Boyner'in Kürtler'i (t)avlama girişimi, YDH'nin parti olarak kuruluşunun başlatıldığı "şatafatlı" Diyarbakır gezisinde iyice su yüzüne çıktı. Kürt avcılığında en önemli atışlarından birini gerçekleştirdiği bu gezi, Boyner'e beklediği karşılığı da verdi.

Bugünlerde Boyner'i en çok Kürtler'in tartıştığını söylemek, abartı olmaz. Kürtler, ihtiyatlılığı elden bırakmasa bile. Bölge halkının çok büyük ilgi gösterdiği, YDH liderini coşkuyla karşıladığı şeklinde yansıtılan bu gezi, "Kürtler YDH'ye yöneliyor" yorumlarının da artmasına neden oldu. Kürt seçmenin YDH'ye ilgi duyup duymadığını ortaya çıkarmak şimdilik pek mümkün görünmese de -bu konuda rivayet muhtelif çünkü- Diyarbakır'daki salon toplantısındaki kalabalığa bakıp "Kürtler Boyner'i seviyor, YDH, Kürt illerinde tutunacak" diyenlerin sayısı çoğalmaya başladı.

'Dönülmez akşamın ufkundayız, YDH'nin kapısındayız'

YDH, ilk çıkışından bu yana Kürt tabanını kendisine bağlamaya çalışırken, bir taraftan da Kürt politikacıları içine almaktan da geri durmadı. Ümit Fırat, en başından beri YDH içerisinde yer alan Kürtler'den. Bu konuda bir başka isim ise Mehmet Ali Eren. '91 seçimlerinde DYP'den milletvekili seçilen, ancak partisinin Kürt sorunundaki politikası yüzünden istifa eden bağımsız milletvekili Abdülmelik Fırat'ın da, birlikte parti kurma çabalarına giriştiği Mahir Kaynak ve Hasan Mezarcı ile YDH'ye katılacakları söylentisi uzun süredir yaygın ama, geçen aylar içerisinde bu konuda somut bir şey çıkmadığına göre Abdülmelik Fırat'ın da Kürt halkı gibi Boyner'e temkinli yaklaştığı söylenebilir.

YDH'nin önümüzdeki süreçte hangi Kürtler'i devşireceği merak konusu olmaya devam ederken, bir başka merak konusunu da Kürt çevrelerinin YDH'ye karşı tutumları oluşturuyor. YDH'nin cazibesine kapılan bazı çevrelerin YDH ile ittifak kurabileceklerine dair şu an için somutta bir şey yok ama, bugünkü "Acaba olur mu?" sorusuna, pek yakında, örneğin seçimlerde, "İşte böyle olur" yanıtının verilmesinin uzak bir olasılık olmadığı da biliniyor. HEP-SHP ittifakı hâlâ akıllarda.

Bu noktada, geçtiğimiz günlerde, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın Boyner hakkındaki gazetelere yansıyan sözleri de dikkat çekiciydi. Yorumu size ait. Biz gazetelerin yalancısıyız: "Cem Boyner'in üslubuna bakıyorum mükemmel. Bizden etkilenmesine bakıyorum, böyle büyük bir saygı söz konusu. Adamlar terbiye görmüşler; her sözcüğü, her adımı oldukça hem ihtiyatlı hem düşünceli ve hem de saygılı. Türk soluna bakıyorum, hepsi saldırgan, hepsi çata-pata takımından. Neden? Çünkü sermaye üretimde olan bir sınıftır. Yaptığı işi iyi bilir. Türk sermayesi bize uygun seçeneğini ya da kendisiyle işbirliği edeceğimiz seçeneğini ortaya çıkarıyor."

Kürt çevreleri, gözlerini YDH üzerine dikmiş durumda. Bunu "Eyvah, YDH Kürt tabanını alıp götürecek" telaşına ya da "İleriki günlerde YDH ile ciddi bir kapışma olasılığı"na dair sezgilere mi yormak; yoksa, YDH ile ittifakların ön çalışması mı saymak gerekiyor, şimdilik 'bilinmezler' kapsamında. Görünüşe bakılırsa, bu ikisinin de payı var.

Bu noktada ortaya çıkan bir olgu, iki önermeye de haklılık payı kazandırıyor. Kendisini 'Türkiye partisi' olarak ifade etse de, 'Kürt partisi' görüntüsünden kurtul(a)mayan parti ve parti girişimlerinin programlarında Kürt sorunuyla ilgili olarak ileri sürülen çözüm önerileri, en azından söylem bazında YDH'nin söyledikleriyle büyük oranda çakışıyor. YDH ile farklılıkları sorduğumuz bu kesimler, farklılıklarını daha çok özelleştirme, demokratikleşme gibi Türkiye'yi de kapsayan sorunlardan hareketle ortaya koyuyorlar. Kürt sorununda söylenenler üç aşağı, beş yukarı aynı olunca ya da aynıymış gibi algılanınca, hem hedeflenen tabanı kaptırmaktan telaşa kapılmanın, hem de aynıları söyleyenler olarak ittifak yapmanın zemini oluşuveriyor. Kürt çevreleri, şimdilik YDH'ye karşı sert tavır alıyor görünüyorlar. Ama "politika" bu. Yine de "belli olmaz." İstisnasız tüm Kürt gazetelerinde Boyner haberlerinin eleştirel öge katılmaksızın yayımlanmasını yazışlerinin zaafına mı yormak, yoksa bu haberleri "geleceğin habercisi" mi saymak gerekecek, ileriki günlerde göreceğiz.

DEP'liler hapiste, Boyner el üstünde

Şu sıralar Kürtler, özellikle de HADEP'liler arasında yayılan şu sözler, YDH'ye ihtiyatlı yaklaşımın nedenini iyi anlatıyor: "İyi söylüyor, güzel söylüyor da, bunları söyleyen DEP'liler şimdi hapiste". Boyner, şimdilik Diyarbakır toplantısına kalabalık bir şekilde gelen ve konuşması boyunca Boyner'e dik dik baktıkları söylenen sivil polislerle idare ediyor. Söylemini tutturma konusunda Boyner, yansıtıldığı gibi çok net değil. Bazen "terörü elbette ezeceğiz, ama bazı hakları da tanıyalım" diyor; bazen de "gerekirse Apo'yla da görüşürüz" yönünde laflar ediyor. Net olduğu asıl konu ise, sorunun çözümü için ABD'yle 'görüşmek'. Diyarbakır toplantısında kendisine emperyalizmi soranlara verdiği yanıtta gizlisi saklısı yok Boyner'in: "Sorunun çözümü ABD'de ise, gider, orayla görüşürüz."

Boyner'in açıklamalarına 'radikal, cesur' sıfatları yüklenmesinin bir nedenini, daha önce söylenenleri düzeniçi bir yerden dile getirmesi oluşturuyor. Ancak bu düzeniçi yer, Kürtler'in YDH'ye yönelmesine bir başka boyuttan zemin hazırlıyor ki, bunu dile getirmek bile, insanı endişelendiriyor. Dört yıllık ...EP'ler sürecinde yasal alanda kendi kimliklerini koruyarak politika yapmak isteyen Kürtler'e yönelik saldırıların, YDH'ye yönelime zemin hazırladığını söylemek mümkün. Kısacası, "Hem Kürt kimliğini savunacağım, hem de öldürülmeyeceğim, tutuklanmayacağım vb" düşüncesinin Kürtler içerisinde yaygınlık kazanması olasılığı Kürt çevreleri tarafından da ifade ediliyor.

YDH'nin yine daha çok Kürtler üzerine oynaması,

HADEP Genel Sekreteri Bahattin Günel:
'Bizden YDH'ye giden yok'

Boyner'in Diyarbakır gezisinde Kürtler'in YDH'ye gösterdiği ilgiyi neye bağlıyorsunuz?

Diğer çevre illerden gelenlerle birlikte 2 bin -2 bin 500 insan toplanmış. Doğaldır. İlk defa burjuvazinin temsilcisi gibi gözüken birinin Kürt sorunu vardır demesi elbette ki, yıllardır baskı altında tutulan bir halk tarafından önce 'ne diyor' merakıyla karşılanacaktır.

HADEP'in seçmen tabanı ve kadrolarından YDH'ye kayma olabilir mi?

Biz dört yıllık HEP sürecinden bugün HADEP sürecine, Boyner'in söylediğinden öte, herkesin bizi itham ettiği bir biçimde Kürt halkının partisi konumuna gelmiştik. Eğer parlamentoda birileri temsil edecekse bu halkı, takdir edersiniz ki bizim seçimlere katılmamız halinde, Kürt halkının Boyner'e fazlaca bir yönelimi olmayacaktır. Ayrıca ben HEP'in kuruluşundan bu yana partilerin içerisindeyim. Şu an bizden kimse YDH'ye gitmemiştir.

Boyner'in dile getirdiklerini söylemiş olan DEP'liler hapiste. Boyner ise el üstünde.

Boyner'in hareketini şu veya bu şekilde eleştirmek istemiyorum ama birileri Boyner'e müsaade ediyorsa, bu onun çok samimi olmadığının ifadesidir. Boyner hareketi içerisinde bulunan insanları, kendisi de dahil olmak üzere incelediğinizde bu insanların bu mertebelere çok ciddi bir şekilde bir yerlerle konuşmadan alınabileceklerini düşünmüyorum. Ama "Bu MGK emridir" demek için belge gerekir.

YDH ile HEP-SHP ittifakındaki gibi bir ittifak mümkün mü?

Seçime daha çok var. Hiçbir zaman parlamentoya temsilci göndermek, oy hesabıyla ittifak yapmadık. Bugüne kadar yapmaya çalıştığımız ittifaklar ilkesel temelde olmuştur. Şu an bizim parti olarak birlikte platform oluşturmaya çalıştığımız, ittifak yapmaya çalıştığımız kesimler açıktır. Türkiye'de kendisini gerçekten sol diye ifade eden siyasi partilerdir, demokrasi güçleridir, sivil toplum örgütleridir. Cem Boyner hareketinin giderek söylemini, parti politikalarını, seçim politikalarını nereye oturtacağını bilmediğimiz için, böyle bir şey olur veya olmaz demek yanlış olur. O günler geldiğinde gerçekten ilkesel anlamda anlaşılabilecek bir şey olursa, o günkü şartlar içerisinde düşünülür.

Özgür Halk 'YDH'de kaçkınlar yuvalanıyor'

Mevcut partilerle kitleleri kandıramayacaklarını anlayan rejim, YDH'yi uzun vadeli bir politik manevra için hazırlamaktadır. Kısa vadede anılan misyonu gerçekleştiremez. YDH, kesinleşen saflardan herhangi birini seçmeyen, ama kendi sınıf çıkarını ön plana çıkaran bir yapılanmadır. Bu aşamada, "tarafsız", "barış istiyoruz", "bu kanın durması gerekir", "her iki taraf da yanlıştır" gibi söylemleri kullanan anlayışlara ihtiyatlı yaklaşılmalıdır.

Bunlar ne tam dosttur, ne tam düşmandır. Denge aşamasında kalan kesimdir. YDH'ye baktığımızda kaçkınlar, aydın taslağı kimseler, oportünist yapıların burada yuvalandığını görürüz. Dolayısıyla halk nezdinde güvenleri yoktur. Bu anlamda YDH, rejime "muhalif" olamaz. Rejimin bir parçasıdır.

Ancak YDH, ister karşı devrimci, ister tarafsız bir noktada bulunsun, dikkate almak gerekir. Güçlü veya güçsüz, eski ya da yeni olması, onu değerlendirmemeye gerekçe değildir.

Devrimciler gerekirse bu yapıyı boşa çıkarmak için mücadele etmelidir. Onun karşı-devrimci konumunu boşa çıkarma temelinde değerlendirmeli, dikkate almalıdır. Zaten mevcut durumuyla, Kürtler'in beraber hareket edebilecekleri ortak bir paydası da yoktur YDH'nin.

Yeni Demokratik Değişim Partisi Hareketi Sözcüsü İbrahim Aksoy:

Partimiz kurulduğunda YDH'ye ilgi bitecek

Boyner'in Kürt sorununda 'radikal' söylemi sizce samimi mi?

Boyner, Kürt sorununda, söylenmesi gerekenlerin yalnızca bir bölümünü söylüyor. Bunlar, Kürtler'in dillendirdiği taleplerin en asgarisidir. Merkez sağ politikalar bakımından kısmen radikal bir söylem olsa bile, Kürt sorununun adil ve demokratik çözümü bakımından sistem içi bir çözümün ifadesidir. Boyner'in barış konusunda samimi olmasını istiyor ve diliyoruz. Fakat daha çok kendi sınıfının çıkarlarına dönük bir barış amaçladığını, Kürt halkının eşitlikçi çözümüne ilişkin barış taleplerini paylaşmak istemediğini üzülerek görüyoruz.

Kürtler adına politika yapan kimileri Boyner desteklenir dese de, Kürtler'in Boyner'e destek vermemesi gerektiğini düşünüyoruz.

Boyner'in "Kürtler'e oynuyor" saptaması aslında, Kürt sorununun ve Kürtler'in önemli bir siyasal odak haline gelmiş olmasından kaynaklanıyor.

Kürt çevrelerinde YDH üzerine yapılan tartışmaların yoğunlaşmasının anlamı sizce ne?

Kürtler'in önemli bir kısmı Boyner'e mesafeli. Kürtler'in yoğunluklu olarak YDH'yi tartışmasının iki nedeni var. Birincisi; YDH'nin Kürt sorununa ilişkin kimi söylemleri. İkincisi ise, Kürt tarafında doğru ve tutarlı bir politik hattın oluşturulamamış olması. Zira bizim partileşme çalışmalarımız da bu boşluktan kaynaklanmıştır. Zannediyorum, partimizi kurduğumuzda Kürtler bu yoğunlukta YDH'yi tartışmayacaklardır. Buna gerek duymayacaklardır.

Gündeminizde YDH ile ittifak var mı?

Bizim gündemimizde YDH ile ittifak ya da birleşme gibi bir durum yok. Geçmişte de kimi işbirlikleri ve ittifaklar gündeme geldiğinde savrulmalara ve yanlış politik tercihlere karşı direndik. 20 Ekim 1991 genel seçimlerinde HEP'in SHP'ye iltihak ettirilmesinin de yanlış olduğunu söyledik. O dönem Mümtaz Soysal'ın Milliyet'teki şu yazısı ilginçtir: "SHP'den koptuktan sonra HEP'i kuran bu milletvekillerinin, yeniden SHP'ye alınması, Türkiye için son derece yararlı bir yaklaşımdır. Eğer bunu yapmasaydık, Kürt kökenli vatandaşlarımız, siyasal haklarından mahrum olacaklardı. Buna bir de Türkiye'de azınlıklara ayrımcılık yapıldığı kampanyası eklenirse, bu toplumun, BM'nin 1970'lerde aldığı karar uyarınca self determinasyon hakkı doğacaktı. Oysa TBMM'ye katılmaları bu koşulu ortadan kaldırıyor. Çünkü BM kararı, self determinasyon hakkını bu koşullara bağlıyor."

'MGK ilişkisi'ni güçlendiren ve Boyner'in söylemindeki samimiyet hakkındaki kuşkuları artıran ögelerden bir tanesi. Yıllardır savaş koşullarında yaşayan, baskı altında tutulan Kürtler'in zaten barış istediği açık.

Çözüme gidecek yolun, Batıdan geçtiği de aşikar. Kürtler'in yıllardır söylediklerini, şimdi gelip Boyner'in Kürtler'e anlatmaya çalışması ve bu şekilde onları etkilemeye çabalaması, siyasi çözüm için doğrusu pek verimli bir yol gözükmese de, YDH'nin, öncelikli amaçlarından birisi olarak görünen Kürtler'i peşine takma konusunda sonuç alıcı görünmesi, yine Kürt çevreleri endişelendiren konulardan bir tanesi.

Aşiret ağasıyla dönüşüm!

OHAL Bölgesi'nde YDH'yi örgütleyenlerin çoğu 'kalburüstü' kesimden. Örneğin Diyarbakır il başkanı bir aşiret ağası. Kadroların çoğu daha önce aktif politikada yer almamış isimlerden oluşuyor. Adıyaman'da, ...EP'ler sürecinde yer almış bazı isimler YDH'ye geçiyor. Ayrıca Şerafettin Elçi'nin başını çektiği parti girişiminden de YDH'ye kimi kaymalardan bahsediliyor. YDH adına bizimle görüşen Ümit Fırat bölge illerindeki örgütlenme durumunu anlatırken, Erzurum ve Erzincan dışındaki tüm illerde örgütlendiklerini söylüyor.

...EP'ler sürecinde yer almış insanlardan partilerine katılımın ise, diğer partilere oranla en alt düzeyde kaldığını vurguluyor. Ama Fırat'ın şu saptaması ilginç: "Bizim düşman olmadığımızı düşünüyorlar. Demokrasi anlayışımızın diğer düzen partilerinden farklı olduğunu söylüyorlar. Sempatiyle bakıyorlar." Fırat, YDH'ye en çok DYP ve ANAP'tan katılım olduğunu belirtiyor. Görünüşe bakılırsa YDH, Kürtler'den "kadro devşirme" işinde pek yol alamamış gibi. Ama en azından şimdilik ilk hedefine ulaşmış görünüyor. Boyner, Kürtler'in ilgi ve merakına mazhar olmuş durumda.

Son durum böyle. Beyaz insan hareketinin beyaz ayı avcısı lideri, barıştan bahsediyor ve Kürtler'in "barış havariliği"ne adaylığını koyuyor. Kürtler ise, 1946 yılının Ocak ayında kurdukları Mehabad Kürt Cumhuriyeti altı ay sonra İran gericiliğinin saldırısıyla yıkılınca, kırmızı-sarı-yeşil-beyazdan oluşan dört renkli bayraklarından, barışı simgeleyen beyaz rengi çıkarmışlardı.

Beyaz da, barış da, hâlâ kayıplarda ama, iddia edildiği gibi Boyner, "Bu iş böyle olmaz" diyen "emperyalizmin TC'yi esnettiği anda ya da esnetmek için devreye sokulacak bir güç" ise, ortaya çıkacak beyazın kirli bir beyaz olacağından şüphe yok.

Susturulmak istenen senin sesindir!

Bilinen tüm diğer baskılar sürerken, MGK'nın "Kürt basınını bertaraf etme" kararıyla birlikte, son bir aydır gazetemize daha dağıtıma girmeden el konuluyor.

Baskı ve tuzakları okurlarımızla aşacağız!

Abone ol!.. Sesine ses kat!

Adres: Kemalpaşa Mah. Defteremini Sok. No:2/10 Aksaray/İstanbul
Hesap no: Yenigün Yayıncılık San. ve Tic. Ltd Şti. adına Aydın Yılmaz
Türkiye İş Bankası İstanbul Aksaray Şb. 1002 30421 1008670
Döviz Hesabı: (DM) 1002 30103 992254, İsviçre Frangı: 1002 30103 996604

'Herkes Farklı, Herkes Eşit' mi?

Fatmagül BERKTAY

Merhaba!

Şu sıralarda, Avrupa gençliğinin "Herkes Farklı, Herkes Eşit" kampanyasını kıta çapında coşkuyla sürdürdüğünün farkında mısınız? Hiç sanmıyorum. Bizi, yalnızca gümrük birliği, ekonomik çıkarlar vb. ilgilendiriyor; farklı olma hakkının, hoşgörünün, eşitliğin yerleştirilmesi için verilen mücadeleye katılmamıza gerek yok. Ne de olsa Avrupa Topluluğu'na bile kabul edilmiyoruz. Üstelik bu Avrupalılar insan hakları konusunda çifte standartlılar, hem bizde farklılık yok, olsa bile anında hizaya sokarız!

Oysa, Avrupa devlet ve hükümet başkanlarının 1993'de Viyana'da toplanan ve tüm üye ülkeleri hoşgörüsüzlüğe karşı kararlı mücadeleye çağıran zirvesine Türkiye de en üst düzeyde katılmıştı. Zirve sonucunda yayınlanan deklarasyonda, özellikle Avrupa gençliğine sesleniliyor ve ırkçılığa ve hoşgörüsüzlüğe karşı mücadelenin başını çekmesi isteniyordu.

Bu çağrı, bizim delegasyonumuz tarafndan ülke içine aktarılmadı, aktarılmasını beklemek de herhalde safdillik olurdu ve doğal olarak herhangi bir yankı bulmadı. Oysa Avrupa'da gençlik, ulusal ve uluslararası komiteler halinde örgütlenerek geniş çaplı ve çok canlı bir kampanya başlattı. Çeşitli yarışmalar, festivaller, eğitim programları, medya eylem günleri biçiminde sürdürülen kampanyanın en ilginç ögelerinden biri, "Tek Bir Dünya" adı altında ve ulusal televizyon kanallarıyla işbirliği içinde yürütülecek televizyon programları üretim ve yayını. (İlgilenenler şu adresten bilgi isteyebilirler: One World Group of Broadcasters 302, BBC Yalding House 3 152, Great Portland Street, GB– London WIN 6 AJ, İngiltere) 21 Mart 1995, ırkçılığa karşı medyada eylem günü olarak saptanmış. Sonraki hafta ise, 'Irkçılığa Karşı Avrupa Eylem Haftası' ilan edilmiş.

Gençlerimizin ilgisini çekecek etkinliklerden biri, 3–9 Temmuz 1995 tarihleri arasında Avrupa'yı dolaşacak ve durduğu her yerde hoşgörüsüzlüğe karşı "herkes farklı, herkes eşit" sloganı altında eylemler düzenleyecek olan 'Gençlik Trenleri' tasarısı. Genç arkadaşlarımız, Türkiye adına bu gençlik kampanyasının "örgütlenmesine" katıldığı anlaşılan Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın "yönlendirmesini" beklemeden (yoksa sonsuza kadar beklemeleri gerekebilir) bu etkinliklere katılmak üzere doğrudan harekete geçebilirler.

Onların harekete geçmesi ve toplumda bir hareketlilik yaratmaları içimize biraz su serpebilir. Çünkü toplum olarak farklılığı cezalandırma ve herkesi bir örnek hizaya sokma alışkanlığımız öylesine derinlere kök salmış ki, bu konuda hiçbir fırsatı kaçırmıyoruz. Metin Kaçan–Alp Buğdaycı "olayı", toplumsal ve kültürel varoluşumuzun kıyıcı ve güce tapan erkek yüzünü bir kez daha gözler önüne sererken, bu vesileyi fırsat bilip insanları farklı cinsel tercihlerinden dolayı aşağılama ve karalama kampanyası açılması da aynı varoluşun ikiyüzlü, farklılığa tahammülsüz ve bağnaz yanını sergiliyor. Aslında her iki yön birbirinin tamamlayıcısı. Hoşgörünün ve hangi biçimde olursa olsun farklılığa tahammülün olmadığı bir toplumda nefretin ve onun sonucu olan şiddetin en hunhar biçimler almasında şaşacak bir şey yok. Bu nefret bazen kadınlara, bazen etnik ya da cinsel azınlıklara yönelebiliyor; ortak paydası ise, şiddetin nesnesinin her zaman iktidar ve güç ilişkileri içinde "altta" olan taraf olması.

> Gençlerimizin ilgisini çekecek etkinliklerden biri, 3–9 Temmuz 1995 tarihleri arasında Avrupa'yı dolaşacak ve durduğu her yerde hoşgörüsüzlüğe karşı "herkes farklı, herkes eşit" sloganı altında eylemler düzenleyecek olan 'Gençlik Trenleri' tasarısı.

Nefret ve şiddet, son iki haftanın gazete haberlerinin çarpıcı bir biçimde ortaya koyduğu gibi, hem bireysel hem de toplumsal bünyenin kemirilip onulmaz biçimde hastalanmasına yol açıyor. Bunun sonunun, Hint efsanesindeki Berunda kuşunun başına gelenlerden farklı olmayacağı açık: Bu kuşun tek bir gövdesi, ama iki boynu, iki başı ve iki farklı bilinci varmış. Çok uzun yıllar boyunca birlikte yaşadıktan sonra bu iki baş birbirlerinden nefret etmeye başlamışlar ve birbirlerine kötülük etmeye karar vermişler. Böylece başlamışlar, birbirlerine zarar vermek için taş ve zehir yemeye. Sonuçta olacak olan olmuş ve Berunda'nın gövdesi acılar içinde kıvranmaya başlamış, kuş çırpına çırpına ölmüş. İnsanlara, her türlü nefretin yalnızca o nefretin nesnesini değil, esas olarak nefret edeni ve şiddet uygulayanı mahvettiği dersini vermek isteyen yüce gönüllü Krişna işe karışmış da, Berunda kuşu yaşama geri dönebilmiş.

Masalda, nefretin sonuçlarını ortadan kaldırabilen bir Krişna var, ama bizim kendimizden başka Krişnamız yok! Dolayısıyla, genç arkadaşlarımıza, "Herkes eşit, herkes farklı" kampanyasını yürütebileceklerini hatırlatırken, bu fırsattan yararlanıp Murathan'ın, Türkçe'nin en önemli yazarlarından biri olduğunu ama bu önemin, esas olarak, farklılığına dürüstçe sahip çıktığı için gözardı edilmeye çalışıldıdığını düşünüyorum. Ama öyle düşünmeseydim de onunla dayanışmamı dile getirmek isterdim, çünkü ona atılan zehirli okların beni de yaraladığını biliyorum.

İlgilenenler için bir adres daha:
European Youth Campaigne
Council of Europe
F–76075 Strasbourg
Fransa

Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) 4. Kongresi

Komünist Platform yönetime giremedi

Mahmut A. UFUK

BERLİN - Demokratik Almanya'nın iktidar partisi SED'nin ad ve program değiştirmiş devamcısı olarak nitelenen Demokratik Sosyalizm Partisi'nin (PDS) 4. Kongresi 27–29 Ocak'ta Berlin'de yapıldı.

16 Ekim Federal Parlamento seçiminde başarı göstererek, 30 milletvekili çıkaran PDS, kongrede yeni yönelimlerini netleştirecekti. Bunun için Yönetim Kurulu, 10 tezlik bir metni kongrede kararlaştırmak üzere tartışmaya sundu. 10 tez ağırlıklı olarak; farklı sınıf ve sosyal katmanlar arasında bir toplumsal anlaşmayı, sınıf mücadelesinin reddini, Stalinizm'den tamamen kopuşu, alternatif reformlar için mücadeleyi, gelecekte eyaletler düzeyinde iktidar ortağı olmayı içeriyordu. Ancak bu 10 tezin kongrede kabul edilmeyeceği, aldığı sert eleştirilerle ortaya çıktı. Bunun üzerine PDS'nin önde gelen üç ismi; Genel Başkan Lothar Bisky, Onursal Başkan Hans Modrow ve Federal Meclis Grup Başkanı Gregor Gysi, Ocak ayı ortasında 5 maddelik bir metni tartışma gündemine soktular. Sert eleştirilere neden olan toplumsal anlaşma ve sınıf mücadelesinin reddi bu metinde yer almıyordu ve uzun vadede tartışmaya bırakılıyordu. Ancak metinde PDS'nin sosyalist, demokratik, çoğulcu anti–Stalinist gibi sıfatlarının yanına bir de liberal sıfatı ekleniyordu. Bisky, genel başkanlığının devamını 5 maddelik metnin kongrede kabul edilip edilmemesine bağlıyordu.

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerindeki reel sosyalizm sürecine yaklaşım, çoğulcu özelliğe sahip PDS içerisinde sert tartışmalara yol açıyor. Gysi ve Bisky kanadı reel sosyalizm pratiğinin öncü parti, demokratik merkeziyetçilik, proletarya diktatörlüğü gibi temel yönlerini reddedip, Stalin dönemi ve sonrasını yargılarken; PDS içindeki Komünist Platform, Stalin'in kimi uygulamalarını ve farklı düşünen komünistlerin öldürülmesini yanlış buluyor, ancak reel sosyalizm pratiğinin totaliter rejim karalamasıyla açıklanmaya çalışılmasını reddediyor. Reel sosyalizm tarihinin bilimsel analizinin yapılmasını ve parti tabanında tartışılmasını öneriyor.

Bisky ve Gysi; 4. Kongre öncesi PDS Yönetim Kurulu'nda yer alan Komünist Platform sözcüsü

Genel Başkan Lothar Bisky

Sahra Wagenknecht'in tekrar Yönetim Kurulu'na seçilmesi durumunda, yönetime girmeyeceklerini açıkladılar. Wagenknecht ise onları, Alman devletinin ve anti–komünist medyanın kendisine ve Komünist Platform'a karşı yürüttüğü kampanyanın etkisinde kalmakla, yoldaşlıkla bağdaşmayacak yöntemler uygulamakla suçladı ve yönetim kuruluna aday olacağını açıkladı. F. Almanya Anayasayı Koruma Örgütü, Komünist Platformu izliyor; Wagenknecht'in yeni çıkan kitabının dağıtımı engelleniyor, kitaplara el konuyor.

PDS 4. Kongresi, Onursal Başkan Modrow'un açış konuşmasıyla başladı. Genel Başkan Bisky konuşmasında, partinin kendini tanımlamada netleşmesi gerektiğini belirtti ve eleştirilere yanıt olarak Almanya'da ikinci bir sosyal demokrat partiye gerek olmadığını vurguladı. Gysi ise konuşmasında, PDS'ni sosyal demokratlaştırma eleştirilerinin kendisini şoke etmediğini belirterek, "Eğer PDS, benim anladığım anlamda sosyal demokrat bir parti olabilse, Almanya'da nihayet böyle bir partimiz olur. On yıllardan beri böyle bir parti yok" dedi. Liberalizm ile ilgili olarak da "Bizim için sosyalizm her zaman yüksek ölçüde –bizim tanımladığımız anlamda– demokrasi ve liberalite ile bağlantılıdır" ifadesini kullandı.

Kongrenin ilk günü kongreye sunulan 5 maddelik tez yoğun tartışmalar sonrasında oy çokluğuyla kabul edildi. Böylece "reformcuların" en önemli hedeflerinden ilki gerçekleşmiş oldu.

İkinci gün kongrenin, Hitler faşizminden kurtuluşun 50. yıldönümü ile ilgili karar taslağı önerisi kabul edildi. İkinci günün önemli konularından biri de, gençliğin solsosyalist bir partiden beklentileri idi. PDS'li ve diğer gençlik örgütlerinden temsilci gençler, Almanya'da gençlerin sorunlarını tartıştılar. Bu tartışmada görünen, PDS'nin yeni açılımlarının tersine gençlerin oldukça radikal bir söyleme sahip olduklarıydı. PDS'ne bağlı bir gençlik örgütünün kurulması için kongreye sunulan bir öneri kabul edilmedi.

Seçimlerde Bisky yeniden genel başkanlığa seçilirken, Bisky'nin genel sekreterlik için önerdiği Andre Brie seçimi kaybetti.

Yeterli olandan 30 oy az alan Wagenknecht yönetime girmeyi başaramadı. Bu sonuç üzerine Wagenknecht, "Üzgün değilim. Son haftalardaki kampanyadan sonra daha fazlası beklenemezdi" dedi.

Komünist Platform'u yönetimden uzaklaştırmayı başaran parti yönetimi, Batı'da hedeflediği sol sosyal demokratlar, sol Hristiyanlar, Yeşiller'den umudunu kesen çevreci-solculara yönelik yeni imajını belirlemiş oldu.

Azınlık değil, rehine

Osman KÖKER

İskeçe Müftüsü Mehmet Emin Aga geçtiğimiz günlerde 10 ay hapis cezasına mahkum edildi. "Suç"u, müftülük görevine Batı Trakya'daki Türkler tarafından seçimle getirilmesi. Yunanistan, 1990'dan beri bölgedeki müftüleri kendisi atıyor ve seçimle göreve gelenlerin de bu sıfatı kullanmasını suç kabul ediyor.

Mehmet Emin Aga'ya hapis cezası verilmesi karşısında özellikle sağ basın ve sağ politikacılar ayağa kalktı. "Sol"dan, izleyebildiğim kadarıyla sadece İHD Genel Başkan Akın Birdal, mahkumiyet kararının İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 18. maddesi başta olmak üzere uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınan din, inanç ve vicdan özgürlüğünü ihlal ettiğini belirterek kınadı. Doğrudur, ama konunun diğer yönlerini de görmek gerekir.

Batı Trakya Türkleri ve İstanbul Rumları iki devletin elinde rehinedir. Bizlerin öteden beri Romalı yani Bizanslı anlamında "Rum" olarak nitelendirdiğimiz insanlar, bu toprakların en eski halklarındandır. 1922'de Yunan ordusu Anadolu'dan çekilirken bir kısmı onlarla birlikte kaçmak zorunda kalan Rumların, İstanbul dışındakileri de Atatürk'le Venizelos arasında yapılan mübadele anlaşmasıyla yollandı. Mübadelenin sonucunda Batı Trakya'da 129 bin Türk bırakılırken, İstanbul'da da aynı sayıda Rum kaldı. Bu sayı İkinci Dünya Savaşı sırasında çıkarılan ve Türkiye'deki azınlıkları hedefleyen Varlık Vergisi'nin ve 6/7 Eylül 1955 vahşetinin getirdiği korkuyla hızla azaldı. 1964'de çıkarılan bir yasayla ise 20 bin Rum, yanlarına sadece 20 lira ve 20 kilo özel eşyalarını almak kaydıyla apar topar kovuldu. Kalan 2 bin 500 kişiye bile tahammül yok.

> Türkiye ile Yunanistan Lozan Antlaşmasının 45. maddesini tersinden uygulayarak, kendi topraklarındaki azınlıkların haklarını "mütekabiliyet esasına göre" gaspediyor.

Lozan anlaşması Türkiye'deki Rumların haklarını çizerken, aynı hakların Batı Trakya'daki Türk azınlığa da uygulanacağını öngördü. 45. maddede, "Bu kesimdeki hükümlerle Türkiye'nin Müslüman olmayan azınlıklarına tanınmış olan haklar, Yunanistanca da kendi ülkesinde bulunan Müslüman azınlığa tanınmıştır" ifadesi geçiyor. Lozan'ın azınlık hakları konusunda ihlal edilmeyen tek maddesi bu. Yalnız, bu maddenin de tersinden uygulandığını belirtmek gerekir. Yani, iki devlet, kendi topraklarındaki azınlıkların haklarını karşılıklı olarak ("mütekabiliyet esasına göre") gaspediyor.

Azınlıklara yapılan baskılar, iki devlet arasında, Kıbrıs ve Ege gibi sorunların nüksettiği dönemde artıyor. Devletlerden birinin azınlığa yaptığı baskıyı diğeri mutlaka misillemeyle yanıtlıyor.

İskeçe müftüsüne hapis cezası verildiği dönemde, Fener Rum Patrikhanesi'nin üzerindeki baskılar ortadadır. TBMM'de Patrikhane aleyhine verilmiş soru önergeleri vardır ve İçişleri Bakanlığı'nın emriyle bir soruşturma açılmıştır. Patrikhane, lojman olarak kullanmak üzere birkaç taşınmaz mal edindi diye, "Suriçi'ni satın alıyorlar, İstanbul'u Vatikan yapacaklar" çığlıkları yükseliyor.

Türkiye'de azınlık vakıflarının mallarına mahkeme kararıyla el konulurken, Yunanistan Türk azınlığın Batı Trakya'da taşınmaz mal satın almasını 1366 sayılı yasayla fiilen engelliyor.

Yunanistan'ın Batı Trakya'daki Türk azınlık okullarına kendi yetiştirdiği öğretmenleri yerleştirmesi nedeniyle yapılan boykotlar, eğitimi büyük ölçüde aksatırken, bitirme sınavlarını Yunanca yapması da Türk liselerinin mezun verememesine yol açıyor.

Geçen yıl üniversite sınavlarını kazanan 10 Rum öğrencinin kayıt yaptırmasına engel çıkarıldı. Türkiye ile Yunanistan arasındaki öğretmen mübadelesi anlaşması, iki devlet arasındaki çekişme yüzünden uygulanamadığı için Yunanistan'dan öğretmen gelememiş, dersleri boş geçen öğrenciler liseden mezun olamamıştı. İki devlet arasındaki tepişmede 15–16 yaşındaki gençler de eziliyor.

Generaller savaş, halklar barış istedi

Güney Amerika ülkelerinden Peru ile Ekvador arasında Quito bölgesinin denetimi konusunda çıkan çatışmalar birinci ayını doldurdu. İki ülkenin askeri liderleri çatışmaları sona erdirecek görüşmelerin başlamasına ayak direrken, insan hakları örgütleri barış için birlikte eylem düzenledi.

Peru ve Ekvador'daki insan hakları örgütleri geçen hafta sonu sınır bölgesindeki Huaquillas köprüsünde bir gösteri yaptılar. Çatışmalara son verilerek iki ülke arasındaki sorunların görüşmeler yoluyla çözümünü talep eden gösteriye, Nobel Barış Ödülü sahibi yazar Adolfo Perez Esquivel de katıldı.

Her iki ülkeden 50 kadar kitle örgütünün geçen hafta yayınladıkları ortak bildiride ise barış çağrısı yapılarak, "Halklarımızın temel hedefi kendi geleceklerinin inşasıdır" denildi. Ekvador eski Devlet Başkanı Leon Febres Cordero önderliğindeki Ekvadorlu aşırı sağcı politikacıların, Savunma Bakanı Jose Gallardo'yu 1988–92 yılları arasında Genelkurmay Başkanlığı görevini sürdürürken, sınır bölgelerini savunamadığı suçlamasıyla başlayan kıştırtmalar, iki devlet arasında söz düellosuna dönüşmüş, 9 ve 11 Ocak tarihlerinde sınır çatışmaları çıkmıştı. Peru Devlet Başkanı Fujimori'nin seçim kampanyasındaki ana teması da sınır sorununun Peru lehine çözümüydü. Fujimori hükümeti ufak kazançlarla sorunu kapamaya yönelirken, Peru muhalefetinin sert bir çizgi izlemesi nisan ayında yapılacak seçimler arefesinde Fujimori'nin de ayağını bağlıyor. Peru genelkurmayı da topraklarındaki Ekvador askerleri çekilmeden barış yapılmasına yanaşmıyor.

Moskova'nın ayağındaki dikenler

Faik BULUT

▼ Hem Rusya hem de Almanya'ya karşı bir hamle yapan Amerikan yönetimi, Türkiye-Azerbaycan-Kazakistan-Kafkasya hattını oluşturdu. Bu arada Kürtlerin yaşadığı yerden geçirilecek Hazar–Akdeniz petrol/doğalgaz hattı ile, Türkiye'nin Kürt meselesine "müdahil ülke" sıfatını kazandı.

"Kafkas arısı asildir; soyunu bozmaya da gelmez, onu kızdırmaya da!.." Böyle der bir Kafkas atasözü. Buna rağmen, Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin, Çeçenya'ya müdahale kararı aldı. Yeltsin, Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine 1991 yılında başkan adaylığını açıkladığında, "Sovyet cumhuriyetleri, özerk bölgeler... Elinizden geldiğince egemenliğinize sahip çıkın! Bağımsız olmaya doğru ilk adımı atın!.." çağrısında bulunmuştu. Aynı Yeltsin, 1994 yılı sonunda "ülkenin bölünmez bütünlüğü uğruna taş üstünde taş koymam" diyebiliyor.

Tarihsel düşe ilk adım

Kafkas halkları dinsel, kültürel ve tarihsel bağlarla birbirine bağlanmış adeta. Orta yerde "töre" var: Buna göre birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma refleksine sahip olmak gerek. En somut örneği, Gürcistan'a karşı direnen Abhazya'nın yardımına koşan binlerce Kuzey Kafkasya gönüllüsü verdi.

Kafkas halkları için tek bayrak altında birleşmek, uzunca geçmişi olan bir düştür. Kuzey Kafkas halkları kimi zaman birbirleriyle çatışsalar bile, kültürel ve dinsel yakınlıkları (sözgelimi Kafkas müridizmi), dış düşmana karşı ortak direnmeye yol açabiliyor. Bu düşün ilk yaşama geçirilmesi, Ağustos 1989'da oldu: Kafkas halklarının temsilcileri, Abhazya'nın başkenti Suhumi'de toplandılar. "Dağlık Kafkas Halkları Meclisi" adıyla gerçekleşen toplantının amacı dayanışmaydı. 1990 baharında ise, Kabartay–Balkar Cumhuriyeti başkenti Nalçik'te düzenlenen ikinci toplantıda, "Dağlı Halklar Konfederasyonu" oluşturuldu. 16 Kafkas halkının katıldığı bu toplantının başkanlığını marksizm–leninizm profesörü Musa Şanibey yaptı. Amaç: Tüm Kafkas halklarını "Kuzey Kafkasya Federal Cumhuriyeti" bayrağı altında birleştirmekti. Fakat kimi yöneticiler, bu oluşuma soğuk baktı. Şimdiki Çeçenya lideri Cahar Dudayev dışında açık destek veren çıkmadı. Bu yüzden, 1992 yılının Mart ayında Çeçenya başkenti Grozni'de yapılan toplantıda "Baltık Modeli" önerildi. Buna göre, Rusya'ya karşı bir cephe oluşturulacak ve sivil direniş örgütlenecekti.

23 Mart 1992 tarihinde, Konfederasyon, alınan kararları Gürcistan zemininde hayata geçirdi. Abhazya'yı işgal eden Gürcistan hükümetine bir ültimatom verdi. Bir ordu kurarak, Abhaz direnişçilerinin yanında gönüllü olarak savaştı. Ancak Konfederasyon Başkanı Musa Şanibey Rusya tarafından tutuklandı. Yoğun protestolar üzerine, 23 Eylül 1993'te Şanibey'in "tutukevinden kaçtığı" ilan edildi.

1991 yılından beri merkezi otoriteyi temsil eden Rusya Federasyonu ile özerk veya bağımsız cumhuriyetler arasındaki çok yönlü ilişki tartışılmaya, içinden çıkılmaz bir hal almaya başladı. 1992 yazında BDT (Birleşik Devletler Topluluğu) adına imzalanan anlaşma, Rusya Anayasası'nın ayrılmaz bir parçasını oluşturdu. Federal hükümetler ile özerk cumhuriyetler arasındaki ilişkiler, herbirinin işlev ve görevleri anayasal bir çerçeveye oturtuldu. Merkezi hükümet milli savunma, dış siyaset, sınır güvenliği, milli güvenlik gibi stratejik meselelerle ilgilenirken; özerk/bağımsız cumhuriyetler de iç gelirlerin yüzde 80'ini toplama, yerel hükümet projelerini uygulama, dış ekonomik ilişkileri yönetme, yerel yasaları çıkarma gibi yetkilerle donatıldı. Anlaşmazlık konularını ise merkezi ve özerk cumhuriyetin yetkili kurulları çözecekti.

1991'de özgürlük vaat eden Yeltsin, 1995'e Çeçenya'yı bombalatarak girdi.

Özellikle ılımlı kimi müslümanlara göre, Çeçenya burada bir taktik hata yaptı. Çünkü Cahar Dudayev, anılan anlaşmayı tanımadığını ilan edip imzalamadı. Diğer cumhuriyetlerle meselelerini asgariye indiren Moskova yönetimi, burada Çeçenistan ve Tataristan problemiyle karşı karşıya kaldı. Her iki ülke liderleri, Moskova ile ikili anlaşmalar imzalamayı önerdilerse de, bu öneri Çeçenya ile Tataristan'ın bağımsız birer devlet olmasını kabul etmek anlamına geldiğinden, Yeltsin yönetimi bundan ısrarla kaçındı. Çeçenya ve Tataristan problemini "buzdolabına koyup dondurma" yolunu seçen Moskova, "bağımsızlık furyası veya belası"nın diğer cumhuriyetlere de bulaşmasından korktu.

Moskova'nın tabanındaki iki dikenden biri olan Tataristan, daha ılımlı ve ihtiyatlı bir yol izleyerek "bağımsızlık yerine bir çeşit özerklik ilan etmek"le yetinirken, Çeçen lideri Dudayev bağımsızlık ilanında ısrarlı davrandı. Moskova, inatla meselenin üzerine yürüdü.

Kimileri, meseleyi kişisel anlamda alıp, "Dudavey ile Yeltsin'in inat savaşı" biçiminde yorumda bulunuyor. Eksiktir, Rusya eski Başbakanı İgor Gaydar'a bakılırsa durum daha farklı: "Rus hükümeti liberal ekonomi ile demokrasi yolunda ilerleyeceğine aptalca üç adım attı. Bir; ekonomik alanda ardarda beceriksiz önlemlere başvurdu. İki; dış siyasette 'soğuk barış' siyaseti güderek komşularıyla gergin davranışlar içine girdi. Üç; devletin güçlenmesi politikasından hareketle 'ülkenin bölünmez bütünlüğü'nü koruma havasına girdi. Çeçenya ile başlatılan siyaset, bu üçüncü adımın sonucu olup, oradaki savaş gerçekte militarist bir siyasetin kanla ve ateşle sürdürülmesidir. Rus milli birliğine vurulan darbe de bu savaşla başlatılmıştır."

Hıristiyan-Müslüman savaşı mı?

Kimi islamcılara kalırsa, bu savaş, "Hıristiyanlık ile İslam arasındaki ezeli mücadelenin bir devamıdır."

Aralarında islamcıların bulunduğu bazı uzmanlar, aynı görüşü paylaşmıyor. Onlara göre içinde din kavgası olmakla birlikte, mesele bundan ibaret değil. Tersine ekonomik sorunlar ve jeo–stratejik olayların ağırlığı daha fazla. İslamcıların mücadelesinden söz edilecekse, öncelikle Kafkas müridizmi'nin yaygın olduğu Dağıstan (Şeyh Şamil'in ülkesi) ile şimdilerde gerilla savaşı veren Tacikistan daha akla yakın. Hatta dindar Dağıstan'ın Çeçenya'ya yardım etmemesi de dikkati çeken bir nokta. Kaldı ki; Rus eski Başbakanı İgor Gaydar, "Rusya'nın, karşısında islam cephesi görmeyi tercih etmediğini" bile söylüyor. Dahası var: Tüm olumsuzluklara rağmen, Rusya'daki eski komünist ve tanrıtanımazlık geleneği, islama karşı koyu bir bağnazlığı ortadan kaldırmış; bunu savaş boyutlarına vardıracak dinsel çılgınlığın zeminini asgariye indirmiştir.

O halde; meselenin bir boyutunda ekonomik çıkarlar var. Şimdilerde BDT içinde biri çok zengin doğal ve sanayi kaynaklarına sahip "zenginler", diğeri çoğunluğu Kafkasya'daki bölgelerden oluşan "yoksullar", üçüncüsü Sibirya ile Avrupa yakası bölgelerden oluşan "yoksullara yakın grup" olmak üzere üç kategori bulunuyor. Orta Asya petrolleri ve doğalgaz boru hattının Çeçenya topraklarından geçiyor olması, Rusya açısından stratejik bir önem kazanıyor. Çeçenya'ya göre bu olay, büyük bir şans. Batı ile Türkiye nazarında ise, Rusya'nın orada egemenliğinin zayıflatılması gerekiyor. Almanya, Kafkasya genelinde Çeçenya olaylarının perde arkası destekçisi konumunda. ABD'ye kalırsa, yeniden güç toplayan "Rus ayısı"nın Kafkasötesi ve Orta Asya ülkelerine sarkması önlenmeli. Rusya'ya bakılırsa, ayrılıkçılık dalgası Kafkas sınırında hapsedilip boğulmalı.

Gürültü burada kopuyor. Kafkasya'da yıldızı sönmeye yüz tutan Türkiye'nin devreye girişi; Hazar–Akdeniz petrol boru hattına talip olması, hatta ortaklığının gündeme getirilmesi, burada ABD'nin güven ve onayını kazanması, son zamanlarda Azerbaycan–Türkiye–Ermenistan–Karabağ meselesindeki yumuşama hep bunun ürünüdür.

Kürtler: Hem alternatif hem koz

ABD, Çeçenya olayını kışkırtmadı, ancak bundan yararlanararak Rusya'ya ket vurdu. Almanya, Kuzey ile Güney arasındaki (Bosna'dan Kafkasya ve Orta Asya'ya paralel uzanan) bu istikrarsız kuşağa dolaylı çomak sokmuştur. ABD, hem Rusya hem de Almanya'ya karşı bir hamle yaparak, Türkiye-Azerbaycan-Kazakistan-Kafkasya hattını oluşturmuştur. Bu arada Kürt bölgelerinden geçirilecek Hazar-Akdeniz petrol/doğalgaz hattı ile, Türkiye'nin Kürt meselesine "müdahil ülke" sıfatını kazanmıştır. Bundan böyle Türkiye'ye, "Boru hattını istiyorsan, topraklarındaki istikrarsızlığı; anarşi ve terörü çöz! Kürt meselesini hallet, ama barışçıl olsun" diyecektir. Rusya, Hazar-Akdeniz petrol hattından memnun değil. Türkiye'ye karşı "Kürt kartı"nı sallamayı düşünebilir. Kafkasya bölgesini (Çeçenya, Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan dahil) ABD-Türkiye açısından istikrarsız ve güvensiz bir alana dönüştürebilir ya da petrol pastasına ortak olabilir.

Stratejik bir nokta daha: Orta Asya–Kafkasya hattı, ilk kez Ortadoğu'daki enerji kaynaklarına böylesine yakın bağlanacak; Kürt coğrafyası ise bu bağlantının omurgasını oluşturacaktır. İki anlamı vardır: Geleceğin Kürt projesi hayata geçirilebilir. Aynı zamanda Ortadoğu'daki petrol yataklarının alternatifi bulunmuş olur.

Sinn Fein görüşmeleri kesti

Kuzey İrlanda'nın bağımsızlığı için savaşan IRA'nın siyasi kolu Sinn Fein, İngiliz yetkililerle yaptığı görüşmeleri askıya aldığını açıkladı. Parti adına görüşmelere katılan heyetin başkanı Martin McGuinnes, partinin Belfast'ta kullandığı bir binada dinleme cihazı bulduklarını ve bu nedenle de görüşmeleri "şimdilik" askıya aldıklarını belirtti.

Mücadele artık tüm Meksika'da

Meksika ordusu, Chiapas bölgesinde Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu (EZLN) lideri Marcos'u ele geçirmek amacıyla 2 bin 500 askerle operasyon başlattı. Devlet Başkanı Ernesto Zedillo'ya bir mektup gönderen EZLN yeraltı komitesi, "Zapatistaları ve Marcos'u öldürerek mücadelemize son vereceğinizi zannediyorsanız yanılıyorsunuz. Mücadele, tüm Meksika'dadır" dedi. EZLN'nin başka bir bildirisinde ise, Meksika ordusuna ait dört askeri helikopterin Morelia ve Garrucha kasabaları çevresindeki sivil hedefleri bombaladığı belirtildi. Bildiride, "Ernesto Zedillo hükümeti askerleri, çocukları öldürüyor, kadınlara tecavüz ediyor" ifadesi yer aldı.

El Halil kenti yine kanlı

İsrailli bir sivilin El Halil kentindeki Hz. İbrahim Camii'ni tarayarak 29 Filistinliyi öldürmesinin birinci yıldönümü yine kanlı geçti. Hebron kenti yakınlarındaki El Favvar mülteci kampında gösteri yapan Filistinliler'e ateş açılması sonucu 16 yaşındaki bir Filistinli genç ölürken, 6 kişi de yaralandı. İsrail işgali altındaki toprakların kuzeyindeki Tulkarem'de ise İsrail otobüsüne taş atan Filistinli bir genç askerler tarafından dizinden vuruldu.

Neo-naziler dört çingeneyi öldürdü

Avusturya'nın doğusundaki Oberwart kasabasında çingenelerin kaldığı bir yurda atılan bamba dört kişinin ölümüne yol açtı. Patlamanın sorumluluğunu "Bavyera Kurtuluş Ordusu" adında yasadışı bir neo-nazi grup üstlendi. Cenaze törenine ülkenin önde gelen tüm politikacılarının yanısıra, göçmen dayanışma dernekleri ve demokratik kitle örgütleri de katıldı. Avusturya'da 1993 yılından beri devam eden ırkçı şiddet eylemlerinin sorumlularından henüz yakalanan olmadı.

Sivil gemiyi 'yanlışlıkla' batırmışlar

Alman savaş uçakları, Baltık Denizi'nde bir sivil gemiyi batırdı. Alman askeri kaynaklarından öğrenildiğine göre, bir tatbikat sırasında iki Tornado savaş uçağı, içinde 3 kişinin bulunduğu bir gemiyi yanlışlık sonucu vurdular. Ancak gemidekilerin yara almadan kurtulduğu açıklandı.

ABD'nin 'kıta çapında uyuşturucu ile mücadele stratejisi' iflas etti

Kokainle savaşta şike

Uyuşturucuya karşı 15 yıldır sürdürülen "kıta çapında savaş"ta alınan somut sonuç, kokain fiyatlarının artması ve koka ekim alanlarının genişlemesi oldu.

▼ Uyuşturucuyla "kıta çapında mücadele stratejisi"nin yürürlükte olduğu 15 yıl, asıl amacın, Latin Amerika'da gelişen sol muhalefeti ve gerilla hareketlerini bastırmak olduğunu ve ABD dahil, bölge devletlerinin uyuşturucu işine karışmış bulunduğunu ortaya koydu.

Sedat KALIPÇI

Şilili siyaset bilimcisi Raul Shor, uyuşturucuyla savaş konusundaki her başarılı araştırmanın insanları ordunun ve bürokrasinin en üst kademelerindeki görevlilerle uyuşturucu mafyasının en üst kademesi arasında kurulu olan bağlantılara götürdüğünü söylüyor

DEA da uyuşturucuya bulaştı

1980 yılında Ronald Reagan'ın başkan seçilmesiyle birlikte devreye giren uyuşturucuyla "kıta çapında mücadele"nin kurmayı durumundaki DEA'nın (Drug Enforcement Agency) bizzat kendisi uyuşturucu tüccarlarını tutuklamamak için elinden geleni yapıyor.

80'li yılların başında DEA ajanı olarak görev yapan Michael Levine, Arjantin'de diplomat statüsünde görev aldı. Asıl görevi ise, uyuşturucu tüccarlarıyla ilişkiye geçmek ve alışveriş anlaşmaları yapmaktı. Uyuşturucu ağına sızıp gerekli güveni sağladı ve DEA'yı sürekli olarak bilgilendirdi. Şu anda La Paz Cezaevi'nde bulunan Roberto Suarez tarafından yönetilen Bolivya mafyasıyla ilişkiye geçti. Levine'in Suarez ve çevresindeki üst düzey bürokrat ve askerlere yönelik her türlü manevrası bizzat DEA tarafından engellenmeye çalışıldı. Kendi elemanlarının çalışmalarını engelleyen teşkilat hakkında Deep Covert adlı kitabında ayrıntılı bilgi veren Levine; CIA ve DEA'nın kokain karşılığında uyuşturucu tüccarlarını kendilerine yönelik operasyonlar konusunda uyarıp koruduğunu iddia ediyor.

1986 yılında Bolivyalı bilim adamı Nole Kempf'in tesadüfen Brezilya sınırındaki Huanchaca Ulusal Parkı'nda ülkenin en büyük kokain fabrikasını keşfedince emir subayı ve pilotla birlikte öldürülmesi olayının örtbas edilmesi bu tür olaylardan yalnızca biri.

Yine 1985 yılında DEA ajanlarından Enrigue Camarena hükümet ve ordu görevlileriyle uyuşturucu tüccarları arasındaki ilişkileri araştırırken vahşi bir şekilde öldürüldü. Bu olaya ilişkin polisin elindeki kanıtlar aniden ortadan kayboldu.

Uyuşturucu işinin illegal kurmaylığını mafyanın ve devletlerin üst düzey yöneticilerinin birlikte oluşturduğuna dair en çarpıcı örnek Panama'nın devrik Başkanı General Antonio Noriega.

Peru ve Bolivya en önemli kokain üreticisi ülkeler. Kolombiya ise en önemli kokain ihracatçısı. ABD sözümona uyuşturucuya karşı verdiği mücadeleyi uyuşturucu zincirinin ilk halkası olan bu ülkelere yoğunlaştırdı ilk elde. Sonuç: Koka ekicisi köylüler yine eskisi gibi yoksul, kokain fiatları ve ekim alanlarında eski yıllara nazaran oldukça fazla bir artış.

Peru'da da askerler devrede

Peru'daki uyuşturucu karşıtı mücadele Alberto Fujimori'nin 5 Nisan 1992'deki darbesine kadar esas olarak polis teşkilatı tarafından yürütülmekteydi. Peru genelkurmayı ordunun mafyayla savaşa doğrudan girmesinin, "asıl görev" olan Aydınlık Yol gerillalarına karşı savaşı aksatacağını düşünüyordu. ABD Peru'ya yaptığı askeri yardımı, ordunun uyuşturucuya karşı mücadelede doğrudan devreye sokulması şartına bağlayınca, Peru genelkurmayı da bu düşüncelerinden vazgeçmek zorunda kaldı.

En son Peru'nun en güçlü uyuşturucu tüccarlarından Demetrio Chavez Penaherrera'nun (Vaticano) ve Luico Tijero Guzman'ın yakalanması, üst rütbeli subayların yalnızca devletin ordusuna değil, uyuşturucu ordusuna da komuta ettiklerini bir kere daha ortaya çıkardı. Ayrıca bu olayda uyuşturucu mafyası ile işbirliği yapan bir de DEA ajanının adı ortaya çıktı.

Eskiden ülkenin en büyük uyuşturucu imal bölgesi olan Hugala bölgesinin harekat komutanı olan ve şu anda emekliye sevkedilmiş bulunan Yüzbaşı Evaristo Castillo günlük La Republica gazetesine verdiği demeçte, yukarıda sözü geçen durumun münferit bir vaka değil, sistemin tam kendisi olduğunu söylüyor.

Bolivya'daki durum da diğer yerlerinkinin aynısı. Eski Bolivya diktatörünün Brezilya'da bulunup tutuklanması için 5 yıl gerekti. Devrik diktatör Luis Garcia Meza yalnızca insan hakları ihlalleriyle değil, aynı zamanda hükümetin başı olarak uyuşturucu ticaretiyle doğrudan bağlantılı olduğu için de aranıyordu. Devrik general kaçakçılığı sırasında hala Bolivya'da görev başında bulunan üst rütbeli subaylar tarafından desteklenip korundu.

Geçen yıl Mart ayında Paz Zamora hükümeti ile Bolivya uyuşturucu ticaretinin en önemli anahtar kişisi arasındaki bağlantının ortaya çıkmasıyla büyük bir skandal daha patlak verdi. 1993 yılının aralık ayında uyuşturucu patronu Carmelo Dominguez ve bundan bir ay sonra da suç ortağı, Yüzbaşı Isaak Chavarria yakalandı. Chavarria'nın başbakana yazmış olduğu, daha üst düzeyde görevlere tayin edilmesini istediği kişilerin listesini içeren bir mektup da tutuklama sırasında ele geçti. Listedeki isimler mektubun yazılış tarihinden dört ay sonra daha üst düzeyde görevlere atanmıştı.

ABD uyuşturucu üreticisi

Beyaz Saray'dan yapılan açıklamalara göre, ABD illegal uyuşturucu tüketimi için yılda 49 milyar dolar harcıyor. Son beş yılda uyuşturucu ile mücadelede 52 milyar dolar harcandı. ABD'li uyuşturucu uzmanı Lee Brown bile bütün yapılan harcamalara rağmen uyuşturucu ile mücadele işinin iyi gitmediğini kabul etmek durumunda kaldı. Yapılan çeşitli araştırmalar uyuşturucu ile mücadeledeki başarısızlığın asıl nedenlerinden birisinin bizzat ABD'nin kendisi olduğunu ortaya koyuyor. Uyuşturucu ile mücadeleye sürülen elemanların dahi bu işi yaptıkları ABD de hükümet ülke sınırları içindeki uyuşturucu talebini bile kontrol altına almak niyetinde değil.

ABD, uyuşturucu ticaretiyle gerçekten uğraşmak isteseydi önce uyuşturucu imalinde kullanılmak için kendi ülkesinde legal olarak üretilen kimyasal maddelerin üretimini en azından kontrol altına alırdı. California'da üretilen ve kokainin yerini alan mariuhana adlı uyuşturucunun ticaretine karşı yaptığı hiçbir şey yok. ABD'nin bizzat kendisi dünyanın üçüncü büyük mariuhana üreticisi.

Ayrıca Asya ülkelerinde üretilen ve ABD'de kokainden daha çok tüketilen eroin ve opimlum türünden uyuşturucuların ticaretine karşı dişe dokunur bir girişimi de yok.

Uyuşturucu işinde yıllık 500 milyar dolar kara para dönüyor. Cuadernos del Tercer Mundo dergisinin verdiği bilgilere göre bu paranın 300 milyar dolardan fazlası finans sistemi içerisinde yıkanıp legal piyasaya sürülüyor.

Kolombiya'da rejimin adı: 'Narkokrasi'

ABD'ye dönmekte olan bir DEA görevlisi, Kolombiya'da ekonomik ya da sosyal yapılanma diye bir şey bulunmadığını, ülkede yalnızca "narkokrasi"nin olduğunu ileri sürdü. Devletin uyuşturucu işine burnuna kadar battığını ileri süren bu kişi sıradan bir görevli olsaydı belki söylenenler böyle bomba etkisi yapmayacaktı ama, söz konusu olan kişi 7 yıl boyunca DEA'nın Kolombiya yöneticiliğini yapmış ve görevden ayrıldıktan sonra ülkesine giderken, son anda havaalanında ağzına geleni sayıp dökmüş olan Josef Toft'du.

Bunun üzerine Kolombiya hükümeti ABD'yi derhal protesto ederken, DEA Genel Direktörü Thomas Canstantine, Kolombiya Devlet Başkanı Ernesto Samper'den özür dileyerek, Toft'un Kolombiya'da görevli olduğu süre içerisinde başarılı olamadığından dolayı serzenişlerde bulunduğunu ileri sürdü.

Başkan Samper BM Genel Kurulu'nda geçen Eylül ayında yaptığı konuşmada, Washington DC'nin yeniden seçilen belediye başkanı Marion Barry'i kastederek uyuşturucu müptelalarının ABD'de belediye başkanlığına seçildiklerini duydukça kendilerini uyuşturucuya karşı verilen mücadelede yalnız bırakılmış hissettiklerini söyledi.

Kolombiya'dan gelen çiçek, muz ve en sonunda da ton balığına ABD gümrüklerinde konulan engellere dikkati çeken Samper, uyuşturucu ticaretine karşı giriştikleri mücadelenin çok pahalı olduğunu ve daha önce koka ekilen topraklardan elde ettikleri yeni türden ürünleri satamadıklarını anlattı.

Samper bu konuşmada Kolombiya'nın ürünlerine ABD gümrüklerinde zorluk çıkarılmaya devam edilmesi halinde söz konusu topraklarda tekrar koka ekimine izin vermek zorunda kalacaklarını üstü örtülü olarak hatırlattı. Samper'in geçen Ağustos ayında hükümeti devralmasından beri ordunun giderleri yüzde 30 arttı. Az miktarda uyuşturucu satışının legalleştiği ülkede uyuşturucu ticareti tamamen legalleşirse ülkenin kokainden kazandığı gelir yüzde 10 azalacak.

Sartre Fransa, Yaşar Kemal Türkiye'dir

▼ Fransa'nın Cezayir'de yürüttüğü savaşa karşı muhalefet 60'lı yıllarda giderek yoğunlaşmıştı. Küçük bir sol örgüt olan Jeanson Grubu'nun savaşa karşı yürüttüğü ajitasyon üzerine askeri mahkemede dava açıldı. Bu davadaki sanık ve avukatların desteklenmesi amacıyla 121 yazar, sanatçı, oyuncu, gazeteci ve üniversite öğretim üyesi "121'ler Manifestosu" adıyla tarihe geçen bir açıklama imzaladılar. Jean-Paul Sartre tarafından kaleme alınan açıklama, 1960 yazından itibaren bildiri olarak dağıtıldı. 1960 Ağustos'unda Les Temps Modernes'in bu açıklamayı yayınlayan sayısı derhal toplatıldı. Bir sonraki sayıda açıklamanın başlığı altında 121 imzayla birlikte iki beyaz sayfa yayınlanmıştı. Başka hiçbir gazete, ya da dergi bu açıklamayı yayınlama cesareti gösteremedi. İmzacılar sorgulandı, içlerinden otuzu hakkında dava açıldı, memurlara görevden el çektirildi. Oyunculara, rejisörlere ve gazetecilere iş yasağı kondu. 121'ler Manifestosu'nun tam metni şöyle:

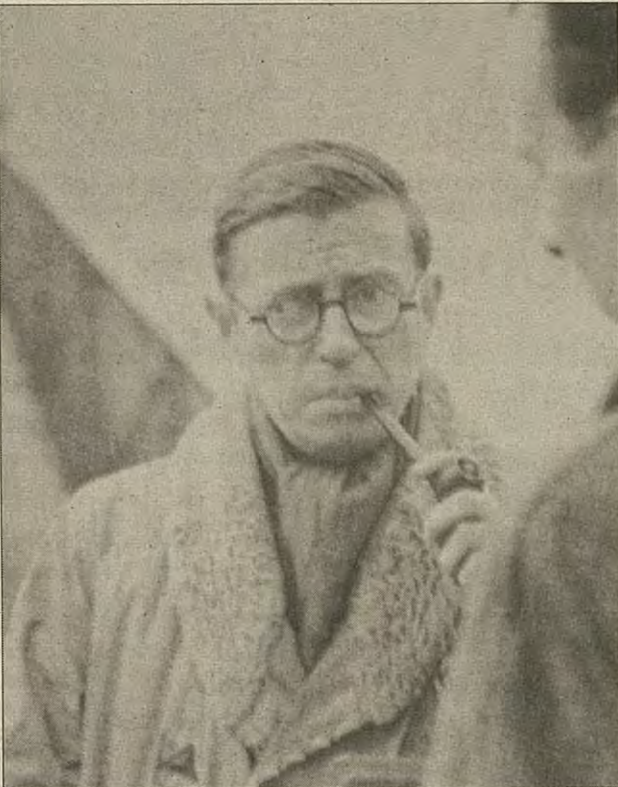
"Fransa'da son derece önemli bir hareket gelişiyor. Cezayir Savaşı'nda yeni bir dönüm noktasının, bizi, altı yıldan bu yana sürmekte olan krizi unutmaya değil, görmeye ittiği bir anda, Fransız ve uluslararası kamuoyunun daha iyi bilgilendirilmesi zorunludur.

"Giderek daha çok Fransız, bu savaşa katılmayı reddettiği, ya da Cezayirli savaşçılara yardımda bulunduğu için kovuşturmaya uğruyor, hapsediliyor, mahkum oluyor. Karşı tarafça tahrif edildiği, ya da aslında görevleri bu insanları savunmak olanlarca durum masum gösterilmeye çalışıldığı için, bu insanların amaçları genelde anlaşılamamaktadır. Ne var ki, iktidara karşı bu direnişin saygıya değer olduğunu ifade etmek yetmez. Onurları ve gerçeğe ilişkin düşünceleriyle hareket eden insanların protestosu olarak gündeme gelen bu direniş, içinde varolduğu koşulların ötesine geçen ve olayların başlangıç noktası ne olursa olsun, yeniden ele alınması gereken bir öneme sahiptir.

"Cezayirliler için, ya askeri ya da diplomatik araçlarla sürdürülen savaş kesinlikle belirsiz değildir. Bu bir ulusal bağımsızlık savaşıdır. Peki bu savaş Fransızlar için nedir? Yabancı ülkelere karşı yürütülen bir savaş olabilir mi? Ancak Fransa toprakları hiçbir şekilde tehdit altında değildir. Daha da ötesi; bu savaş devletin, artık Fransız olmamak için savaşmalarına rağmen, onları Fransız olarak değerlendirdiğini söylediği insanlara karşı yürütülmektedir. Bu savaşın bir fetih savaşı, üstelik ırkçılığın eşlik ettiği emperyalist bir savaş olduğunu söylemek bile yetmez. Çünkü her savaş biraz böyledir ve belirsizlik devam eder.

"Gerçekte devlet, temel bir tecavüzü ifade eden bir kararla, önce en temel insanlık onuru için, nihayet bağımsız bir devlet olarak tanınmayı istediği için ayaklanmış ezilen bir halka karşı, kendisinin de polis eylemi olarak tanımladığı bir eylemi yerine getirmek amacıyla bütün sınıflardan yurttaşları seferber etti.

"Ne bir fetih savaşı, ne bir 'ulusal savunma'; ne de bir iç savaş olan Cezayir Savaşı, giderek sivil iktidarın bile, sömürge imparatorluklarının genel olarak dağıldığının bilincine vararak, bu sürecin anlamını kabul etmeye hazır görünmesine rağmen, ayaklanma

Jean-Paul Sartre

karşısında geri çekilmeyi reddeden ordu ve bir kastın özel eylemi haline gelmiştir.

"Bugün bu caniyane ve saçma savaşı besleyen, esas olarak ordunun iradesidir ve bazı yüksek devlet temsilcilerinin oynamasına izin verdikleri politik rol sayesinde ordu, bazen açıkça ve zor kullanarak, her türlü yasallıktan uzak davranarak, bütün ülkenin kendisine emanet ettiği hedeflere ihanet ederek, bütün ulusu lekelemekte ve hatta yurttaşları kışkırtıcı ve alçaltıcı bir eylemde kendi emri altında suç ortaklığına zorlayarak, ulusu sapkınlık tehlikesiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Fransız militarizminin, Hitler rejimi yıkıldıktan 15 yıl sonra, bu nitelikte bir savaşın gereklerine göre, yeniden işkence uygulamasına geçtiğini ve işkenceyi Avrupa'da bir tür kurum haline getirdiğini anımsatmak gerekir mi?

"Bu koşullar altında birçok Fransız, geleneksel değerler ve sorumluluktan kuşku duymaya başlamıştır. Belli koşullar altında utanç verici bir boyuneğiş olan sivil ihanet nedir? İhaneti reddetmenin kutsal bir görev olduğu, ihanetin gerçeği cesaretle benimseme anlamına geldiği durumlar yok mudur? Ve eğer ordu, onu ırkçı ve ideolojik bir egemenlik aleti olarak kullananların isteği doğrultusunda varlığını, demokratik kurumlara karşı açık ya da gizli bir isyanla koruyorsa, bu durumda orduya karşı isyan yeni bir anlam kazanmaz mı?

"Vicdan sorunu bu savaşın başından itibaren vardı. Savaşın uzamasıyla birlikte, vicdan sorununun, itaatsizlik, firar, Cezayirli özgürlük savaşçılarına yardım ve destek gibi somut biçimlere bürünmesi normaldir.

Bu biçimler, bütün resmi partilerin dışında, bu partilerin yardımı olmaksızın ve nihayet bu partilerin muhalefetine rağmen gelişmişlerdir. Bir kez daha; saptanmış çerçeveler ve şiarların dışında, yeni duruma uygun eylem ve mücadele biçimleri arayan ve bulan bir direniş bilinci kendiliğinden gelişmiştir. Bu bilincin anlamını ve gerçek taleplerini kabul etmeme konusunda politik gruplarla kamuoyu oluşturan gazeteler, ister uyuşukluktan, isterse de ulusal ve ahlaki önyargılar nedeniyle olsun anlaşmışlardır.

"İmzacılar, bugün bireysel serüvenciliğin Faits Divers'i olarak tanımlamanın olanaksız bulunduğu eylemler üzerine herkesin konuşabileceği düşüncesiyle; konumları ve amaçları gereği, insanlara böylesine ağır sorunlar karşısında kişisel karar verme hususunda öğütte bulunmak için değil, bu insanları yargılamak üzere kürsüde oturanlardan, sözcük ve değerlerin belirsizliğinin kendilerini etkilemesine izin vermemeleri ricasında bulunmak düşüncesiyle aşağıdaki açıklamayı yapmışlardır:

"-Bizler, Cezayir halkına karşı silah kullanmayı reddedenlerin bu tavrına saygı duyuyor ve bu tavrı haklı buluyoruz.

"-Bizler, ezilen Cezayirliler'e, Fransız halkı adına yardım ve destek sunan Fransızlar'ın tutumunu saygıyla karşılıyor ve haklı buluyoruz.

"-Sömürgeci sistemin yokedilmesine katkıda bulunan Cezayir halkının davası, bütün özgür insanların davasıdır."

Fransa'nın onurunu kurtardılar

Ragıp ZARAKOLU

Kimler yoktu ki 121 cesur insan arasında? Hangi 121 kişi? Savaşa karşı itaatsizlik hakkını savunan 121 kişi. Hangi savaş? Cezayir'de yürütülen Fransa'nın son "sömürge savaşına" karşı kaleme alınan Manifesto'nun altına imza atmak hangi ülkede olsa cesaret işi.

Manifesto gerekçelerini sergiledikten sonra Fransızlar'dan üç şey istiyor: 1. Cezayirliler'e karşı silah kullanmayı reddedin. 2. Fransız halkı adına Cezayirliler'e destek verenler Fransızlar'ın onurunu kurtarıyor. 3. Cezayir halkının özgürlüğü herkesin özgürlüğü demektir.

Elbette dünyanın her yanında böyle bir metne imza atmanın bedeli vardır. Askeri mahkemede "vatana ihanet" suçlaması ile 121 kişiden bir bölümü hakkında dava açılır. Bu arada Cezayir kurtuluş mücadelesine doğrudan destek veren küçük bir sol grubun, Francis Jeanson grubunun üyeleri de askeri mahkemede yargılanmaktadır. Savunma Sartre'ı tanık gösterir. Sartre'ın Askeri Mahkemeye Mektup'u tam bir karşı iddianame niteliğindedir. Peşpeşe gelen iki olaydan Sartre'ın yargılanması, hatta tutuklanması gündeme gelir.

Yıl 1960 Eylül'ü. De Gaulle, ünlü yazarın tutuklanması istemlerine karşı çıkarken, en ünlü sözlerinden birini eder: "Sartre Fransa'dır". Ama o sıralarda "devlete isyan" hazırlığı içinde olan özel ordu elemanları 1961 ve 1962 yıllarında Sartre'ın evini iki kez bombalarlar. Tesadüfen bir şey olmaz. Fransız ordusunun bir bölümü, ihtirasla o sıralarda De Gaulle'ü de öldürme girişimlerinde bulunmaktadır.

Nereden nereye, 1958 yılında Fransa bizim 27 Mayıs ile 12 Mart karışımı bir olay yaşamaktadır. Cezayir'deki "özel ordu", yani ünlü paraşütçüler ayaklanır. 1956 yılında "siyasal çözüm" vaadleri ile seçime giren Guy Mollet'nin koalisyon hükümeti iktidardadır. Ordunun baskısı üzerine Mollet bu doğrultuda herhangi bir adım atamaz. Önce Vietnam'da başlayan, sonra Cezayir'de devam eden sömürge savaşları IV. Cumhuriyet'i çürütmüştür. Cezayir'deki isyancıların ve dolaylı olarak ordunun bütününün istemi, Fransa'nın "kurtarıcısı" olan De Gaulle'e görev verilmesidir. Cumhurbaşkanı Coty, bizim 12 Mart'taki gibi istifa eden hükümetin yerine yenisini kurmakla De Gaulle'ü görevlendirir ve parlamentoyu fesheder. Yeni anayasa hızla hazırlanır, onaylanır ve ardından De Gaulle cumhurbaşkanı olur. Çok acele edilir, çünkü aynı yıl oluşan Avrupa Topluluğu'nun geleceği tehlikededir.

Ve ordunun istediği De Gaulle, üstelik bir mareşal, Cezayir'deki paraşütçülere göre "ihanet" ederek, tıkanmanın önünü açar, sürgündeki Cezayir hükümeti ile görüşmeye oturur ve 1 Temmuz 1962'de yapılan referandum ile Cezayir bağımsızlığına kavuşur. Fransa, Avrupa Topluluğu'nun "sorunlu" üyesi olma durumundan kurtulur.

"Devleti kurtarma" adına her türlü süreci tıkayanlar şimdi "devlete isyan" konumundadırlar. Özel savaşçılar, OAS'ı oluştururlar; yani Gizli Ordu Örgütü. Ama birçok suikast ve bombalama eylemine karşın, sadece macera filmlerine konu yaratma dışında, başarı sağlayamazlar. Önderleri olan subaylar yakalanarak hapsedilirler.

Şimdi Fransa'nın onurunu bu subaylar mı, yoksa 121 cesur insan mı temsil ediyor, ne dersiniz?

Evet kimler yoktu ki onlar arasında? Sinemacılardan Alain Resnais, François Truffaut, tiyatro yazarı Arthur Aramov, Marksist düşünürlerden Jean Baby, Daniel Guerin, Henri Lefebvre, Maxime Rodinson, Alfred Rosmer, yayıncı François Maspero, edebiyatçılardan Beavoir, Marguerita Duras, ozan Eluard'ın eşi Dominique, Alain Robbe–Grillet, Claude Roy, Françoise Sagan, Nathalie Sarraute, Sartre elbette, Tristan Tzara, Vercors, oyuncu Simone Signoret, volkanbilimci Terzief ve adları Türkiye'de daha az bilinen diğerleri...

Evet, özellikle haksız savaşlara karşı tavır, önüne geçilemez bir aydın refleksi. Ama onların sayısı Fransa'da da çok değildi. İnsanların önce beyinlerindeki önyargıları, sonra da korku duvarını aşmaları gerekli bunun için.

MONDO
GRAFİK&TEKSTİL TASARIM TİC. LTD. ŞTİ.

Renk Ayrımı
Film Çıkış
Reprodüksiyon
Tasarım
Uygulama
Dizgi

Merkez Mah. Sağdıç Sokak
Mavi Apt. 28/2 Şişli-İSTANBUL
Tel: (0212) 225 30 76 - 225 54 73
Fax: (0212) 247 45 91

'İnsan var karartır ak gündüzü, insan var

Muhsin KIZILKAYA

1.

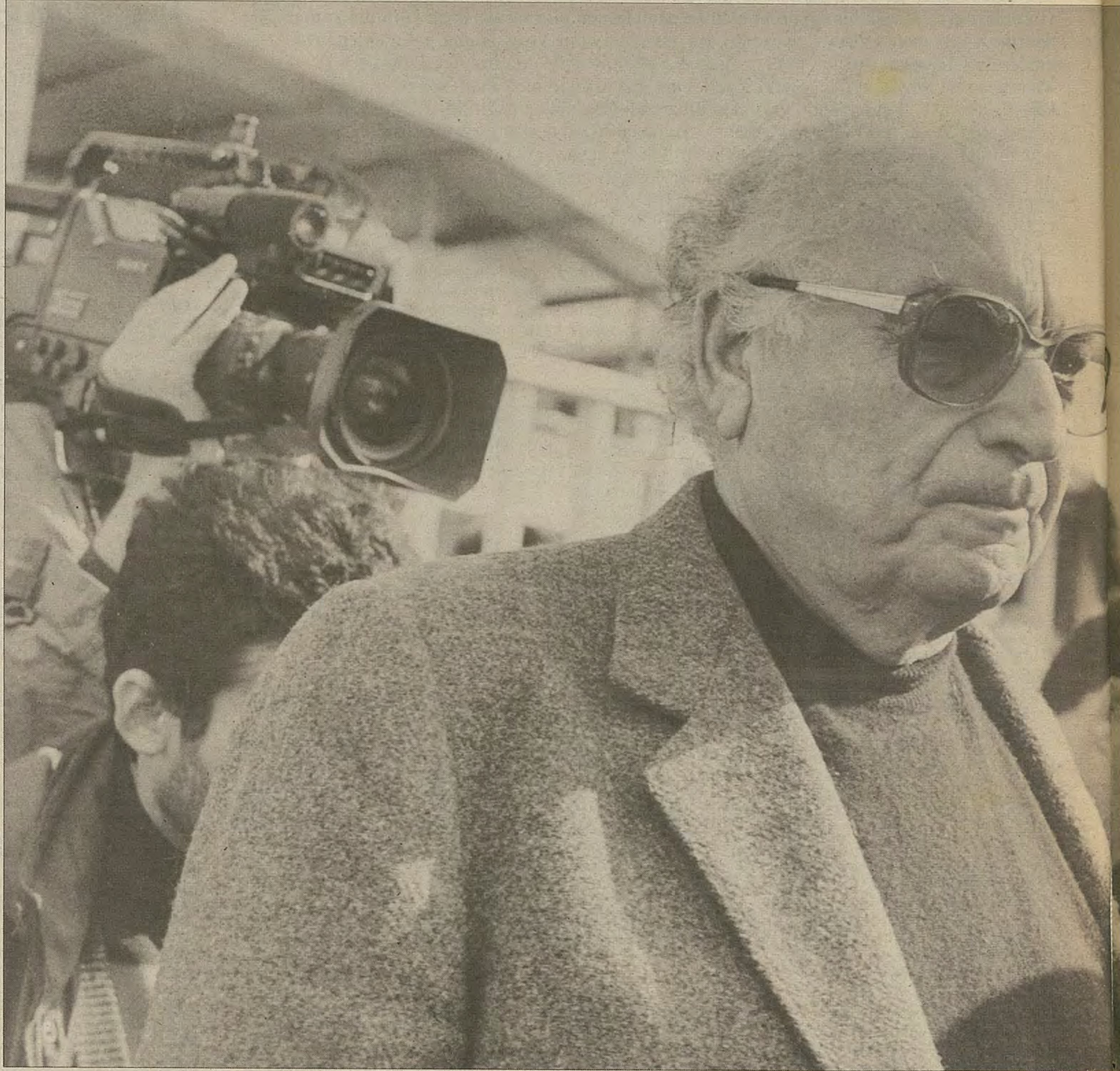
Okulda öğretmenden, karakolda polisten, askerde komutandan dayak yemedim" diyen, bilin ki yalan söylüyor. Hepimiz, mutlaka bunlardan birinden bir tokat yemişizdir. Artık kimin payına ne düşerse...

Benim payıma bir öğretmen tokadı düştü. Öğrencilik hayatım boyunca bir tek tokat yedim. Hem de öyle böyle bir tokat değil, Osmanlı tokadı; gözümde şimşekler çaktı. Hem de okuduğum bir kitaptan dolayı, Muazzez Tahsin Berkant'ın "Kalp Yarası" romanı yüzünden... Hayır, öğretmenim Ali, kitap okumama karşı olduğu için atmadı o tokadı; kitap okumalıydım, okumalıydım ancak "yanlış" kitapları değil. Böylesi kitaplar "romantik" yapar insanı ve bir devrimcinin o günün koşullarında "romantik" olmaya hiç vakti yoktu. Daha ilkokuldaydım, yaşım küçüktü, yaşımdan büyük işler bekleniyordu benden, ben de yaşımdan büyük kitaplara tamah ediyordum. "Kalp Yarası" yerine başka kitaplar okumam gerektiği için yediğim o tokat, bana bir adam tanıştırdı. O tokadı yememiş olsaydım, belki de o adamla daha o yaşlarda tanışamayacaktım. O tokat olmasaydı eğer, belki de o adamın başka kitaplarını bulmak için evden kaçıp, göz doktoruna gidiyorum bahanesiyle o yaşlarda Van'a kadar gitmeyecektim. Evet o tokat, , beni bir gece, hem de soğuk bir gece, dondurucu ayazda, bir başka öğretmenimin kapısında, o adamın başka bir kitabını verecek diye tam tamına üç saat bekletti. Tokadın acısını, o adamın kitaplarını okumaya başlar başlamaz çabuk unuttum. Aslında öfke duymam gerekirdi Ali öğretmenime, yönlendirmelere karşı gelmeliydim, zorlanmaya başkaldırmalıydım, ancak o kitaplardan aldığım tad, o kadar bana yakın, o kadar tanıdık, bildik tadlardı ki, herşeyi çabuk unuttum. Tokadın acısını, öfkelenmeyi, koşullanmayı ve yönlendirmeyi...

Ali öğretmenimin o tokadı; beni ilkokul dördüncü sınıfta (ilkokula üç yıl geç başladım) Yaşar Kemal ile başbaşa bıraktı.

"Kalp Yarası"nı aldı; "İnce Memed"i tutuşturdu elime.

Yaşar Kemal ile tokat sayesinde tanıştım.

Yaşar Kemal'e neden önce gazeteciler saldırdı? Bu soru önemlidir. Bu sorunun yanıtı İkitelli gazeteciliğinin niteliğinde gizlidir. Devletten, onun başbakand anlamı devlet sofralarında buruşuk bir peçete gibi durmakla ilgilidir.

2.

Yıl 1995, aylardan ocak. Dışarda ürkek bir kar yağıyor. Pencereden görünen geniş bahçede ağaç dalları hâlâ yeşil. Uzaklarda pus ve kirli bir hava içinde belli belirsiz Çekmece Gölü... Soğuk bir rüzgar da esiyor ürkek yağan karla beraber. Evin içi sımsıcak.

Faks durmadan çalışıyor. Tilda Teyze, faksa kağıt yetiştiremiyor. Uzun uzun isim listeleri dökülüyor fakstan. Destek, kutlama imzaları... "Yalnız değilsin, yanındayız..." Destek mesajları, dayanışma faksları sadece Türkiye'den değil, dünyanın dört bir yanından... Onu tanıyan, onu bilen, onun bu "cesur" çıkışıyla yalnız olmadıklarını hisseden, yüzlerce binlerce insandan...

Kucağına zıplayan kediyi okşuyor uzun uzun:

"İnsanoğlu, ümitsizlikten ümit yaratandır, kûro!"

(Kûro için bir açıklayıcı not: Bazıları, Kürtler için hala "kıro" sıfatını kullanır. Onun aslı "kıro" değil "kûro" dur. "Kûro", Türkçe'deki "ulan"ın karşılığıdır. Oğlan çocuk anlamına gelir. Çok masum bir anlamı var. Bir seslenmedir. Bu kelime Türkçe'de olduğu gibi, argo bir anlam içermez; daha çok bir yüceltme var, dünyaya erkek olarak gelmenin varsa eğer "ayrıcalığını" ifade eder. Her neyse...)

3.

Öğretmenim Ali ertesi gün elinde kalın bir kitapla geldi. Kapaktaki sarı zemin üstünde, bir atın sırtında bir siluet... Kapağın en üstünde "Yaşar Kemal/İnce Memed"... Kapağın içinde ilk sayfada şu dizeler: "Duvarın dibinde resmim aldılar/ Ak kağıt üstünde tanıyın beni"... Peki Yaşar Abi, tanıyalım.

Çocuk koşuyor, koşuyor, kaçıyordu. Ayaklarına devedikenleri batıyordu. Ayakları kanıyordu. Çocuk Abdi Ağa'dan kaçıyordu. Sonra çocuk büyüyor, kara kuru, sıska bir delikanlı oluyordu. Sonra bu delikanlının yüreği hep çocuk olarak kalıyordu. İçinde öldürmelerin olmadığı bir dünya büyütüyordu.

Çocuğun içinde Abdi Ağalara duyduğu öfke büyüyordu, gezdiği dağlar kadar kocaman oluyordu; ama çocuğun yüreği hep bir çocuk olarak kalıyordu.

İnce Memed, Abdi Ağa'yı vuramadı, sinirime dokundu, ama beni en zayıf yanımdam vurdu.

Dağlarımız birbirine benziyordu.

Aynı ormanlardan tedarik ediyorduk oksijeni.

4.

"Gaziantep Valisi' nin öyküsünü anlatmadan geçemeyeceğim. Kendi bölgesinde bir ormanın yandığını öğrenir. Hemen gider, tüm ormanın tahrip olduğunu saptar. Ama yangının sevinç verici bir yanı vardır: 11 gerilla da ormanla birlikte yanmıştır." (Yaşar Kemal, Der Spiegel)

"Liboş, ihale takipçisi, ajan, kurye, dolandırıcı ve döneklerden oluşan "gazeteci" takımı Yaşar Amcalarına gereken desteği vermeye başladı. Doğrusu Yaşar Kemal'e de yakışan budur." (Emin Çölaşan, Hürriyet)

"Sevgili Yaşar Abi'ye, ellerinden öperim. (Emin Çölaşan Yaşar Kemal'e imzaladığı kitap.)

"Yaşar Kemal, Türkiye'yi dünyaya 'jurnal' etmiştir. Yabancılardan medet umarak bir yer varılmaz." (Bülent Ecevit, Milli yet)

"Kaderin cilvesine bak! Bi zamanlar Ecevit Der Spiegel'e verdiği demeç yüzünden 'jurnal cilik'le suçlanmıştı. Şimdi Ecevi Der Spiegel'e yazan Yaşar Kemal'e 'jurnalci' diyor." (Şul Çizmeci, Milliyet.)

5.

Peki neden ona önce gazeteciler saldırdı? Değil mi, devlet vardı, Başbakan vardı, anamuhalefet partisi vardı. DGM savcıları vardı. Neden gazeteciler bütün bunlardan önce davrandı. Hergün köşesinde başbakanın, cumhurbaşkanının sofrasında yediği yemeklerin listesini veren Ertuğrul Özkök, hangi hakla, hangi yetkiyle, Türkiye halkının Yaşar Kemal'e verdiği değeri geri alması gerektiğinden sözedebiliyor? Hangi mantalite, hangi güç, hangi kuv-

ağartır gecemizi'*

dan, savcılarından önce davranmanın
(Fotoğraf: Hacer YILDIRIM)

vet bir insanı bu kadar "şımarık" yapabiliyor?

Evet ona önce gazeteciler saldırdı.

Çünkü Cudi dağının doruklarına Türk bayrağını önce onlar dikti.

6.

Ev yaşıyor.. Bir faksa, bir kitaplara koşuyor. Zaman zaman Kürtçe konuşuyor. Türkü mırıldanıyor. En çok "Bejnê" türküsünü seviyor. Söz veriyorum, ona tekrar "Bejnê" türküsünü söyleyeceğim anadilinden. Zaman zaman gözleri buğulanıyor, zaman zaman ağlıyor. Izdırabını duyuyor bu iğrenç savaşta ölenlerin... Ölümün ne olduğunu en iyi bilenlerdendir o. Babası gözünün önünde öldürülmüş. Bu ölüm bekleyişinin korkularını "Kimsecik"lere aktarmış. Türk edebiyatına, yazılmış en büyük "korku" üçlemesini armağan etmiş. Sesinde az rastlanılır cinsten bir kararlılık var:

"Bana saldıran kana bulanmış kalemlere bir isim buldum. 'Kanlı Kalemler' diyorum onlara. İşte bundan sonra yazacağım yazının başlığı..."

Ama bu çıkışı Nobel almak için yaptığını söylüyorlar?!

"Yemin ediyorum. Bana desinler ki bundan sonra bir tek insan ölmeyecek yazdığın bütün kitapları yak. Anam avradım olsun yakmazsam."

Hayır Yaşar Abi, "Dağın Öte Yüzü"nde Van Gölü var!

7.

Aralık 1993... Özgür Gündem gazetesinin İstanbul merkezi basılmış. Bütün çalışanları gözaltına alınmış. Gazetenin Kadırga'daki merkez binasının önüne gidiyoruz bir cumartesi sabahı. Yaşar Kemal herkesten önce varmış oraya. Oradan DGM'ye gidiyoruz, o gün çıkmamış gazetenin hazır sayfalarını almaya. Girişimlerimiz sonuçsuz kalıyor, savcının gelmesini bekliyoruz. Yaşar Abi, koluma giriyor, Gülhane Parkı'na götürüyor. Yürüyoruz parkın içinde. Koca bir çınar gösteriyor. Uzun uzun çınara bakıyor. Duldasına sığınıyoruz.

"Bak sana birşey anlatacağım. Bu çınarın dibi, benim İstanbul'a ilk gelişimdeki ilk evim. Uzun süre burada yattım, kalktım. İnce Memed'in birinci cildini yazmıştım. Anam, mumyaladığı bir muşambaya sarmıştı, yağmur almasın diye. O muşambayı her gece yastık yaptım başımın altına ve bu çınarın altında yattım."

Evet Yaşar Abi, Yüzbaşı Emin uyardı seni, insan "ekmeğini yediği" yurduna küfretmez diye.

8.

Ali öğretmen İnce Memed'i elime tutuşturduktan sonra dönüp arkasına bakmadı. Bir daha da ne okuduğumu sormadı. Aşılanmıştım. Aşı yerini bulmuştu. Sonra uzun bir yolculuğa çıktım. Yaşar Kemal dünyasında. Doğduğum kentte, Hakkari'de, o çorak edebiyat ikliminde, bulabildiğim, uzanabildiğim bütün kitaplarına ulaştım. O uzaklıkta, elimi uzatsam yakalayacakmışım gibi yakınımda hissediyordum onu. Bizi anlatıyordu. Bizi, bize henüz bütün kurallarını öğrenemediğimiz bir dilden anlatıyordu. Bir dili yeniden yaratıyordu. Yatılı okulda kelepçe zinciriyle öğrettikleri Türkçe'nin o muazzam destanlarını, şiirsel dünyasını ulaştırıyordu bize. Kürt çocuklarına, Türkçe'nin ne büyük şiir dili olduğunu gösteriyordu.

Yoksa Yaşar Kemal bizi "asimile" mi ediyordu?

*Sabahattin Eyuboğlu'nun, 29 Nisan 1971 yılında, Davutpaşa Cezaevi'nde yatan Yaşar Kemal'e yazıp, Tilda ile elden gönderdiği mektup. Mektup, sadece bu iki satırdan ibarettir ve "Sabah" diye imzalanmıştır.

Keman kimin için çalıyor?

Sezai SARIOĞLU

Kiraz Zamanı... Paris Komünü ve keman... Yaşar Kemal... DGM'nin önü...

Setrag basında, Paris Komünü'nden birkaç yıl önce şair Jean-Baptiste Clement tarafından yazılan, Komün'de ünlenerek "dillere düşen", "Kiraz Zamanı" DGM önünde çalan kemancı olarak resmedildi. Setrag'ın DGM önünde ne aradığı, içinden umut geçen serin bir hüzün ile neler anlatmaya çalıştığı ise "es" geçildi.

Damdan inip, DGM önünde keman resitali veren Paris Flarmoni Orkestrası sanatçılarından Setrag Koulaksezian (Kulaksızyan) çatpat Türkçesiyle sohbetimize şöyle başlıyor; "Paris'te heval bir yoldaş var. Kızdırmak için sıkça 'Ermenioğlu Ermeni' diyor. Ben de misilleme yapıyorum; 'Kürtoğlu Kürt...' "

Aynı yöredeki, ezilen iki halktan iki insanın geliştirdiği bu espri, tarafların "ötekini" nasıl kavramlaştırdığının göstergesi. Yüreğimizi acıtan bir hüznü ve sitemi var bu sözlerin.

Setrag, "bir tek tel tuttu beni" diyor. Notaların peşinde koştuğunu anlatmaya çalışıyor. "Tel tutulması"nın, sivil notaların efsununun işaretini veriyor. Evet, gücü büyüktür, müziğin, şiirin, sanatın... İnsanı esastan ve usulden aşık eder, değiştirip, dönüştürür. Yaşar Kemal'in "türküleri yapanlar, kanunları yapanlardan daha güçlüdür" sözleri, "Kiraz Zamanı"na şarkı sözüydü sanki. Kiraz Zamanı değildi, Komün Zamanı değildi ama... Birşeylerin zamanıydı...

Setrag "bizim mahalle"nin "öteki"çocuğuna benziyor. Konuşmasının aksak segah müziğinden, esprilerinden, "Gavur mahallesi"sakinlerinden olduğunu anlıyorsunuz. "Nasıl bilirsiniz azınlıkları?" sorusuna canlı yanıt: "Osmanlı işi olunca 1915'te ölmeyen Ermeniler Maraş'tan gittiler. Benim ailem de, Halep, Şam, Beyrut yoluyla Fransa'ya gitmiş."

"Kiraz zamanını her zaman seveceğim:
Kalbimde tam da o zamandan kalma
Açık bir yara taşıyorum.
Ve açılsa da talihim
Acım asla dinmeyecek.
Kiraz zamanını her zaman seveceğim
Ve kalbime gömdüğüm hatırayı"

25 Nisan 1915 tehcirini anlatmak isterken dili açılıyor. Ama bizim dilimiz tutuluyor. Yüreğimiz o'saat azınlığa düşüyor.

"Göçler babamdan dolayı bildiğim bir duygudur. İnsanlar, özellikle Kürtler şimdi de gidiyorlar ülkelerinden... Babam gibi."

Setrag "büyük okulda okumaya gittim" diyor, üniversite yılları için. Sonra, "politikaya gelmiş." Sonra, çırpınarak bir şeyler anlatmaya çalışıyor, "Pek çok Ermeni, nasyonalist. Burjuvalar 'bütün Türkler kötü" derler. Enternasyonalist öyle demez. Milliyetçiliği ve şovenizmi burjuvalar istiyor. Fransızlar, Cezayirlileri, Amerikalılar, Vietnamlıları aşağılıyor ve kötülüyor. Ya da tersi oluyor. Halk savaş istemiyor. Bunun için enternasyonalist oldum."

Klasik müzik eğitimi görmüş. Halk ile bu müzik arasındaki mesafeden hoşnut değil; "Klasik müzik halkın yanında çok değil. Halk müziği sever, elleri müziğe bulaşırsa öğrenir. Halk bilse, benden iyi çalar. Ruhi Su'yu tanıyorum."

Setrag, nisan ayında İnti İllimani grubu ile beraber konser vermek üzere yine gelecek. "Kiraz Zamanı"nında değil ama arefesinde...

Kelimeler yetmiyor. Zorlanıyor. Kemanına koşuyor... Ve başlıyor "Kiraz Zamanı"ndaki "düşleri" çalmaya... Paris Komünü'ndeki... DGM önündeki gibi... Kulaksızyan, kulağımıza muhalif ve evrensel notalardan "küpe"ler bırakarak gidiyor... Azınlık yüreğini ta Maraş'ta bırakarak...

Düşünce ve Özgürlük

Tektaş AĞAOĞLU

Yaşar Kemal'in düşünce özgürlüğüne sahip çıkan çıkana. Çok iyi. Bundan iki yüz küsur yıl önce yaşamış ünlü tilki Voltaire'den de mehaz var: "Düşüncene katılmıyorum ama, onu açıklamakta özgür olmandan yanayım."

Bana sorulsaydı ben soruna öyle yaklaşmazdım. Çünkü bu işte bir acayiplik var.

Yaşar Kemal düşünüyor mu? Düşünüyor.

Düşündüğünü açıklamakta özgür mü? Değil.

Onun gibi düşünmeyenler de düşünüyorlar mı? Düşünüyorlar.

Düşündüklerini açıklamakta özgürler mi? Özgürler. Üstelik, Yaşar Kemal'in düşüncesini açıklamasından yana oldukları söylemekte de özgürler.

Ama onlar yargılanmıyor.

Yaşar Kemal yargılanıyor.

Demek ki sorunun kilidi özgürlükte değil, düşüncede.

Yaşar Kemal gibi düşünmeyince babam da özgür olur!

Bununla, herkes Yaşar Kemal gibi düşünmeli demiyorum. Dediğim şu: Yaşar Kemal düşüncesini açıklamakta özgür değilse ve özgür olmadığı sürece, onun gibi düşünmeyenler de düşüncelerini açıklamakta özgür değiller demektir. Onlarınki özgürlük değil, bir "başka" şeydir. Dolayısıyla düşünceleri de, bir anlamda, düşünce değil, yine bir "başka" şeydir. O "başka"şeylerin hesabı kimseden sorulmuyor. Özgür düşüncenin hesabı herkesten soruluyor. Yaşar Kemal yargılanırken, onun gibi düşünmeyenler de yargılanıyor ve sınanıyor.

Uzun lafın kısası: Yaşar Kemal'in düşüncesini serbestçe açıklama özgürlüğüne sahip çıkılırken, söze "düşüncene katılmıyorum..." diye başlamamak gerekiyor. Yaşar Kemal'in yargılanması sürdükçe kimin onun düşüncesine katılmaması hakkı olabilir.

Bir ülkede tek bir kişi bile düşüncesinden ötürü yargılanıyorsa o ülkede kimseye serbest düşünme hakkı tanınmıyor demektir. Herkes onu yargılayanlar ve yargılatanların düşüncesine katılmaya mahkumdur.

Erdemir: Özelleştirme değil, hibe

▼ Ülkenin yassı mamül üreten ve karlı tek demir çelik işletmesi, hem de gerçek değerinin çok altında bir fiyatla sermayeye hibe edilecek. Talipler arasında üç yabancı şirketin bulunması çok satan bir gazete tarafından "sevindirici gelişme" olarak değerlendirildi.

Ekonomi Servisi– Erdemir'den önce 6–7 bin kişinin yaşadığı küçük bir sahil kasabası iken, bugün nüfusu 80 binlere dayanan Ereğli'de halk, esnafı, memuru, işçisiyle Erdemir'deki devlet hisselerinin satılmasına karşı mücadele başlattı. Ereğli'de yaşayanlar şu günlerde özelleştirmeyle yatıp, özelleştirmeyle kalkıyorlar.

Erdemir birilerine altın tepsi içinde sunuluyor. Birilerinin iştahını kabartıyor, almak için sıraya giriyorlar. Bunları yapanlar Erdemir'in harcına alınterini ve göznurunu koyan işçiye sormak gereğini bile duymuyorlar.

Erdemir'i, bugünkü Erdemir haline getiren emekleri ve emekçileri yok sayıyorlar. Özelleştirme, Erdemir işçisi için kısa bir süre sonra işsiz kalmak demek. Ereğli ekonomisinin hayat damarlarının kesilmesi demek.

Çok satan medya ellerini oğuşturarak bu peşkeş öyküsünü izliyor. En çok satan iki gazeteden biri, birinci sayfa manşetinden verdiği paket haberde, Erdemir'e Amerikan, Japon ve İngiliz firmalarının talip olmasını hiç utanmadan, 'sevindirici gelişme' olarak okurlarına sunuyor.

Ülkenin yassı mamül üreten ve karlı tek demir çelik işletmesi, hem de gerçek değerinin çok altında bir fiyatla sermayeye hibe edilecek.

Erdemir eski İdare Meclisi Başkanı Prof. Dr. Tevfik Ertüzün tesislerin özelleştirilmesinin, özelleştirmeyle hedeflenen iktisadi amaçlara ve Özelleştirme Yüksek Kurulu'nca saptanan önceliklere uygun olmadığını savunuyor ve bu savını şöyle gerekçelendiriyor:

'Demir–çeliğini yabancılara teslim eden ülke yok'

"Birincisi Erdemir KİT değil, özel yasayla kurulmuş bir AŞ. İki, karlıdır, devlete hiçbir yükü yok. Üç tekeldir, imtiyazdır; hele yabancılara verilecek olursa imtiyazdan da öte birşey olur.

Demir–çeliğini yabancılara teslim eden başka bir ülke de yoktur. Ekonomik bakımdan stratejik bir kuruluş. Yüzde 30 hissenin blok olarak satışı durumunda azınlık hisseleri çoğunluğa hükmedecektir."

Erdemir'in yüzde 45'i halka açık, yerli ve yabancı yatırımcıların elinde bulunuyor. Erdemir yatırımcısının sayısı 100 binlerle tahmin ediliyor.

Her üç borsa yatırımcısından birinde Erdemir hissesi bulunduğu sanılıyor. Özel kanunla kurulduğundan kendi hisse senetlerini satın alabilen Erdemir, 1993 sonu itibariyle hisselerinin yüzde 1.97'sini satın almış.

Bu durumda Erdemir'i satın alacak grubun, bunun bedelini kendi hisselerini Erdemir'e satarak ödemesi ve şirketi hiç para ödemeden bile ele geçirmesi tehlikesi ortaya çıkıyor.

Bu arada, Ereğli halkı ve dostları olup biteni seyretmiyor. Maden ocaklarının kapatılmasına karşı başarılı bir mücadele örneği veren Zonguldak İl Temsilciler Kurulu, Erdemir'deki devlet hisselerinin yüzde 30 blok satışı yoluyla özelleştirilmesine karşı mücadele kararı aldı.

Kurul devlet hisselerinin satılmasını, uluslararası tekellerin IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla ülkenin demir–çelik sektörünü çökertme girişimi olarak nitelendirdi ve bu oyunu tezgahlayanlara kurul olarak izin verilmeyeceğini karar altına aldı.

İlçe Temsilciler Kurulu oluşturuldu

Ereğli'de de, Zonguldak'ın örgütlenme modeli örnek alınarak, Ereğli İlçe Temsilciler Kurulu oluşturuldu. Kurul'da işçi ve memur sendikaları, tüm partilerin ilçe yöneticileri, muhtarlar, esnaf ve sanayiciler, gazeteciler, kitle örgütleri ve belediye temsil ediliyor. Belediye Başkanı Halil Posbıyık, Birleşik Metal–İş Ereğli Şube Başkanı Eşref Demircan, Türk Metal Şube Sekreteri Mehmet Özkan, Gazeteciler Derneği Şube Başkanı Yücel Eser ve Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Yaşar Tetiker'den oluşan 'kurul yürütmesi' ilk eylem olarak Erdemir gerçeğini vatandaşa anlatma kararı aldı. Tüm çabalar Erdemir'in özelleştirilmesine karşı bir baraj oluşturmaya dönük.

31 Ocak günü Ereğli'de Birleşik Metal–İş tarafından "Erdemir, Özelleştirme ve Sendikalar" konulu bir panel düzenlendi. Panelde, çoğunluğunu Erdemir işçilerinin oluşturduğu dinleyiciler, özelleştirmeye coşkulu bir karşı koyuş sergilediler.

Konuşmacılar, Ereğli'ye, ulusal sanayiye ve ülke çıkarlarına sahip çıkılması gerektiğini vurgulayarak, Erdemir'in satılmasının; 7500 işçinin yanısıra başta esnaf olmak üzere, tüm ilçe halkının aleyhine olduğuna, hep birlikte seslerini yükseltmeleri gerektiğine değindiler.

Ereğli sokakları Erdemir işçilerine alıştı artık...

Uluslararası tekeller Erdemir'in kokusunu aldı

Erdemir'deki devlet hisselerinin yüzde 30'unun blok satışıyla ilgili açılan ihalenin sonuçları 7 Şubat'ta açıklandı. 8 teklif arasında 3 yabancı firma dikkat çekti. Ereğli, şu ana kadar özelleştirme kapsamındaki hiçbir kuruluş için teklif vermeyen yabancı firmaların iştahını kabartmıştı. Sözkonusu yabancı firmalardan Nippon Denro Ispat Ltd., Japon Nippon Steel'in İngiltere'deki partneri. İhaleye Hüseyin Bayraktar Holding ile birlikte giren Ballı ise, çelik ticaretiyle uğraşıyor. Borsadan topladığı hisselerle Erdemir'in yaklaşık yüzde 14'üne zaten sahip olan Ata Menkul Değerler'in ortaklarından Ertuğrul Kurdoğlu ve Borusan Holding ile birlikte teklif veren USX Engineers and Consultants ise bir Amerikan firması. Talipler arasında bulunan ve daha önce devletten 5 çimento fabrikası ile Çukurova ve Kepez Elektrik'in kontrol hisselerini alan Uzan ailesi 305 milyon dolar ile en yüksek teklifi verdi. Koç Holding'in taliplerle yapılacak pazarlık aşamasında fiyat artırma niyetinde olduğu ifade ediliyor.

Kimler talip oldu?

1– Bayındır Holding/ OYAK/Erd. Mensupları Vakfı
2– Koç Holding
3– May Madencilik
4– Rumeli Metal Sanayi (Uzan Ailesi)
5– Nippon Denro Ispat Ltd.
6– Hüseyin Bayraktar Holding/Ballı Group Plc.
7– Ertuğrul Kurdoğlu/ Borusan Holding/ USX Engineers and Consultants
8– Çolakoğlu Metalurji konsorsiyumu.

Yetki kargaşası... Olan işçiye oluyor...

12 Eylül sonrasında getirilen sendikal sınırlamaların önemli bir ayağı da yetki belirlenmesi sorunu. İşkolunda yetki için yüzde onluk bir baraj var. İşyerinde de işçilerin çoğunluğunu üye yapmak gerekiyor. Sendikalı işçi sayısının netçe belirlenememesi, sendikaların naylon üye göstermeleri ve politik oyunların tezgahlanması gibi nedenler konuyu içinden çıkılamaz sorunlar yumağına dönüştürdü.

Sözkonusu kargaşanın en acı deneyini Erdemir işçisi yıllardır yaşıyor. Erdemir, 12 Eylül sonrası yıllarca toplusözleşmesiz bırakılmış, Otomobil–İş iki dönem çoğunluğu sağladığı halde, Çalışma Bakanlığı bu sendikaya yetki vermemişti. Bugün Erdemir'de Birleşik Metal–İş ile Türk Metal örgütlü ve işçiler yine toplusözleşmesiz. Her iki sendika işyeri barajını kendisinin aştığını öne sürüyor. Bu arada olan işçiye oluyor. Erdemir işçisi toplusözleşmesiz ve işverenin insafına terkedilmiş durumda...

Erdemir'de yetki kargaşası, çalışanların A ve B personel ayırımına tabi tutulmasından kaynaklanıyor. A personeli ustabaşı, formen, mühendislerden oluşuyor ve bunlar işveren temsilcisi olarak kabul ediliyor. Sendikalar ise, B personel denilen genel işçi kitlesi arasında örgütleniyor. Yetki de bu personel içindeki çoğunluk esasına göre belirleniyor. Ancak A personelinin mahkeme kararıyla toplam işçi sayısına katılması sonucu, sendikanın yetki alabilmesi oldukça zorlaşıyor.

Erdemir KİT değil!

Ereğli Demir Çelik İşletmeleri Şubat 1960 tarihinde özel bir yasayla anonim şirket olarak kuruldu ve 1965'te yılda 378 bin ton kapasiteyle üretime geçti.

Kurucu ortakları Türkiye Demir Çelik İşletmeleri, Sümerbank, Ankara Ticaret ve Sanayi Odası, Türkiye İş Bankası ve Koopers Associates SA. Türkiye'nin demir–çelik üreten ikinci, yassı mamül üreten ilk tesisi olan Erdemir'in adı 1987 yılında Fatin Rüştü Zorlu DÇİ olarak değiştirildi.

Yılda 2 milyon tonluk üretimiyle 9.1 milyon ton olan toplam çelik üretiminin yüzde 21.9'unu, 3.9 milyon ton olan yassı çelik tüketiminin ise, yüzde 51'ini üretiyor. 1990 yılında 8 bin 595 olan çalışan sayısı 7 bin 400 dolayında ve şu anda 25 yılını dolduran herkes emekli ediliyor, yerine de eleman alınmıyor.

Tesisler 4 milyon metrekarelik alan üzerinde kurulu. 60 bin ton kapasiteli gemilerin yanaşabileceği bir de limanı var. Ayşe adlı birinci yüksek fırın yıllık 1 milyon 50 bin, Zübeyde adlı ikincisi ise 1 milyon 400 bin ton kapasiteye sahip.

Erdemir bünyesinde 1059 lojman ve 340 kişilik bekar personel lojmanı, 3 lokanta, 2 misafirhane, sinema salonu, lokal, stadyum, plaj, tenis kortları, 8 çocuk bahçesi, 2 çocuk yuvası, hastane ve revir bulunuyor.

Tesislerin kapasitesini yüzde elli oranında artıran ve yıllık üretimini 3 milyon tona çıkaracak KAM (Kapasite Artırım ve Modernizasyon) projesi realize ediliyor. Proje kapsamında bugüne kadar yaklaşık 1 milyar dolarlık yatırım yapıldı. Toplam 4.5 milyar dolara malolacak KAM projesi, TMMOB verilerine göre, GAP'tan sonra ülkenin 2. büyük yatırımı olacak. Erdemir'i satın alacak şirkete kurumu yönlendirme olanağı da tanıyacak olan yüzde 30'luk hisse için verilen tekliflerin en yükseği bile, ancak kapasite artırımı için harcanacak miktarın 3'te biri oranında kalacak.

Savaşmayana zam yok!

▼ İşçi ve memurların ücret artışları altı ay ertelendi. Buna karşın OHAL Bölgesi'ndeki kamu personelinin ek tazminatlarına yıllık yüzde 40 ile 60 oranında zam yapıldı.

Ekonomi Servisi– Hükümet uzun süredir bekleyen işçi ve memur maaş artışlarını 6 aylık dönem için ertelerken, 'OHAL Bölgesi'ndeki kamu personelinin ek tazminatlarına yine zam yapıldı.

1995 yılı enflasyonu için öngörülen yüzde 35 rakamının hayata geçebilmesi için memur ve işçi yılın ilk altı ayında eski maaşlarına talim ettirilecek.

Olağan üstü Hal Bölgesi'ndeki kamu görevlilerinin ek tazminatları ise "dondurma" kararının kapsamı dışında bırakıldı. Böylece bir kez daha savaşın faturası işçi ve memurun sırtına yıkılmış oldu.

Cumhurbaşkanı Demirel, Ankara Ticaret Odası'nın yeni seçilen yöneticilerini geçtiğimiz ocak ayında kabulü sırasında şu sözleri söylemişti:

"Korktuğum başıma geldi. Yüzde 149'lara varan enflasyon Türkiye tarihinde hiç olmadı. Savaş yıllarında bile olmadı." Demirel her ne kadar bu sözleriyle savaşı görmezden gelse de, bir savaş sürüyor. Ve yüzde 35'lere çekilmek istenen enflasyon bir türlü dizginlenemiyor.

Savaşa günde 1 trilyon

Nüfusun neredeyse yüzde 20'sinin yaşadığı bir coğrafyayı kan ve gözyaşına boğan savaş nedeniyle günde 1 trilyon lira dolayında harcama yapılıyor. Yıllık "savunma" harcamalarının 8–8.5 milyar dolara çıktığı tahmin ediliyor. Türkiye için bu rakamların anlamı, milli gelirin yüzde 7'si dolayında bir savaş faturasıdır.

Cumhurbaşkanı Demirel'e verilen bir rapora göre, 1994 yılının 11 ayında 4254 sıcak çatışma olduğu, polis ve askerlerden 1084'ünün, sivil vatandaşlardan da 2405'inin öldüğü ortaya çıkıyor.

Aynı rapora göre, öldüğü saptanan gerilla sayısı 4229, sağ ele geçen gerilla sayısı da 1206. Toplam ölü sayısı 5313. Rapordan çıkan sonuç: Ölen ve yaralananların sayısı son dokuz yılda ölen ve yaralananların toplamı kadar. Yani savaşın şiddeti, yıkımı giderek artıyor.

Rakamların labirentinde gezintiyi sürdürüyoruz. Reuters Haber Ajansı'nın 9 Kasım 1993 tarihli haberinde, Türkiye'nin 1992 yılı 'savunma' harcamaları 4.4 milyar dolar; bu rakam 1993 için 7.5 milyar dolar, 1994 yılı için de tahmini olarak 8.2 milyar dolar olarak ifade ediliyor.

IMF tarafından yayınlanan "Military Expenditures 1972–1990: The Reasons Behind the Post 1985 Fall in World Military Spendings" başlıklı araştırmada ise, 124 ülkenin askeri harcamalarındaki değişim inceleniyor. Araştırmaya göre, bu 124 ülkede 1985 yılında askeri harcamaların milli gelire oranı ortalama yüzde 5.6 iken, bu oran 1990 yılında yüzde 4.3'e düşmüş.

İşçi ve memura ilk 6 ay sıfır zam ŞOK

Çiller siyasi hayatının en zor ve en riskli kararını aldı

Türkiye'nin en iyi gazetesi

SABAH

Dünyada askeri harcamalarda ortalama bir düşüş gözlenirken, tersi trend izleyen ülkelerden biri Türkiye.

Türkiye'de milli gelirin yaklaşık yüzde 7'si askeri harcamalara ayrılıyor. Günümüz dünyasında hiçbir ülke, 250 bin askerini bu kadar uzun süre savaş halinde tutmaz.

Hükümet, işçi ve memuru, '6 ay zam yok' kararıyla hayal kırıklığına uğratırken, Maliye Bakanı İsmet Attila'nın geçtiğimiz günlerde yaptığı açıklamaya göre, Olağanüstü Hal Bölgesi'nde görev yapan kamu personeline ödenen ek tazminatlar, 15 Ocak 1995 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, yüzde 20 ile yüzde 30 arasında değişen oranlarda artırıldı.

Savaş personeline yine zam

Maliye Bakanı Attila, yapılan düzenleme ile ek tazminatın 15 Temmuz 1995 itibariyle, yüzde 15–23 arasında bir kez daha artırılacağını ifade etti.

Attila, buna göre ek tazminat miktarlarındaki yıllık kümülatif artışın yüzde 40 ile yüzde 60 arasında değişen oranlarda gerçekleşeceğini kaydetti.

Maliye Bakanı'nın verdiği sayılara göre, ek tazminatlarda yapılan iyileştirmelerle, 1995 yılında OHAL Bölgesi'ndeki devlet görevlilerine yaklaşık 7.5 trilyon lira ödeme yapılacak.

Düzenlemeye göre, din hizmetleri sınıfına atanan personel, köy korucuları ile çarşı ve mahalle bekçilerinin ek tazminatları 6.5 milyon liraya, 15 Temmuz'dan itibaren de 8 milyon liraya çıkarıldı. 15 Ocak'tan itibaren 7.5 milyon lira ek tazminat alacak olan OHAL Bölge Valisi'nin eline, 15 Temmuz'dan sonra 9 milyon lira geçecek.

OHAL'de görev yapan il valileri, kolordu komutanları ve Jandarma Asayiş Komutanı, 15 Ocak'tan itibaren 7 milyon lira, 15 Temmuz sonrası ise 8 milyon 500 bin lira ek tazminat alacaklar. Bu kapsamda, tümen ve tugay komutanları ile bölge komutanlarına 15 Ocak'tan itibaren 6 milyon lira, 15 Temmuz sonrası ise, 7.5 milyon lira ödenecek.

İçişleri Bakanlığı bütçesi üzerinde TBMM'de görüşmeler sürerken bir gerçek ortaya çıkmıştı. 1995 yılı için bakanlık Olağanüstü Hal'in devam edeceğini öngörmüş ve bütçesini buna göre önermişti. Maliye Bakanlığı da ek tazminatlara ocak ve temmuz itibariyle iki zam yaparak, kan ve gözyaşının akmaya devam edeceğini ortaya koydu.

Silahı elinde, parası cebinde...

IMF reçeteleri ve iktisat politikası deneyleri

Korkut BORATAV

IMF Heyeti'nin tekrar Türkiye'ye geldiğini okuyunca aklıma bu kuruluş (ve onun ikiz kardeşi olan Dünya Bankası) ile ilgili iki hikaye geldi.

Birincisi, IMF uzmanlarının kendi aralarında anlattıkları hayali bir kurgu: Bir standby anlaşmasının görüşmesi için Senegal'in başkenti Dakar'a gidecek olan IMF uzmanının sekreteri bileti yanlışlıkla Bangladeş'in Dhaka'sına alıyor. Yanlışlığı uçaktan inince farkeden uzman pek de oralı olmuyor: "Farketmez, ha Senegal, ha Bangladeş; nasıl olsa aynı programı isteyeceğiz" diyerek Maliye Bakanlığı'nın yolunu tutuyor.

İkincisini birkaç yıl önce bizzat yaşadım: Zimbabwe'de bir seminerde Amerikalı bir eski Dünya Bankası uzmanı ile birlikte "yapısal uyum politikaları"nın Afrika'daki sonuçlarını tartışıyoruz. Amerikalı uzman iki yıl kadar önce Zambiya'da Dünya Bankası'nın ısrarı ile başlatılan ve döviz kurunun günlük açık artırmalarla belirlenmesi anlamına gelen bir uygulamadan sözederken; "Çok ilginç bir deney oldu; ama başarılı olamadı. Şimdi ben Banka'dan ayrıldım ve bu deney üzerine bir kitap yazmaktayım" dedi. Dikkat ediniz; sözünü ettiği "başarısızlık", Zambiya toplumunu temelinden sarsan bir büyük ekonomik çöküntüdür ve bu çöküntüye yol açan politikadan, Dünya Bankası'nın eski uzmanı "deneyim" (experience) değil, "deney" (experiment) diye söz etmektedir.

> Genellikle IMF uzmanları standart, farklılaşmamış bir iktisat politikası reçetesiyle donanmışlardır ve bunların "doğruluğu, geçerliliği" üzerinde hiç kuşkuları yoktur. Görev yaptıkları, "hizmet sundukları" ülkelerin özel konumları, toplumsal özgünlükleri ile ilgilenmezler, reçetelerinin insanların kaderi üzerindeki ağır sonuçları üzerinde de zihin yormazlar.

Konuşma sırasının bana gelmesine fırsat olmadı. Salonda Zambiya'nın başına gelenleri ve ayrıca "deney" ile "deneyim" arasındaki ayırımı çok iyi bilen Afrikalılar'dan biri kendini tutamayarak patladı: "Bravo doğrusu; bir ülkeye laboratuvar gibi bakıyor, bu ülkenin halkının kaderi ile 'deney' yaparak oynuyorsunuz; bir de utanmadan bu 'deney'iniz üzerine kitap yazarak para kazanıyorsunuz..." dedi.

Bu iki hikaye, bugünlerde Türkiye'de "görev yapmakta" olan IMF heyetlerinin rolleri ve işlevleri üzerine çelişkili birer izlenim ortaya koyuyor: IMF programları "aynı tornadan çıkmış" standart reçeteler midir, yoksa bunlar ülkeleri pervasızca "deney tahtaları" olarak kullanan yenilikleri de içermekte midir? Aslında her iki yorum da doğru. Açıklamaya çalışayım:

* Genellikle IMF uzmanları standart, farklılaşmamış bir iktisat politikası reçetesiyle donanmışlardır ve bunların "doğruluğu, geçerliliği" üzerinde hiç kuşkuları yoktur. Görev yaptıkları, "hizmet sundukları" ülkelerin özel konumları, toplumsal özgünlükleri ile ilgilenmezler, reçetelerinin insanların kaderi üzerindeki ağır sonuçları üzerinde de zihin yormazlar. Bunları aşmak siyasetçilerin görevidir; "iktisat–dışı" olgular olarak kendi uğraş ve uzmanlık alanları dışındadır.

* Sözünü ettiğim basit reçeteler bir türlü beklenen sonuçları vermemekte ise, uzmanların en doğal tepkisi, ülkenin yöneticilerini "eksik uygulama", "ödün verme", "iktisadı siyasete (veya popülizme) kurban etme" ile suçlamaktır. Ancak, reçetelerinin en sadık uygulayıcıları için bu suçlama yapılamayınca, bazı deneyler yapma gereği doğabilir. Bu deneylerin çerçevesi, uzmanların dışında, IMF/Dünya Bankası'nın neoklasik ve monetarist akademisyenlerden oluşan beyin takımı tarafından çizilir. Zambiya'daki kur belirleme yöntemi, Türkiye'de TL ve dolar üzerinden yıllık yüzde 406 getiri sağlayan süper bonoların ihracı ve Arjantin ile Meksika'da yerli parayı dolara karşı sabit tutan döviz kuru politikası bu tür deneylere örnek gösterilebilir.

* Uzmanlar, görevleri ve kişiliksizlikleri gereği, bu yeni deneylere kendilerini uyarlarlar; ancak eski ve geleneksel reçetelere alışmış yerli yöneticiler için bu pek kolay olmaz. Örneğin, yıllar boyunca yerli paranın aşırı değerlenmesinin en ağır suçlardan biri olduğunu IMF heyetlerinden öğrenmiş bulunan yetkililer, birdenbire kuru nominal olarak sabitlemeyi içeren fikirlerle karşılaşınca şaşıracaklardır. Zarar yok, bilim bu tür deneylerle gelişmez mi? Sosyal bilimlerin laboratuvarları olmadığını kim söylemiş? Türkiye, Meksika, Arjantin gibi ülkeler ne güne duruyor?

Türkiye halkı, uluslararası kapitalizmin bir üst örgütü olan IMF'nin "geleneksel" reçetelerinin başımıza neler getireceğini aşağı yukarı biliyor. Asıl IMF'nin çantasından "deneysel yenilikler"in çıkmasından korkalım. Onlara karşı henüz psikolojik bağışıklık kazanmış değiliz.

9. Genel Kurul sonrasında yönetim kurulu ihtilafa düştü

TYS'de yazar uyuşmazlığı

Kültür Servisi - TYS 9. Olağan Genel Kurulu alışılmışın dışında bir hava içinde gerçekleşmişti. Yönetim Kuruluna şair Ataol Behramoğlu'nun "Kurumlaşma, Modernleşme, Güçbirliği" listesinden altı, Öner Yağcı'nın "TYS'yi Canlandırma Girişimi" listesinden üç kişinin seçilmesiyle üyeler, "TYS'yi beraber yönetin" mesajı vermişti. Ancak gelişmeler bu iradenin işaret ettiği doğrultuda olmadı.. Geçen hafta, perşembe ve cuma günü yapılan yönetim kurulu toplantısında "TYS'yi Canlandırma Girişimi"nden seçilen, Öner Yağcı, Feyza Hepçilingirler ve Sunay Akın istifa ettiler. TYS'deki gelişmeleri Öner Yağcı ve Feyza Hepçilingirler ile görüştük.

Yazar Öner Yağcı genel kurulda en yüksek oyu almıştı

Yazar Öner Yağcı sorularımızı şöyle yanıtladı:

Genel kurul sonrası, istifa edip yönetimin işini kolaylaştırma eğiliminiz vardı.

– Biz genel kurul öncesi, vitrin yönetim olmamasını, gönüllü çalışacak ve sendikacılık yapacakların seçilmesini istemiştik. Çünkü elitizm, TYS'nin canlılığını ortadan kaldırıyor, toplumsal hayattan ve yazarlardan uzaklaştırıyordu. Genel kuruldan bu sonuç çıkmadı. Biz ekip olarak genel kurul sonrası, diğer ekip daha rahat çalışsın diye yönetimi onlara devretmeyi düşündük. Fakat "bölünmüşlük olmasın ve genel kurul iradesine ters düşmeyelim" diye kararımızı gözden geçirdik ve "TYS'yi birlikte yönetme" sonucuna vardık.

İstifanıza neden olan gelişmeler neler?

– Geçen hafta perşembe günü yapılan ilk toplantıda bu kararımızı arkadaşlara ilettik. Ataol'un seçimden sonra ilk demeci şöyleydi: "Öner Yağcı benden fazla oy aldı. Başkanlık divanında elbette bu durumu değerlendireceğiz." Biz üç öneriyle gittik. Birincisi, "Biz istifa edelim yönetim homojen olarak size kalsın." Bunu reddederek, "Hayır beraber yöneteceğiz" dediler. İkincisi, "biz başkanlık divanına girmeyelim, siz yönetin" dedik. Bunu da kabul etmediler. Üçüncüsü, "oy dengelerini gözetelim, ikinci başkan bizden olsun, koalisyon gibi iki ekiple iki programı birleştirerek TYS'yi beraber yönetelim" dedik. Bu noktada "ikinci başkan mı, genel sekreter mi?" tartışması çıktı. "Genel sekreter sizden olsun" dediler. Cuma günü yapılan resmi toplantıda Ataol, "bizi başkanlık divanında istemediğini, iktidarı paylaşmak istemediğini, iki başlı bir yönetime izin vermeyeceğini" söyledi. Ayrıca, "Öner Yağcı'nın ilişkileri çok geniş ben bunları kontrol edemem" şeklinde konuştu. Bunun üzerine biz izin isteyip dışarıya çıktık, değerlendirme yaptık ve "ortada kişisel bir güvensizlik, kişisel iktidar hırsı olduğunu" saptadık. İçeriye girerek bunu seslendirdik. Ataol dışındaki üyeler de hiç değilse "susarak" onu destekledikleri için, "varlığımızı yok sayan, değer vermeyen böyle bir yapılanmada yer almayacağımızı" bildirdik ve istifalarımızı yazıp toplantıyı terk ettik.

Olağanüstü genel kurula gidilebilir mi?

– Arkadaşlar bir yandan peşimizdeler, diğer yandan "biz tek başımıza yöneteceğiz" diyorlar. Orta vadede olağanüstü kongreye gidilebilir.

İstifa eden yönetim kurulu üyelerinden Feyza Hepçilingirler ise şunları söylüyor: "Genel kurul, yönetim kurulunu belirledikten sonra, kutuplaşmanın ortadan kalkması gereksinimi ortaya çıktı. Madem genel kurul iki ekibin birlikte çalışmasını istemişti, yönetim kurulunun çalışması ve yapılanması bu istek doğrultusunda gerçekleştirilmeliydi. Genel başkan, ikinci başkan, genel sekreter ve saymandan oluşan başkanlık divanında bizim bir arkadaşımızın bulunması konusunda ısrarlı olunmasını beklerken, divanın bizim dışımızda oluşturulmak istenmesi hizbin sürdüğünü ve Ataol Behramoğlu'nun bizi yönetimin dışında tutmak konusunda kararlı olduğunu göstermişti. Dışında tutulduğumuz bir yönetime "ne destek, ne de engel olmak" istemediğimiz için yönetimden çekilmeyi uygun gördük. İşler Ataol'un inisiyatifinde yürüyecek gibi. Bu demokratik bir durum değil. Çok haklı olduğunu düşündüğümüz konu şu: Düşüncelerimize değer verilmeyecekse yanyana durmanın bir anlamı yok. Bunu dile getirdik arkadaşlara. Bundan sonrası Ataol'un tavrına bağlı."

'Yüzgün Savaşları'nı Arslan kazandı

Kendisini ilk kez "mert bir eşcinsel" olarak ilan eden Arslan Yüzgün'ün ihracının genel kurulda görüşülmesi ilginçti. Yönetim kurulunun raporunda ihraç gerekçesi şöyleydi:

"7–11 Mayıs 1993 günleri arasında yapılan Seyhan Belediyesi'nin Kültür Şenliği'ne TYS Yönetim Kurulu'nu temsilen katılan Arslan Yüzgün'ün yazarlık mesleğiyle bağdaşmayacak davranışlarda bulunduğu hakkında Seyhan Belediye Başkanı Yalçın Akyol, koruma polisi ve makam şoförü, Oktay Akbal ve Demirtaş Ceyhun'a sikayette bulunmuşlardır. Bu şikayete üye Recep Bilginer de tanıktır. Arslan Yüzgün olay kendisine sorulduğunda, olayın kişisel yaşamı ile ilgili olduğunu öne sürerek TYS'yi temsil görevini kötüye kullandığını kabul etmiştir. Bunun üzerine ana tüzüğümüzün 7. maddesi gereğince Arslan Yüzgün üyelikten çıkarılması istemiyle Disiplin Kurulu'na sevkedilmiştir. Disiplin Kurulu, 15. 7. 1993 tarihinde yaptığı toplantıda Arslan Yüzgün'ün davranışlarıyla TYS amaçları dışında bulunan kişisel eğilimlerini TYS adına temsilci sıfatıyla bulunduğu sırada ortaya koyduğu, böylece sendika amaç ve ilkelerine aykırı davrandığı için TYS ana tüzüğünün 21. maddesi gereğince ihracına karar vermiştir."

Genel kurulda bildiri dağıtan Yüzgün cinsel kimliğini ilk kez ilan ederek, eşcinsel olduğunu söyledi. İhracının baş sorumlusu olarak Demirtaş Ceyhun'u gören Yüzgün, Ceyhun'un üyeler önünde kendisinden özür dilemesini istedi. Bildirinin ilgili bölümü şöyle:

"Özür şu çerçevede olabilir; 'yönetim kurulu üyemiz Sn. Dr. Arslan Yüzgün'ün kitaplarında işlediği konuları ve kendi cinsel tercihlerini bahane ederek, hak ve özgürlük savaşçısı olması gereken yazarlık mesleğine gölge düşürdüğüm ve genel kurulun yetkilerini çiğnediğim için kendisinden ve sizlerden özür diliyorum...'"

Yüzgün'ün bildirisinde, Ceyhun hakkında dava açacağı da yer alıyor.

Genel kurul, Arslan Yüzgün'ün üyeleğinin devamına karar vererek skandalın önüne geçti. Bir yazar örgütünün, cinsel tercihlerinden dolayı bir üyeyi ihraç etmesi ve bunu Çalışma Raporu'nda gerekçelendirmesi, ilginç ve anti–özgürlükçü bir karar olarak TYS tarihine geçti. İhraç kararını genel kurulda en özlü bir biçimde ifade eden ise Sennur Sezer oldu. Sezer, Yüzgün'ün yönetimden ve üyelikten atılmasını "cinsel ihraç" sözleriyle tanımlayarak bunun anlamsızlığını ve riskini vurguladı.

Delilik zoraki özgürlük demektir

Ö. Bedri CANATAN

İki dünya var. Biri "akıldışı", öbürü aklın kendisi. İsteyen Doğu–Batı olarak da bölebilir. İki ayrı dünyamız var.

Türkiye ikisinin ortasında, boşlukta sallanıyor. Tutunduğu dallar koptu kopacak, karanlığa yuvarlanacak.

Yüzelli yıldır Doğulu kimliğini bastırıp, Batı'ya dönüşmeye çalışan bir ülkenin ve toplumun yaşaması kaçınılmaz bir trajedi bekliyor bizi.

"Avrupalılaşma" ya da aynı anlamda olmak üzere "Batılılaşma" tezleri bütün Doğu toplumlarında çökmüştür, veya çökmektedir. Modernleşmenin Doğu'da tıkanması olağandır; çünkü Doğu toplumlarını geleneğinden koparıp kimliksiz bırakmıştır. Parçalanan Doğu sisteminin enkazı arasından "yeni bir toplum" ve yeni bir ufuk doğamamıştır.

Ancak Doğu'da tıkandığına tanık olduğumuz şey Batı'nın kendisidir. Batı'nın kendini evrenselleştirme tezi de böylece çökmüş olmaktadır.

Denecektir ki, "Doğu'dan bir şey çıkmaz, çıkarsa işte bu kadar çıkar, sosyalizmi denedi, o da çöktü, Doğu'nun başka seçeneği mi kaldı?"

Yeni bir çıkışın ilk şartı özgürleşmedir. Marksizm de zaten modernleşme kuramı değil, özgürleşme kuramıdır. "Eşitlik" takıntısı olmayan bir özgürleşme kuramı... Özgürleşmenin şartları yoksa, biricik özgürleşme yolu deliliktir. Delilik zoraki özgürleşmedir. İnsanın içinde kalan en son umut kırıntısının bir çığlık gibi dışa–vurumudur, delirmek.

Doğu'nun sosyalizm olarak denediği şey ile kapitalizm olarak denemekte olduğu şey arasında, aslında büyük fark yoktur. Doğu toplumlarında her ikisi de modernleşme süreçleri olarak yaşanmış ve tıkanmıştır. Doğu toplumları modernleşme süreci içinde, modernleşmenin hemen bütün sonuçlarına ulaşıyorlar, bilim, bilgi, teknoloji ile tanışıyorlar. Bunları sistemleştirerecek kadar ileri gidenleri de var. Ama Doğu'nun sistemi içinde kalan toplumlar modernleşmenin ruhuna ulaşamıyorlar.

Örneğin "demokrasi" kuramıyorlar. İsteseler de yapamıyorlar. Çünkü "demokrasi" ancak Batı'nın tarihsel devinim süreçlerinin bir aşaması olarak varolabilen bir şey. Doğu'da böyle bir tarih, böyle bir devinim hiç olmadığı için demokrasi de olamıyor.

Doğu'da "sosyalizm" de olamıyor, olamadı. Çünkü, tıpkı demokrasi gibi, sosyalizm de Batı bünyesine ait bir tasarım. Ancak onun tarihinin bir uzantısı olarak kavramlaştırılabilen nitelikleri var sosyalizmin.

Sosyalizme iki temel özellik yakıştırıyoruz: Biri "eşitlik", öbürü "özgürlük..." Bu iki kavramın problemli bir sentezi var. İlk özgürlük ve ilk özgür toplum kesimi, ilk eşitsizlikten doğdu. Anlamı şu: Eşitleştirici toplumsal gelişmeler, aynı zamanda özgürleştirici olamıyorlar. Doğu'nun sistemi "eşitlemeye" yatkın, özgürleşmeye uzak duruyor.

Doğu modernleşme açısından şansını yitirdi gibi görünüyor. Kendi tarihsel kimliğine geri dönüşün sancılarını yaşıyor. Türkiye gibi tam iki asır "sentez" aramış olan ülkelerde bu eğilim, hele bir de islami çerçeve içinde görününce, dehşet uyandırıyor.

Bir öneri: Modernleşmeye devam. Aydınlanma sürmeli.

İkinci öneri: Doğuya, kendimize dönelim, kendi tarihimizin ve karakterimizin uzantısı olan bir mutluluğu arayalım.

Türkiye bu iki öneriyi tartışmaya başlarken çatışmaya başladı. Bu arada bir üçüncü öneriyi bekliyor, ama kimden? Tıkanan toplumların eklemleri sızlar, kasları gevşer, merkez–kaç kuvvetler uç verir. Bütün uzlaşmalar bozulur, yaşanan tarihin üzerine kalın bir çizgi çekilir. Ortalığı boğucu bir kasvet sarar. Türkiye bu yola girmiştir.

Yeni bir çıkışın ilk şartı özgürleşmedir. Marksizm de zaten modernleşme kuramı değil, özgürleşme kuramıdır. "Eşitlik" takıntısı olmayan bir özgürleşme kuramı...

Özgürleşmenin şartları yoksa, biricik özgürleşme yolu deliliktir. Delilik zoraki özgürleşmedir. İnsanın içinde kalan en son umut kırıntısının bir çığlık gibi dışa–vurumudur, delirmek.

Renklerin bas bas bağırdığı, bir sanat akımından çok insanın kendisine benzeyen ve insan olan her yerde ve zamanda ortaya çıkabilen, sanat tarihçilerinin yeniden dirilmesine pek şans tanımadıkları, ekspresyonizm gibi, estetik bir delirmeye gereksinim var.

'Geçmişin İzleri' filminin galaları Lefkoşa ve İstanbul'da yapıldı

Resmi bir film ve resmi iki gala

▼ **Kıbrıs sorununun siyasal düzeyde tartışmalara neden olduğu bir dönemde çekimi yapılan 'Geçmişin İzleri' filmi siyaset–sanat ilişkilerini yeniden gündeme getirdi.**

Kültür Servisi – Senaryosu 1974 "Barış Harekatı"na tanık olan İngiliz gazeteci James Rayner'in "Ezilmiş Çiçekler" adlı kitabından uyarlanan, yönetmenliğini Hüseyin Karakaş'ın yaptığı, başlıca rollerini Serap Aksoy, Tarık Tarcan, Halil Ergün, Filiz Taçbaş ve Hüseyin Köroğlu'nun oynadığı, yapımını Kıbrıslı Ersin Tatar'ın üstlendiği "Geçmişin İzleri" filminin galaları Lefkoşa ve İstanbul'da yapıldı.

Lefkoşa'da gerçekleştirilen ilk galaya KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Necati Özgen, Güvenlik Kuvvetleri Komutanı Tuğgeneral İsmail Koçman, ile çok sayıda yetkili katıldı.

Kıbrıs'ta yayımlanan Halkın Sesi gazetesinin haberine göre, filmde bir Rum tarafından zorla ırzına geçilen bir Türk kadınını canlandıran Serap Aksoy, KKTC'nin tarihini anlatan böylesine anlamlı bir filmde oynamanın gururunu taşıdığını söyledi. Gecede bir konuşma yapan Show TV Genel Müdür yardımcısı ve filmin yapımcısı Ersin Tatar ise, "Kıbrıs Türk halkının özgürlük için büyük mücadele verdiğini" söyledi.

30 Ocak pazartesi akşamı İstanbul'da Harbiye'deki Askeri Müze'de yapılan kokteyl ve gösterime ise KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş ve eşi Aydın Denktaş'ın yanısıra, sanatçı Erdal Özyağcılar, Füsun Önal, Güngör Bayrak da katıldı. Gecede sanatçıları, Türkler'in yıllardır çektikleri çileyi çarpıcı bir biçimde ortaya koydukları için kutlayan Denktaş "Bu tür başarılı çalışmalar çığlığımızı tüm dünyaya ulaştıracaktır" dedi. Filmin final bölümünde sahneye çıkan Denktaş, "İşte bu gerçekleri tüm dünyaya anlatmamız lazım" dedi.

Cine 5'te 22 Şubat akşamı gösterime girecek film Kuzey Kıbrıs'ta tartışmalara neden oldu.

Rauf Denktaş'ın Türkiye'deki galaya apar-topar gelmesi basında değişik yorumlara neden oldu.

Şair Neşe Yaşın

'Kıbrıs'ta film çekimi izne bağlı'

Herhangi bir toplumun acılarından söz ederken öteki toplum hem suçlanıyor, hem de acıları yok sayılıyor. Resmi tarih yorumuyla çekilen bazı filmlerde sözde insancıl motifler sırıtıyor. İnsancıl bir yan olsun diye komik klişeler yamanıyor bir yerlere. Oysa öz, kendi ulusunun haklılığı ve ötekinin zorbalığı üzerine.

Irza geçme en gözde konu. (Heyecan, şiddet, erotizm, mazlum ve zalim... Hepsi var.) Mazlum

Şair Neşe Yaşın

biziz, zalim onlar. Verilmek istenen mesaj bu. Ötekiler hep zulmettiler, biz ise hep acı çektik. Bizim acı çektiğimizin gözyaşartıcı sahneleri serilebilir önümüze.

Kıbrısla ilgili abartılı melodramların yerini şimdi daha incelikle kotarılmış "resmi sanat" çorbası alıyor.

İki gencin aşkı; biri Türk biri Rum... Şovenizm bunun neresinde? Böylesi bir hikayeyi çok yakından bilen birisi olarak, bunu bir barış çığlığı haline getirecek detayların yalnızca insani ve muhalif bir duruşla kavranabileceğini söyleyebilirim. Bunu ancak "üçüncü göz" görebilir ve de anti–milliyetçi bir bakış.

"Geçmişin İzleri" filminin çekimi sırasında yönetmen ve oyuncuların katılımıyla Yazarlar Birliği'nde bir toplantı düzenlenmişti. Yönetmen Hüseyin Karakaş, Serap Aksoy, Tarık Tarcan ve Hüseyin Köroğlu'nun katıldığı toplantıda sıkı bir tartışma oldu. Çatışmalı toplumlarda sanatın yerinin ne olduğu, politika, propaganda ve sanat üzerinde duruldu. Sanatçı ve yazarlar Türkiye'den Kıbrıs gerçeğinin ne denli çarpık görüldüğüne değindiler. Filmi henüz kimse görmemişti; senaryoyu bilenler vardı ama yönetmenin yaklaşımları zaten herşeyi açığa vuruyordu. Üstelik çok iyi bilinen Salih ve Yoda öyküsünden esinlenilerek muhalifliği budanmış, özü boşaltılmış bir aşk hikayesi yaratılmıştı.

Salih'in askerliği reddetmesi, Yoda'nın bebeği kucağında Kuzey'den kovulması yönetmenin bilgisinde bile değildi.

Filmde Serap Aksoy ve Halil Ergün gibi sanatçıların yer alması çok üzücü. Sonuçta sanat adına yapılmış hiçbir şey de yok. Filmin galaları da sonuçta siyasilerin bir şovu, resmi görüşün propaganda alanına dönüştü.

Kıbrıs'ta muhalif bir proje gerçekleştirmeye imkan yok. Söylerken yüzüm kızarıyor. Öyle bir illeklik ki, Cumhurbaşkanı senaryoyu okumak istiyor, bir filmin çekimine izin çıkabilmesi için. Bir muhalifin adının geçmesi bile izne bağlı.

"Duvarımız" isimli film, Kıbrıslı Rum yönetmen Panikos Hrisantu ile Kıbrıslı Türk Niyazi Kızılyürek tarafından ZDF için çekildi. ZDF'de "Aşkımız Kıbrıs" adıyla gösterildi ve Almanya'da pek çok olumlu eleştiri aldı. Film bir çeşit sözlü tarih çalışmasına dayanıyor. Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum gerçek kişilerin tanıklıklarıyla, politik klişelerden uzak durarak insani gerçeğe yaklaşıyor. Filmin Kıbrıs'ta gösterimi için BM sözcüsü Gustav Feissel devreye girdi ve Ara Bölge'de iki toplumdan davetlilerin katılacağı bir organizasyon gerçekleştirildi. Gösterimin tarihi bir kez Kıbrıslı Türk (aslında Türk) otoritelerin isteği üzerine ertelendi. Önerilen yeni tarihte ise Kıbrıslı Türk davetliler izin çıkmadığı için katılamadı. Kuzey Kıbrıs'ta hiçbir sivil örgüt gösterimi üstlenmedi. Film yalnız Kıbrıslı Rumlar tarafından izlenebildi.

Barış aktivisti Fatma Azgın:

'Her ulus savaşta tecavüz eder'

Daha profesyonel ürün bekliyordum. Film öncesi atılan "hamasi nutuk"lar, sayın Cumhurbaşkanı'nın varlığı, içeriğin "resmi görüş"e eşdeğer olduğunun habercisiydi. Yine de Serap Aksoy ve Halil Ergün'ün oyunculuğuna güvenip, resmi ideolojinin hiç olmazsa sanatsal ögelerle harmanlanacağı beklentisindeydim. Sinema sanatsa bu filmi beğenmem olanaksız. Bir yapıtın sanatsal değer taşımasının benim için bazı koşulları var: Hümanist, adil, güzel, pozitif enerji veren, umut taşıyıcısı olmalı. Bu unsurların hiçbiri filmde yoktu. Film, Kıbrıs sorununun neden çözümlenemediğini bir kez daha kanıtlıyor. Ada'da tek unsurun varlığı ve haklılığına inanıp onu savundukça çözümsüzlük sürüp gider.

Rumlar'ın yaptığı iki film izlemiştim: "Afrodit'in İğfali" ve "Bölen Çizgi." "Geçmişin İzleri" filmi için söyleyeceklerim onlar için de geçerli. Rum resmi otoritelerinin de bizden eksik kalan yanı yok. Bu da bir kez daha kanıtlıyor ki sanat aykırı olduğu zaman yaratıcıdır. Resmi görüşle sanat yapmak yeni bir unsur getirmiyor. Beni en çok üzen nokta iki toplumun da ne eksik ne fazla çektikleri acıların istismar edilmesi ve bu acılara son verecek düşünce, yazgı, duygulardan çok uzakta olunmasıdır. Savaşan tarafların sadece bir tarafının zulme uğraması, acı çekmesi, ölmesi mümkün mü?

Kıbrıs insanı, Türk olsun Rum olsun birbirine bu boyutta düşmanlık duymuyor. Yaşadıklarını hiç unutmayacak katılıkta da değil, çünkü tarihi birlikte yaşadılar, birlikte acı çektiler. Bunu otoriteler fark etmiş olacak ki, "sakın unutmayın, affetmeyin, kin güdün" mesajı vermek istiyorlar. Filmde Rum kızı ile Türk erkeğinin evlenmesine olumlu bakma, Rum kızının dininin değiştirmesinin haksızlık olarak görülmesi, iğfal travması geçiren, kocası, çocuğu öldürülen Türk kadınının tüm direnişine rağmen sonunda affetmesi genelde insansal, özelde Kıbrıslı karakterinin yansımasıdır.

Eleştireceğim diğer husus, bireylerin çektikleri acıyı en çok "iğfal" olayına, toplumumuzun tanınmamasını da "spor"a bağlamaktır. Beni rahatsız eden başka bir husus kadınların her amaç için kullanılması. Her savaşta, dünyanın her yerinde kadınlara tecavüz ediliyor.

Hiçbir milletin diğerini bu konuda eleştirecek yüzü yok. Ama dünyaya egemen erkek düşüncesi savaşlarda diğer tarafı suçlarken "kadın–çocuk" unsurunu kullanır. "Geçmişin İzleri"nde bu sahneler banal şekilde verilmiş. 1974'te Rum kadınları da tecavüze uğramıştır. Hatta bu ilişkiden doğan çocuklarla ilgili kuruluş bile var.

Serap Aksoy'un çizdiği "Kurban Türk kadını" tiplemesi daha çok Rum kültürüne uygundu. Karalar giyinmek, ölen, kaybolan kocayı ölene kadar beklemek hıristiyan–ortodoks dininin kültürüdür.

Anne bana rock'ı ver!

Ali IŞINGÖR

Herşey 1954'te Billy Haley'in bestelediği "Rock around the clock" şarkısının, üstü açık arabalarda danseden, yoldan geçen "fıstıklar"a ıslık çalan gençler tarafından keşfedilmesiyle başladı... Güneşli kumsallar, sörf tahtaları, Chevrolet ve bikini olmadan da bu müziğin yapılacağını Liverpool'lu dört adam kanıtladı. "The Beatles" 1960 yılında İngiliz adalarını, ünlü 64 Amerika çıkartmasında ise dünyanın geri kalanını işgal etti. Onların hikayesini bilmeyen yok, dönem 60'lardan 70'lere uzanan dönem, zaman başkaldırının zamanı. Paris'in mayısı, Prag'ın ilkbaharı yaşadığı dönemler. Fransa'da herşey bir öğrencinin polise kaldırım taşını fırlatmasıyla başladığı için o günün sloganı "Pembe kaldırım taşlarının altında cennet var." Dönem Amerika'ya direnen Vietnam'ın, Latin Amerika'yı sarsan gerillaların, Castro'nun ve Che'nin dönemi. Zaman başkaldırı zamanı. Tüm egemenlik biçimlerine bir başkaldırı. Kapitalizme, reel sosyalizme, emperyalizme, sömürgeciliğe, ırkçılığa karşı.

1970'ten sonra Beatles dağıldı, Jimi Hendrix ve Janis Joplin aşırı dozda hayatlarını kaybettiler. Jim Morrison da bunların arasına katıldı. Bir anlamda "devrim" çocuklarını yemişti...

Belki de rock tarihinin en önemli kısmı burası. Beatles'den geriye "yesterday" ve "revolution" kaldı aklımızda... Aynı dönemlerde Fikret Kızılok, Bülent Ortaçgil, Moğollar, Cem Karaca gibi ekoller Türk folklöründen aldıkları örnekleri üreterek bugün rock diyebileceğimiz ilk ürünleri verdiler ve böylece rock'ın ilk tohumları atılmış oldu Türkiye'de.

Rock müzik Türkiye'nin kendine özgü politik işleyişine uygun bir gelişme gösterdi. 70'lerin ortalarından sonra gerileyen rock, ancak 86-87'li yıllarda kendine gelebildi. O yıllara kadar yabancı dilde eğitim yapan liseli gençlerin müziği olan rock birdenbire büyük bir gelişim gösterdi. Rock her yönüyle büyük bir endüstri haline geldi, alternatif medyasını oluşturdu ve hatta gruplar sponsorluk sistemini ustalıkla yerleştirdiler konserlerine...

Fanustaki gerçeklik

Ortaköy'de oturuyoruz... Soruyorum:

- Niçin rock yapıyorsunuz?

Çok güzel iki göz. Sanki bakmıyor da, yakaladığını yıkayıp yerine öyle bırakıyormuş gibi. Dipsiz, yalansız, ölüme davet eden bir bakıştı bu. Hatırlıyorum bu bakışı, kedim de öyle bakardı...

- Biz fanusun içinde bir gerçeklik aradık -diyor güzel gözlü kız -. Dünya çok kötü, çok acımasız... Oysa fanusu sevgiyle yarattığın zaman içine kötülük girmeyebilir. Masaldaki küçük kız çocuğu gibi kendi güzel bahçemiz olsun dedik. Kötülükten uzak, şiire yakın...

Rock uyumsuzluğun müziği oldu

▼ Fransa'da herşey bir öğrencinin polise kaldırım taşını fırlatmasıyla başladığı için, o günün sloganı "Pembe kaldırım taşlarının altında cennet var." Dönem Amerika'ya direnen Vietnam'ın, Latin Amerika'yı sarsan gerillaların, Castro'nun ve Che'nin dönemi. Zaman başkaldırı zamanı...

Aklıma Neruda'nın "saf şiir yoktur" sözü geliyor ama susuyorum, çünkü görünmeyen bir dünyanın olduğu kesindir, sorun oranın şehir merkezine ne kadar uzakta ve kaça kadar açık olduğudur... Karşımda, yaşıtım 20 yaşlarında üç genç oturuyor. Tevfik, Belgin ve Hande ile Ortaköy'de bir sahil kahvesinde oturup sevgi, yaşam ve rock üzerine konuşuyoruz. 89'un başında kurulan "Blues Sister'" beş kişiden oluşuyor ama Erol ile Hakan ekmek parası peşindeler bu yüzden gelemiyorlar.

Belgin -Ben rock müziği ilk duyduğumda kendimi iyi hissettim, kolay tüketilen bir müzik olmadığının, klasikleşebileceğinin farkına vardım, yani rock adına yapılanın kalıcı olabileceğini anladım. Rock müzik yapanların çoğu bunu kimliklerini ortaya çıkarmak için yapıyor. İçindeki sevgiyi, bazen nefreti, bazen gerçeği yani herşeyi çıkarmak için yapıyor. Bunun için dinliyorum ve çoğunlukla samimiler... Rock'ı samimi buluyorum.

Rock'ın samimi olduğunu söylüyorsunuz, bunda bir çelişki yok mu? Rock-Cafe'lerden tutun, yapılan müziğe kadar herşeyde ticari kaygılar ön plana çıkmadı mı?

Belgin– Bir anlamda katılıyorum, biz grup olarak o tür barlarda hiçbir şekilde sahne almıyoruz. Ben, kendi adıma o rock barlara gitmiyorum, çünkü o gürültü patırtı içinde müzik yapılmıyor. Yapılsa dahi o kadar dolaşan insan, yemek yiyen gruplar arasında ancak lokantalardaki yemek müziği yapılıyor.

Ticarileştiği de doğru, rock cafelerin ilk kurulduğu günden bu yana herşeye sahip olduğu değişim değeriyle bakıyorlar.

Yerli grupların sahne aldıkları, bu sayede kendilerini tanıttıkları söyleniyor. Bu tamamen yanlış. Bar sahipleri olaya ticari baktıklarından "cover" yani batılı grupların şarkıları çalınıyor.

Hande– Burada söylemek istediğim birşey var, modacılar "Grunge" modası diye birşey ortaya attılar. Siyah elbiseler, kızlarda uzun çorap ve postallar... Bütün bunlar böyle giyinen herkesi "hadi bari bunun müziğini dinleyelim"e yöneltti... Yalnız bu değil elbet ama hızlandırdı.

Burada Tevfik giriyor araya, iki yıl önce Konya devlet tiyatrosunda 750 kişiye iki saat onbeş dakika süreyle verdikleri konserden bahsediyor heyecanla... Rock'ın asıl samimiyetinin burada saklı olduğunu söylüyor. Rock'ın apolitize olup olmadığı sorusuna ise şöyle cevap veriyor:

-Önemli bir yanlışlık var burada, rock denince herkesin gözünden kaçan bir öğe var, o öğe zaman.

Eleştirmenler olsun, dinleyiciler olsun kimse bu kavramı gözönüne almadı. Bugün 68 dediğimiz olayda, rock'ın gösterdiği tavrı aynen göstermesini bekleyemeyiz. Bugün belki rap daha politik bir yapıya sahip ama ister rap olsun, ister rock, aynı kökenden geliyor hepsi.

Niçin blues?

Tevfik– Blues, rock'tan soyutlanamaz, rock müziğin altyapısında blues-jazz ritimleri yatıyor zaten. Blues yaşamın içinden geliyor, bir söz vardır: "Aşk acısı olmasaydı bugün blues müzik olmazdı" diye... Biz bu müziği dinleyerek yaşadık bu hayatı...

Tevfik, Hande ve Belgin'i blues'la başbaşa bırakıp eve dönüyorum. Evime vardığımda Blues Sister'ın kasedini koyuyorum teybe ve blues'un en güzel tınıları çalıyor, saçları uzun, duruşu mavi!

kısa metraj

Utku GÜNEY

Çılgın Aşık–Only You

Modernist dünya modelinin biçtiği roller arasında sıkışıp, sevgiyi ve de en önemlisi romantizmi rafa kaldırdığını düşünen Amerikalılar, sinema vasıtasıyla, kaybettikleri değerlerin peşine düşmüşe benziyorlar. Genç bir öğretmenin, kaderini zorlayarak aradığı insanı, İtalya'lara kadar uzanarak aramasını öyküleyen "Only You" en azından bu özelliğiyle bile dikkate değer bir çaba. Ama yönetmen Norman Jewison, yine de şu itirafta bulunmaktan kaçınamamış: "Amerikalıların aşkı keşfetmesi için, öncelikle bu ülkeyi bir süre terketmeleri gerekiyor. Seçenekleri başka topraklarda, ama özellikle de İtalya'da bulabilirler." Geçmişin ünlü klasiği "Roma Tatili"ne de göndermelerde bulunan "Only You", Bergman'ın kameramanı olarak ünlenen Sven Nyksvist'in görüntüleriyle, İtalya Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tanıtım filmi niyetine de izlenebilir.

Taciz–Disclosure

Eski sevgilisi tarafından işyerinde tacize uğrayan bir erkek yönetici ve bu olayın peşinde ilerleyen bir öykü. Aslında iyi bir çıkış noktası var "Taciz"in. Kadın kahraman, erkekler dünyasında yükselebilmek için klasik bir reçeteye başvuruyor, cinselliğini kullanıyor. Sonuçta da itiraf ediyor, Bizden, bu vahşi dünyada ayakta kalabilmemiz için herşeyi istiyorsunuz. Ancak yatakta, 100 yıl önceki gibi sessiz ve uysal olmamızı bekliyorsunuz. Ben, bana biçilen rolün gereklerini yerine getirdim." Ama nedense yapımcı ekip, filmin bu yönü üzerinde tutmayı yeğlemiş. Bu tavır, belki filmin temposunu düşürmeden gerilimi finale kadar taşıyor ama yapımın tartışmaya açması gereken üstbaşlığını, derin sulara taşımıyor.

Çılgın Romantik–True Romance

Bir gecede birbirine aşık olan bir çift... Ne var ki, birleşmeleri çok zor, çünkü kız bir fahişe. Erkek olanı ilk olarak kızın satıcısını temizliyor ama farkında olmadan da içinde mafya ve polisin olduğu bir ortama davetiye çıkartıyor. Amerikan sinemasının batı medyalarını en iyi malzeme veren ismi, genç yönetmen Quentin Tarantino'nun öyküsünden çekilen "True Romance", kayıtsızlıca kanın aktığı, her türlü şiddet gösterisinin sergilendiği bir film. Ama bunu ucuza yapmıyor, aksine kimi estetik öğeler katıyor. Sinemasal olarak tat aldığınız sahne sayısı ortalamanın üzerinde. Ama yine de şiddete pek sıcak bakmayan bir anlayışa sahipseniz, filmi "vahşeti içseleştiriyor" diye dalgalanmanız çok mümkün.

Kalem çaldığı iddiasıyla bir çocuğu çengele asmışlardı

Çocuklar dikkat! İSMAR oyun salonu açtı

İSMAR'ın 10 metrekarelik salonunda oynayan çocuklar yaramazlık yaparlarsa çengel cezası var mı?

Hacer YILDIRIM - İSMAR marketler zincirine geçtiğimiz günlerde bir yenisi daha eklendi. Haznedar'da 7 bin 500 metrekare alana kurulu İSMAR Shopping Center'in diğer marketlerden farkı çocuklar için özel oyun bölümünün olmasıydı. İSMAR bu "hizmetini" çeşitli yollarla müşterilerine duyurmaya çalıştı. Gerçi 12 metrekarelik bir alanı vardı ama çocuklarımıza yönelik bu "insancıl girişim" bizi de duygulandırmıştı!

Ancak bu girişim bize başka bir olayı daha anımsattı. 16 Ekim 1994 tarihinde Sefaköy İSMAR Center'in kırtasiye bölümünde alışveriş yapanlar, kendilerini dehşete düşüren bir olaya tanık olmuşlardı. Bir çocuk hırkasından çengele asılmıştı ve elinde tuttuğu kağıt parçasında da "Ben hırsızım" diye yazıyordu.

Yasa gereği adını açıklayamadığımız ilkokul öğrencisi kendisini kalem çalarken yakaladığını iddia eden İSMAR'ın ortaklarından Muhsin Arslan tarafından kulağı çekilip, tokatlandıktan sonra çengele asılmıştı.

Olayın bir gazetede yayımlanmasından sonra darp ve hakaret iddiası ile Muhsin Arslan hakkında kamu davası açılmıştı. Bu dava devam ediyor.

Olayın üzerinden üç ay geçti ve şimdi İSMAR'ın yeni hipermarketinde çocuklar için özel bir oyun bölümü kuruldu. Görüştüğümüz bazı İSMAR çalışanları işverenin olaydan sonra çocuklarla daha yakından "ilgilendiğini" söylediler. Çocuklar için özel oyun salonu fikrinin ise kamuoyunda İSMAR hakkında kötü izlenim edinildiği için hazırlandığını belirttiler.

Artık aileleriyle ya da yalnız başına gelen çocuklar, kendileri için hazırlanan 12 metrekarelik bir alanda başlarındaki görevli ablalarının kontrolünde bir yandan oynarlarken, diğer yandan da "çengele asılmaktan" kurtuluyorlar.

Bu arada hipermarkette hırsızlık için önlemlerin artırıldığı ve13 özel güvenlik görevlisinin işe başladığı da öğrenildi.

Artık, hipermarketin girişinde ise müşteriler, özel eşyalarını koydukları çantaları kapıdaki güvenlik görevlisine bırakıyorlar. Markette müşteriler güvenlik görevlilerinin kontrolü altında alışverişlerini yapıyorlar.

Bizim yine de müşterileri ve çocukları uyaralım: Nereden alışveriş yapacağınızı iyi düşünün. Özellikle çocuklar oyun oynayacak başka bir alan bulurlarsa kendileri için iyi olur. Çünkü ne olur ne olmaz!

CAFE-BAR
DERSAADET

GAZETECİ EROL DERNEK SK. NO:11/A
BEYOĞLU - İSTANBUL
TEL: 0212. 251 20 47

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

aslında film icabı'dır CÜNEYT ARKIN

önce biraz tıraş yapalım!.

biz biraz çocuk ruhlu bir toplumuzdur!. tüm doğulu toplumlar gibi abartıya, teferruata meyilliyizdir!. mantıktan ziyade, duygusallık ve içgüdülerimiz yönetir bizi!. masallara inanırız!. günlük hayat çok acı vericidir, kafasını gözünü yara kıra öğreniriz!. belki de bu nedenle masallara kaçarız!. mizah panzehirimizdir!. bu kadar çok fıkra'mızın olması mizah duyarlılığı olan bir toplum olmamızla beraber, çok acı çeken bir toplum olduğumuzun da göstergesidir!. masallar ve mizah en güçlü savunma mekanizmalarımızdandır!.

birkaç misal verelim!.

örneğin: en doğal hakkımız eğlenmeyi–eğlenceyi bile "felekten bir gün–gece çalmak" diye açıklarız!. yani hayat aslında feleğindir ve biz ondan eğlenmek–keyiflenmek için ancak bir gün çalabiliriz!.

örneğin: ferhat, şirin için dağları delerken, mecnun, leyla için çöllerde sürünürken, romeo ve jülyet aşklarını hiç dağa bayıra çıkarmazlar zehir içip intihar ederler!.

toplumumuzun ilgi gösterdiği sanat alanları da böyle motifler taşır!. örneğin eski yerli filmler, örneğin arabesk müziği!. gülmemiz ve ağlamamız an meselesidir!. aynı anda hem gülüp hem ağlayabiliriz!. bu anlamda sinirleri bozulmuş bir toplumuz!.

filmlerdeki cüneyt arkın, hayatımızın işte bu masal yanlarında karşılık bulur! filmlerdeki cüneyt arkın masalların türlü gerçeküstü yanlarına bir de bilmeden saçma ve absürd'ü de sokmuştur!. filmlerdeki cüneyt arkın giderek bir çizgi roman kahramanı olup çıkmıştır!.

örneğin kartal tibet karaoğlan'ı ve tarkan'ı çevirmiştir fakat hibir zaman her yaştan çocuğun kartal tibet'i olmamıştır!. jön–oyuncu kalmıştır!. ama cüneyt arkın, malkoçoğlu, battal gazi, kara murat olurken onları cüneyt arkın olarak yorumlamıştır!. yani cüneyt arkın da tıpkı oynadığı çizgi roman kahramanları gibi bir çizgi roman kahramanı'na dönüşmüştür!. bu da onu her yaştan çocuğun cüneyt arkın'ı yapmıştır!.

bizde her alanda olduğu gibi sinema alanında da aksilikler ve eksiklikler dizboyu'dur!. ya teknolojiniz yetersizdir!. ya insan malzemeniz!. ya da kültürel donanımınız!. cüneyt arkın işte bu aksilikler ve eksiklikler dolu alana kendince bir çıkış yolu bulmaya çalışmıştır!. yoksa iyi bir yönetmen ve iyi bir senaryo olunca kendisinin ne kadar iyi bir oyuncu olduğunu filmlerle kanıtlamıştır!.

fakat öte yandan, cüneyt arkın'ı her yaştan çocuğun cüneyt arkın'ı yapan da yine bu yeşilçam'ın eksiklikler ve aksiliklerle dolu olmasıdır!. cüneyt arkın tüm olumsuzluklara rağmen sahici ve samimi bir hava estirmiştir!. tıpkı yılmaz güney gibi!. bugün, şimdiki yaşlarımızda gülerek seyrettiğimiz tüm cüneyt arkın filmleri bizi heyecandan heyecana garkeder, üzüntüden hüngür hüngür ağlatırdı eskiden!. toplumumuzun zeka yaşı ve duygusallığı da biraz çocukça olduğu için o filmler hep ilgi görürdü!.

Yeşilçam türlü aksiliklerine–eksikliklerine rağmen birçok şeyi hollywood'la aynı anda keşfetmiştir!. örneğin: pretty women, bodygard türü filmler yerli sinemada öylesine çoktur ki!. veya batman, kızıl maske, killing, zagor, süpermen filmleri bile hollywood'la aynı anda, bazıları daha önce yapılmıştır!. hele cüneyt arkın'ın oynadığı süpermenler filminde 3 tane süpermen birden vardır!. bu süpermenlerden ikisi italyan ve biri de zencidir!.

cüneyt arkın denilince herkesin yüzüne çocukça ve hayran bir gülümseme gelir oturur!. cüneyt arkın partiler, değerler ve gerçek hayat üstü'dür!. ona kızamazsınız!. o aynı anda herşey ve herkes olabilir!. aynı anda hem insanları çok sever, hem sokakta kılıçla kızdığı bir adamı güpegündüz gerçekten kovalar!.

hem karıncayı bile incitmez, hem dünyada buzdolabına karate yapan tek aktör olur!. hem alkoliktir, hem televizyonda gençlere yeşilaycı öğütler verir!. hem doktor'dur, hem vücudunda kırılmadık kemik neredeyse kalmamıştır!. aynı anda hem kemal tahir okur, hem gider türkiye gazetesine başyazar olur!. hem sağcıdır hem solcu!. örnekleri çoğaltmak mümkün!. dediğim gibi cüneyt arkın hayatüstü'dür ve çizgi roman kahramanı mertebesine ulaşmıştır!. ona kızamazsınız!. ya izlersiniz ya da izlemezsiniz o kadar!.

cüneyt arkın konu olunca saçma ve absürd'den de bahsetmek gerekir!. saçma ve absürd'ü aklın ulaştığı en keyifli alternatif gerçek diye kabaca özetleyebiliriz!. absürd ve kara mizah bir insanın ulaşabileceği en akıl yüklü mizah duyarlılıklarındandır!. ve bir kere saçmayı farkeden akıl gündelik hayattaki masallara fazla tahammül edemez!. cüneyt arkın filmleri ve birçok yeşilçam filmi istemeden bizim kuşağın mizah anlayışını müthiş şekilde sıçratmıştır!. yani ciddi olarak tasarlanan birçok film türlü sebeplerle giderek dünyanın en komik filmlerine dönüşmüştür!. tabii bunların içinde en ön sıraları da cüneyt arkın'ın filmleri alır!. örneğin cüneyt arkın küskün çiçek filminde kalp hastası bir adamı oynarken, aynı anda 37 kişiyi hacamat eder!. örneğin cüneyt arkın fatihin fedaisi kara murat olup surlarda düşmanlarla dövüşürken gökyüzünden son model uçaklar–jetler geçer!. örneğin cüneyt arkın malkoçoğlu filminde düşmanları nehre iterken kılıçlar su'da yüzer, düşmanlardan bazıları saatlerine su kaçmasın diye elleri suyun üstünde boğulurlar!. örneğin cüneyt arkın battal gazi filminde aynı düşmanları yedi sekiz kez kılıçtan geçirir!. figüranlar bir sahnede ölüp tekrar karşısına çıkarlar, düşmanlar kalabalık görünsün diye!. ve en başyapıtı ise dünyayı kurtaran adam filmidir!. bu film baştan sona bir komedi, bir absürd–film şaheseridir!.

nihayetinde cüneyt arkın bir derya'dır!. ne anlatmakla, ne dinlenmekle tükenir!. o red kid gibi, asteriks gibi çizgi roman kahramanlığına dönüşmüş dünyanın belki de tek canlı insanıdır!.

yaşadığı ve o müthiş filmleriyle bizim çocukluğumuza unutulmaz keyifler kattığı için saygılar–sevgiler sunuyorum!.

siz çok yaşayın e mi sevgili eskişehirli fahrettin cüreklibatur!. ve siz sevgili kimmeryalı cüneyt arkın, siz yaşarken ölümsüzleştiniz bile!.

ellerinizden öperim!.

Şeriatçı dalgaya karşı ne yapmalı?

Erdoğan AYDIN

Şeriatçı hareketin gösterdiği yükselişin, dolaylı da olsa iki olumlu etkisinden sözedilebilinir. Birincisi, "temiz" bir görüntü veren Refah'ın da kirlilikte diğer düzen partilerinden farklı olmadığı gerçeği açığa çıkacak ve kirlenme süreci hızlanacak. İkincisi, durumun vahametinin kavranması halinde, emeği ve aydınlığı temsil eden sol güçlerin toparlanmaları için önemli bir baskı sağlayacak.

Ancak bu olasılıkların yanısıra, düzen partilerinin ve bizzat sistemin çözüldüğü bugünkü ortamda, solun kendini varedememesi halinde, ana muhalefet misyonunu fiilen ele geçiren ve bütünsel projeler sunmaya başlayan bir şeriatçılığın, düzene karşı tepkileri içerme olasılığı da ciddiye alınmalıdır.

Bugün içinde bulunduğumuz sürecin en önemli sorunlarından biri, genelde şeriatçı hareketi, özel olarak da Refah'ı tanımak olarak belirleniyor.

Rehabilite çabası

Evet, Refah'ı tanımak, ama nasıl? Son dönemde bu ifade, sol-liberallerce de sıklıkla kullanılıyor. Ancak onların "tanımak"tan kasıtları, şeriatçı hareketten yana haklı kaygıları ortadan kaldırmayı, Refah'ın pek de "sayılamayacağı", olsa olsa "islamcı-liberal" olabileceği, hem zaten İslamın demokrasiyle uzlaşıp uzlaşmayacağı sorusunun "yanıtsız" olduğu, kaldı ki bugünkü "demokrasinin" şeriattan daha iyi olduğunun da "tartışılır" olduğu gibi nev-i şahsına münhasır yaklaşımlarla demokratik güçleri silahsızlandırıp "rehabilite" etmeye çalışmak oluyor.

Esasen bu yaklaşımların gerçek sahipleri arandığında, karşımıza, ucu Özal'a uzanıp mevcut sistemin en uygun yeniden üretimini ve dış egemenlik alanlarının genişletilmesini amaçlayan yeni bir egemen sınıflar projesi çıkıyor. Solun bu projeye yedeklenmesinin misyonu da doğaldır ki kimi solculara düşüyor. Bundandır ki sözkonusu "tanıma" çabaları, islamcılar karşısındaki sol ve laik güçlerin geleneksel olumsuzluklarının eleştirisine karşılık, Refah'ın "düşünüldüğü gibi olmadığı" yollu "aydınlatma" çabalarınca biçimleniyor. Devlete karşı olmayan, ama onu, genişleyen yeniden üretim dengelerini kurmak için yeniden dizayn etmeyi amaçlayan böyle bir projenin kendini devlete karşıymış gibi sunması da, onun ilginç bir diğer yanını oluşturuyor.

Birlikte yaşamak

Bu bağlamda geliştirilen "birlikte yaşama" projeleri, devletle özdeşleştirilen Kemalizme karşı mücadele alanında biçimleniyor. Bu durumun kimi zaman şeriatçılığa karşı mücadele gereğini ortadan kaldırdığı sanılıyor. Asıl tehlike budur.

Evet, şeriatı ve Refah'ı derinlemesine tanımak zorunluluğuyla karşı karşıyayız. Bu, hem devlete ve her türden baskıcı güce karşı mümkünse onunla da birlikte olmanın olanaklarını değerlendirmek için gerekiyor; hem de onun şahsında yeniden tanımlanan düzenin, daha karanlık ve daha totaliter yönelimlerine karşı emek ve aydınlık güçlerinin kendilerini üretebilmeleri açısından gerekiyor.

Refahı tanımak, ama nasıl? Şeriatçı yükselişi anlamak bu alanı bilmekten geçiyor.

Türkiye'nin, şeriatçı hareketin yükselişiyle birlikte daha da önem kazanmış olan temel sorunu demokrasidir. Solun geleneksel tanımlamasından görece ayrımla, sözünü ettiğim bu demokrasi, Kürt sorununun demokratik çözümünü içeren, başta emekçiler ve Aleviler olmak üzere her kesim ve kimliğin temel hak ve özgürlüklerinin güvenceye alınmasını sağlayan bir demokrasidir. Bu, Türk ve Sünni kimliğiyle totaliter bir nitelik gösteren devlete ve onun paraleli durumundaki totaliter örgütlülük ve ideolojilere karşı demokratik kitle inisiyatiflerinin varlığıyla dengelenen, bu anlamda her türden demokratik kimliğin güvence altına alınacağı bir siyasal atmosferi tanımlıyor.

Böyle bir projenin stratejik güçleri, öncelikle Kürtler, Aleviler, emekçiler, aydınlar, sosyalistler, demokratlar, laik güçler ve şeriat için değil, insan hak ve özgürlüklerini savundukları ölçüde müslümanlarca oluşturulacaklardır.

Bu noktada ittifaklar sorunu bağlamında da netleşmek çok önemli.

Birincisi, artık eskisi gibi salt iktidarı almaya yönelen bir yürüyüşte bizimle birlikte olan veya birlikte olabileceğimiz her güçle stratejik ittifaklara yönelme anlayışını tümüyle dışlamak gerekiyor. İktidarı ele geçirmeyi hedefleyen ve nasılsa "tarihin sosyalizmden yana olduğu, dolayısıyla iktidarın ele geçilmesinden sonra nasılsa herşeyin kolay olacağı" soyutlamasından hareketle geliştirilen klasik sosyalist strateji ve ittifaklar anlayışı tarihin bizzat kendisi tarafından reddedilmiştir.

Tanrının emri

Bu noktada şeriatın, özgür, adil ve eşit bir dünya için yıkılması şart olan kapitalizmden bile çok daha geri bir dünyanın temsilcisi olduğu, daha ötesi uygulandığı her koşulda sokaktaki insan açısından kapitalizmi bile aratan bir siyasal/ekonomik/toplumsal atmosfer getirdiği ortadadır. Projesini "tanrının emirlerini uygulamak" şeklinde gerekçelendirdiğinden hem kişilere hiçbir özgürlük alanı bırakmaz, hem de toplumun kendi içinde ve bütünsel olarak farklılaşabilme inisiyatifini tümüyle dışlayan bir muhtevaya sahiptir.

Burada bizi iki zıt yöne savurabilecek ince bir sorunla karşı karşıya kalıyoruz. Yerimizi iyi belirleyememiz halinde bu her iki savrulma da bizi biz olmaktan çıkararak, başka güçlerin yedeği konumuna düşürecektir.

Siyasal planda, biri devletin son tahlilde burjuva aydınlanmacı ama aynı zamanda totaliter kurucusu, diğeri onu daha da geriye çekmeye çalışan güçler olmak üzere, Kemalistler ile şeriatçılar arasındaki saflaşmada sosyalistlerin üçüncü bir güç olması gereği, kendini her anlamda dayatan bir zorunluluktur.

Bu zorunluluk sadece siyasal bir varolma sorunu değil, aynı zamanda ideolojik, toplumsal, ekonomik bir zorunluluktur. Verili süreçte iki temel özne haline gelmiş olan bu siyasal belirlenlerin (ayrıntılarda farklılaşmakla birlikte) totaliter ve sömürü ilişkilerini meşru görmek gibi temel bir ortak paydaları bulunmaktadır.

Emperyalizme "kafir" olduğu için değil, halklarımızı sömürdüğü için, mevcut düzene "Kemalist" veya "laik" olduğu için değil ama totaliter ve sömürücü olduğu için karşıyız. Dolayısıyla ona karşı seçeneğimiz de, özgür ve adil, bugünkünden ayrımla, gerçek anlamda laik ve eşitlikçi bir düzen olabilir ancak. Bu ise, düzene karşı mücadeleyi, onun bile çok gerisine düşen, ondan çok daha totaliter bir düşünceyle ittifak temelinde değil, aksine ona karşı da eşit oranda mücadele perspektifiyle yürütme zorunluluğunu beraberinde getiriyor. Aydınlık bir bilinci örmeyi başaramayan bir düzen karşıtlığı, gerileyen düzene karşı sokaktaki insanın en geri bilinci, özlemleri, önkoşullanmaları temelinde çok daha geri bileşimlerden başka bir sonuç üretmeyecektir.

> Burada bizi iki zıt yöne savurabilecek ince bir sorunla karşı karşıya kalıyoruz. Yerimizi iyi belirleyememiz halinde bu her iki savrulma da bizi biz olmaktan çıkararak, başka güçlerin yedeği konumuna düşürecektir. Siyasal planda, Kemalistler ile şeriatçılar arasında yaşanan saflaşmada sosyalistlerin üçüncü bir güç olması gereği, kendini her anlamda dayatan bir zorunluluktur.

İran trajedisi

Dini, devleti, orduyu, ulusal baskıyı ve sınıfsal sömürüyü benimsemekte ortak paydaya sahip güçlerin her ikisi de bizim için eşit uzaklıkta olmak zorundadır. İttifak zorunluluğu ancak gündeme gelen tek tek sorunlarda, hak ve özgürlük ortamının gelişmesine hizmet edecek adımlar özgülünde düşünülebilecek bir sorundur. Onun dışında aslolan, bu kâh karşı karşıya kâh kolkola olan güçlere karşı eşit mesafede ve teşhir kararlılığında olmak, bunun için de acilen tüm sosyalist, ilerici, özgürlükçü ve emekten yana güçlerin siyasal kitle hareketini yaratmaya çalışmak olmalıdır.

Bu noktada, özellikle anımsanması gereken bir örnek var: İran deneyimi. Gericiliğin güncel ve asli odağı olan mevcut iktidara karşı şeriatçılarla stratejik ittifak kurmanın ne kadar büyük bir yanılgı olduğunu, bugünkü İran'ın, işçiler, Kürtler, kadınlar, aydınlar, Şah'ın "Ak Devrim"inin namus belasına toprak sahibi olmuş köylüler, savaşa sürülüp kırdırılan milyonlarca halk ve hatta Humeyni hizbi ve onun kabul edilebilir türevleri dışındaki diğer tüm dinci eğilimler açısından bile Şah İran'ından çok daha geri olduğunu gösteren oldukça büyük bir trajedi olarak karşımızda duruyor.

İran Devrimi'nin kuraldışı bir durum olduğunu düşünenler şeriatın, 1- şeriatçılar için kesinlikle değiştirilemez doğmatik niteliğini, 2- başka inançlarla ve kendi gerçek programatiğine boyun eğmeyen çıkarlarla birlikte yaşayamaz karakterini, 3- siyasal düzenleme mekanizması olarak yığınların bilincinde meşrulaştırılmış bir dinsel kavrayışın, ne kadar örgütsüz olursa olsun, kriz ortamlarında yığın bilincini ele geçirmekteki olağanüstü gücünü ve 4- şeriatçı bir kitle hareketinin yapısal olarak bağnaz ve her türlü vahşete açık olduğunu kavrayamıyorlar demektir.

Bağımsız odak olmak

Bütünsel bir kavrayışa ulaşamamış, demokrasiyi içselleştirememiş, üstelik önsel bir koşullanma olarak cennet özlemi ve cehennem korkusunda olan bir yığın karşısında, dinci örgütlenmelerin özellikle kriz dönemlerinde çekim merkezi olmak için olağanüstü bir avantaja sahip olduğu basit gerçeğini kavrayamayanların çabaları, yeni İranlar yaratmaya hizmet etmekten başka bir sonuç üretmeyeceklerdir.

Olabildiğince anti-demokratik olan, temel hak ve özgürlüklerin sınırsızca çiğnendiği bir düzene "karşı" yaşanan şeriatçı yükseliş, mevcut ideolojik ve fiili güç odakları dışında bağımsız bir odak olarak kendimizi üretebilme sorununu daha da yaşamsal hale getirmiş bulunmaktadır.

Erdoğan Aydın
Araştırmacı - Yazar

Arkaik bir tartışma: Sivil toplum mu, devlet mi?

Ufuk URAS

Devleti sivil toplumun dinamiklerini bastıran bir güç olarak tarif edenlerle, devlete özgürlükleri koruma ve güvence altına alma misyonu yükleyerek, sivil toplumun bağrında yatan haşarılıkları denetlemeyi deneyenler, uzun bir zamandır gündemdeki tartışmaları tayin eder hale geldiler.

Üstelik her bir taraf, kendini sola, muhatabını da sağa koyarak, bir pozisyon belirlemeyi de ihmal etmedi. Hiç değilse kendilerine atfettikleri sıfattan yola çıkarak, bu tartışmanın "sol" içi bir tartışma olduğunu varsayacak duruma geldik.

Halbuki, solun teorik referans alanı içinde merkezi yer tutan Marx'ın metinlerine bakarak, bırakınız sol içi olmayı, tamamiyle Marx öncesi arkaik bir zeminde kendimizi buluruz. Bu dünyadan bir Marx'ın geçmediği izlenimini veren bu tartışmanın yarattığı, mistisizmin toplumsal ve siyasal sonuçları ise ayrı bir yazı konusu olabilir.

Politik devlet/ sivil toplum dikatomisi, Marx'da bulunmadığı gibi, politik devletin böylesine (soyutlanması diyemiyeceğim) yalıtılması, "sivil toplum"la olan dokusal bağını da gözden kaçırmamıza neden olmaktadır. Aslında sivil toplumun çelişkilerinin üzerinde devlet hakimiyetini tesis ederek, özgürlükleri koruyan devlet kavramı, Hegel'in "The Philosophy of Right"da geliştirdiği bir bakış açısıdır. Hegel'in bu yapıtı burjuvazinin kendini ifade edişinin en olgun biçimi olarak görünür. Hegel'in idealizmi devleti fetişleştirir. Devlet ideası ondan sivil toplumun bütün çatışmalarını, genel çıkarda birleştirir ve sivil toplumdan kaynaklanan çelişkileri çözer.

Marx'ın eleştirisi

Marx'ın tam da bu noktada Hegel'in pantheistik mistisizmini eleştirdiği görülür. (Bak. K. Marx, Early Writings) Hepimizin bildiği gibi, Marx'ın temel eleştirisi, devletin hiçbir noktada, onun maddi tabanını oluşturan sivil toplumdan bağımsızlaşamayacağıdır. Daha sonra bu eleştiriyi genişleterek, bize hiçbir yeni bilgi vermeyen 18. yy'ın bu metafizik kavramını sözlüğünden de çıkarır.

Sivil toplumcuların da devlete atfettikleri mistik özcülüğün Hegelyan ortak paydası gözönüne alındığında, Marx'ın "Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı"daki, "Devlet şekilleri gibi hukuk ilişkileri de ne kendi kendilerinde ne de insan zihninin sözüm ona gerçek durumuyla açıklanabilir. Tam tersine bunların kökleri Hegel'in 18. yy'ın İngiliz ve Fransız düşünürlerine uyarak 'sivil toplum' dediği maddi yaşam şartlarındadır. Sivil toplumun anatomisi ekonomi politikte aranmalıdır." (s.2) değerlendirmesinin teorik önemi ortaya çıkar. Marx henüz burada da Hegelci anlamda "sivil toplum" kavramını, hangi bağlamda ele aldığını özellikle vurgulayarak kullanmaktadır.

Hegel'in kullandığı bu deyime Marx, nesnel ve ekonomik bir içerik kazandırarak bir süre kullanır ve yeterince açık bulmadığı için de "ekonomik temel", "üretim biçimi" gibi terimleri kullanmayı yeğler. Siyasi düzeyde de homo–hierarşikus'un karşısına homo–economicus'u koymaz. Sivil toplumda gizlenen özel çıkar çatışmalarına karşılık, politik toplumun evrensellik efsanesini de yerle bir eder. Kavramın tarih aşırı boyutu da bu adlandırmayı yetersiz kılan bir başka motiftir.

Bu anlamda ancak hem sivil hem de politik toplumu ortadan kaldırmaya yönelik bir perspektif "sivil toplum"un modern devleti zorunlu kılan ve sınırlayan niteliğini yerli yerine oturtabilir. Kemalizmi de, söz konusu her iki ayağı da içeren bir modernleştirme projesi olarak, bu çerçevede değerlendirmek mümkündür. Kulluktan yurttaşlığa sancılı bir geçiş sürecini ve toplumsal istibdata karşı siyasal istibdat kullanılmasının çelişik boyutlarını kavramamız bu şekilde kolaylaşabilir.

Öpülmeyi bekleyen güzel

Böylece kendimizi tarif ederken, modernleşme sürecinin neresinde olduğumuzla ve hangi vecheye yurguyu yapacağımızla değil; başlıbaşına bir modernleşme kavramının uzun bir tarihsel süreci açıklamada yetersizliğini veri alarak (örneğin bir yurttaşlık kavramıyla Weimar dönemi Nazizmin ayırımlarının fululaşacağı gibi), modernleşmenin iktisadi düzeydeki karşılığı kapitalizm, siyasi düzeydeki karşılığı ulus devlet ve kültürel/ideolojik düzeydeki karşılığı da resmi ideoloji ve yurttaşlık kültürü ise, bütün bu düzeylerin eleştirisini içinde bakındıran teorik/ ideolojik koordinatlarımızın ve değerler havuzumuzun, yani Marksizmin, bir tür öpülmeyi bekleyen uyuyan güzel konumunda olduğunu görmemiz gerekiyor.

Hiç değilse bu dergi projesi çerçevesinde, yanlış tartışmaların ayağa dolanan arkaizmini geride bırakarak, söz konusu hayat öpücüğünü vermeye aday olanların var olduğunu biliyoruz.

Politik devlet/ sivil toplum dikatomisi, Marx'da bulunmadığı gibi, politik devletin böylesine yalıtılması, "sivil toplum"la olan dokusal bağını da gözden kaçırmamıza neden olmaktadır.

Yrd. Doç. Ufuk Uras, İÜ. İktisat Fakültesi'nde öğretim üyesi ve Öğretim Elemanları Sendikası

Allem Kallem

Ender ÖZKAHRAMAN

Özelleştirmede elma şekeri taktiği

Aziz ÇELİK

Yeni özelleştirme yasasının ardından Kardemir ve Et Balık'ın Hak–İş'in de içinde olduğu girişimlere devri yeni bir tartışmayı başlattı. Sendikalar işletmecilik yapmalı mı? Konuyu Hak–İş, Et Balık ve Kardemir özelindeki spekülatif yanlarından arındırarak tartışmakta yarar var.

1) Hak–İş'in rengindeki "islami" ton ve Et Balık ile Kardemir satış bedelleri üzerinden yürüyen tartışmalar öze ilişkin tartışmalar değillerdir. Özetle hükümet her zamanki faydacılığı ve beceriksizliğiyle özelleştirme programını hoş göstermek için Hak–İş'e bir elma şekeri vermeye kalkmış bunu da eline yüzüne bulaştırmıştır. Buna şaşırmamak gerekirdi.

2) Asıl sorun KİT krizi ve özelleştirme yağması karşısında sendikaların alternatiflerinin ne olacağıdır. Sendikalar baştan beri KİT'ler ve özelleştirme konusunda net bir politika sahibi olamadı. Hep ikili politikalar izlediler. Bu ikili politikalar kısmen KİT'lerin yanında olmak, kısmen özelleştirmeden yana olmak şeklinde özetlenebilir. Sendikalar bir yandan KİT'leri mevcut halleriyle savunamamanın ağırlığını, öte yandan ise özelleştirmenin yaratacağı işsizliğin ve daralmanın ağırlığını yaşamaktadırlar. Özelleştirme ağırlıklı olarak kamu sektöründe örgütlü olan Türkiye sendikacılığının ayağının altındaki toprağın kayması demektir. Sendikalar kırk katır ile kırk satır arasında bocalamışlardır. Kapitalist özel mülkiyeti ve devlet mülkiyetini aşan perspektifler geliştirememişlerdir.

3) Çalışanların, üreticilerin (sendikalar aracılığıyla da olsa) kimi KİT'lere talip olma girişimi bu ikilem dışında yeni bir bağlam olarak ele alınmalıdır. Mülkiyetle ilişkisi açısından kooperatif veya topluluk mülkiyet biçimleri (özyönetimsel biçimler) kamusal mülkiyete devlet dolayımlı mülkiyetten çok daha yakındır. Bu tip mülkiyet biçimleri devlet tasallutunu ve keyfiliğini ortadan kaldırmaya daha elverişlidir. Özelleştirme politikaları karşısında devlet dolayımlı mülkiyet biçimlerini savunmak emekten yana olmak anlamına gelmeyecektir. Çünkü siyasal zor kullanma ve para basma tekeline sahip bir güce devasa bir ekonomik kaynağı tasarruf etme imkanı vermek gerçek bir 'Leviathan devlet' yaratmak anlamına gelecektir. (Ünlü düşünür Hobbes devleti efsanevi bir deniz canavarı olan Leviathan'a benzetmişti). Sermayenin merkezileşmesi ve tekelleşmesinin siyasal çoğulculuk ve emekçiler açısından yarattığı olumsuzluklardan daha büyük bir tehdit ekonomiye ve siyasal zora hükmeden bir devletten gelecektir. Özelleştirme karşıtı bir politika sermayenin ve devletin elindeki tekel olanaklarının daraltılmasını, parçalanmasını, desantralize edilmesini ve giderek toplumsal öznelere devredilmesini içeren bir projeksiyona sahip olmalıdır. Kısaca anti–kapitalist ve anti–otoriter bir projeksiyon.

4) Çalışanların üretimle ve üretimin sonuçlarıyla bağlarının kurulmadığı özel ve devlet işletmeleri kaçınılmaz olarak yabancılaşmaya ve verimsizliğe yol açacaktır. Sovyet deneyinin başarısızlığı ve Batı'da fordist tekniklerin tıkanması bunun en açık göstergeleridir. Alternatif mülkiyet ve işletme biçimleri olarak, çalışanların doğrudan ortak, yönetici, denetleyici oldukları modeller geliştirilebilir. Özyönetimsel firma, çalışanların firmayı denetimi, çalışanların yönetime katılması, emek fonları aracılığıyla sermaye üzerinde söz sahibi olma, KİT'lerin çalışanlara ya da bütün yurttaşlara eşit biçimde devri gibi sayısız alternatif öneri geliştirilebilir. Ve bu öneriler özel kapitalist mülk edinme biçimini ve devletin merkezi rolünü sorgulayan, aşan modeller olabilirler.

5) Bugünkü konjonktürde tehlike bu yeni tip işletme ve mülkiyet biçimlerinin öznelerinin ortaya henüz çıkmaması ya da yetersiz olması, zaaflar taşımasıdır. Sendikaların girişimlerinin taşıdığı en önemli sakınca KİT'lerin yerini SİT'lerin (Sendika İktisadi Teşebbüsleri) almasıdır. Sendikal yapıların demokratikleşmesi ve şeffaflaşması sorunu çözülmeden sendikaların yapacağı girişimler ciddi trajedilere ve spekülasyonlara, hatta "çalışanlar bu işleri beceremez" salvolarına yol açabilir. Sendikaların kendileri bizzat işletmeci ve mülkiyet sahibi olma yolunu seçmemelidir. Sendikalar işçi denetiminin, işçilerin yönetime katılmasının bir aracı, işçi fonlarının kullanılmasının bir denetçisi olmalıdır. Mülkiyet ve işletmecilik doğrudan çalışanlarla bağlantılı hale gelmelidir. Sendikalar işletme yönetimleri karşısında sendikal fonksiyonlarını sürdürmelidirler.

6) Öte yandan, canlı emeğin sermayenin organik bileşimindeki payının azalması diğer deyimle üretim sürecinde teknolojinin artan egemenliği, sermayenin sadece kapitalistlere bırakılamayacak kadar önemli hale gelmesine yol açıyor. Üretim sürecinde canlı emeğin rolü giderek azalmaktadır. Özelleştirme karşıtı politikalar bu gerçeği görmek durumundadır.

7) Aktüel politika açısından ise, bir yağma ve bir mirasyedi politikası olarak yürütülen özelleştirme girişimlerine karşı tavır almanın zorunluluğuna değinmeye bilmem gerek var mı?

Aziz Çelik, Kristal-İş Sendikası Eğitim Müdürü.

Başbakan Çiller'e sunulan "gizli" ibareli raporda, örgütün diplomatik bir başarı sağladığı kabul ediliyor

MİT'ten Çiller'e PKK raporu

Mustafa ERDOĞAN

Ankara– Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Başbakan Tansu Çiller'e iletilmek üzere hazırladığı "gizli" ibareli değerlendirme raporunda, PKK'nin "Stratejik denge aşamasına" geçme koşullarını yaratmaya çalıştığı belirtiliyor. Raporda ayrıca PKK'nin, sorunun siyasi platforma taşınmasını bir ölçüde sağladığı, kaydediliyor.

MİT, PKK'nin 1994 yılında yurdışında düzenlediği toplantılardan hareketle, örgütün durumunu tahlil ediyor. Başbakan Çiller'in talimatı ile hazırlanan değerlendirmede, PKK'nin düzenlediği toplantılarda yapılan konuşmalar ayrıntılı şekilde ele alınıyor. Ulaşılan istihbaratlar yorumlanıyor.

Raporda, Medico İnternational ve Kürdistan İnsan Hakları Projesi'nin Avrupa'da düzenlediği "Uluslararası Kuzey Kürdistan Konferansı'na", PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan'ın PKK Sözcüsü Kani Yılmaz ile gönderdiği mesaj da ayrıca değerlendiriliyor.

MİT'in konu hakkında yaptığı değerlendirme şöyle:

"Abdullah Öcalan, Kuzey Konferansı'na gönderdiği mesajla yeni bir taktik atağa yönelmiştir. PKK, her sıkışık dönemde bir üst evreye atlamayı teamül haline getirmiştir. Öcalan 18–20 Şubat 1994 tarihli talimatında; stratejik denge aşamasına gelindiğini ve süratle dönemin gereklerinin yerine getirilmesini istemektedir. Bilindiği gibi, "stratejik denge" PKK'a (yazıma dikkat: MİT, Pe Ke Ke ya da Pe Ka Ka demiyor; raporun pek çok yerinde adıyla sanıyla Partiya Karkeren Kürdistan'ı kullanıyor) mevcut örgütler düzeyindeki desteğin ülkeler ve uluslararası kuruluşlar düzeyine getirilmesi ve açıkça desteklenmesi şeklinde ifade edilmektedir. Nitekim A. Öcalan da, mesajında Kürt sorununun uluslararası bir boyuta ulaştığını iddia etmektedir. Bir süre önce Moskova'da düzenlenen Kürt konferansının bu iddiaya altyapı niteliğinde düzenlendiği bilinmektedir."

Öcalan'ın, PKK'yi terör örgütü olarak değerlendiren bazı Avrupa ülkelerine yönelik eleştirileri hatırlatılarak rapora şöyle devam ediliyor:

"Mesajda terör yine 'ulusal kurtuluş savaşı olarak' tanımlanmakta, bazı Avrupa ülkelerinin, ekonomik ve siyasi çıkarları uğruna gerçekdışı ifadelerle, mücadeleyi 'terör' olarak adlandırdığı hususu üzerinde durulmaktadır. ABD'nin de PKK'ı bir terör örgütü olarak ilan etmiş olmasına rağmen, bu konudaki muhatabın Avrupa ile sınırlanması dikkat çekmektedir."

Raporda daha sonra şu değerlendirme yapılıyor:

"Türkiye'nin PKK'yı muhatap kabul etmediği ve etmeyeceğinin bilinciyle, 'federasyon dahil' tüm alternatifler üzerinde tartışabileceklerini dile getirirken (Öcalan'ın mesajına gönderme yapılıyor), bir ölçüde asgari taleplerini açıklamış olmaktadır."

Öcalan'ın mesajında konferansta alınacak, ateşkes dahil bütün kararlara uyacağını belirttiğine de değinilen raporda, bu konu şöyle yorumlanıyor:

"Öcalan'ın çözüm için alınacak kararlara uyma taahhüdü, konferans ve düzenleyicilerinin çeşitli zeminlerde 'aracılık yapacak organ' olarak tanınması çabalarının ürünüdür."

MİT'in raporunda PKK sözcüsü Kani Yılmaz'ın konuşması da ayrıca yorumlanıyor. Bu bölümde şöyle deniyor:

"PKK, kendisi dışında bazı çözüm arayışlarının mevcut olduğuna inanmakta, bundan rahatsızlık duymaktadır. Başta Almanya olmak üzere, Avrupa ülkelerinin, 'Teröre bulaşmamış ve daha ılımlı bir örgüt olarak kabul ettikleri Partiya Sosyalisten Kurdistan'a (PSK) ve yan kuruluşu Komkar'a (liderliğini Kemal Burkay'ın yaptığı Kürdistan Sosyalist Partisi) mevcut bakış açıları böyledir."

MİT'in tüm rapor boyunca PKK'ye ilişkin olarak bilinen devlet dilini kullanmadığı ve sorunu tüm boyutları ile analiz etmeye çalıştığı gözleniyor. MİT'in PKK'ye ilişkin değerlendirmesi şöyle özetlenebilir:

"1–Stratejik denge aşamasına geçmenin koşulları yaratılmak istenmektedir.

2– Sorunun siyasi platforma taşınmasının şartları bir ölçüde yaratılmıştır. Örgüt, çeşitli konferans ve seminerlerle vasatını genişletmiş, Avrupa'nın yanısıra BDT ve Kafkaslar'da da sesini duyurabilmiştir.

3– Örgütün DEP üzerindeki etkinliğinin sonucu olarak, önce DEP'in seçimlerden çekilmesi, akabinde PKK'nin seçimleri boykot kararı gündeme gelmiştir. DEP milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması ve gözaltına alınmalarına karşı doğan tepkilerden azami şekillerde istifadeye yönelinmiştir.

4– Yoğun güvenlik önlemleri nedeniyle Nevroz ve yerel seçimlere ilişkin kadrolardaki beklentilere cevap verilmemesi endişesi doğmuştur.

5– Terörün batı illerine taşınması, yaygın ve yoğun eylem direktifleri, şehir kadrolarının maruz kaldıkları uygulamalarla yeterince cevap bulamamış, şehir eylem gruplarının lojistik ihtiyaçların aktarımı için zaman kazanmak gerekli hale gelmiştir.

6– Başta Almanya olmak üzere, PKK'a karşı takınılan tavır ve "terörist örgüt" tanımlaması örgütün hareket kabiliyetini kısmen de olsa sekteye uğratmıştır.

7– Avrupa nezdinde PKK–uyuşturucu kaçakçılığı bağlantısına dair tereddütler artmış, çeşitli operasyonlarda ele geçen uyuşturucular ile örgüt arasında ilinti aranmaya başlanmıştır.

8– PKK'ın Kuzey Irak'da barınması Türkiye ile ilişkiler açısından, Kuzey Iraklı Kürt örgütler arasında sorun yaratmaya başlamıştır. IKDP'nin Türkiye desteğine duyduğu ihtiyaçla PKK'dan rahatsızlığını KYB'ye hissettirmesi, IKDP–KYB arasındaki çelişkileri giderek artırmaktadır.

9– Batı'nın Irak'ı yıpratma senaryoları Kuzey Irak'ta Irak'a karşı koyacak ve etnik ayrışmayı geliştirecek güçlü bir yönetimin tesisi planına dayanırken, PKK'ın bu bütünlüğü bozacağı endişesinin doğması ihtimal dahilindedir."

Aydınlık

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

- Doğu Perinçek başyazılarıyla Aydınlık'ta.
- Gerçek gündem: Türkiye tarihinde görülmemiş ölçüde bir işçi-memur hareketi.
- Emekçiler sahnede... Aydın hareketi istim alıyor.
- Faşist ve şeriatçı tırmanışa karşı sol ne yapacak? Sol güçbirliğine adım adım... İdeolojik boyut: Soldaki neoliberalizme karşı mücadele
- Çiller'in özelleştirme programına karşı tek seçenek: Kamulaştırma
- Bu gündemi en doğru ve en erken Aydınlık'tan izleyebilirsiniz.

HER CUMARTESİ BAYİLERDE

Bu insafsız dünyada gözlerdeki ışığı ve anlamı sevmek

Cezmi ERSÖZ

Rahatsız edilmeden kitap okumak ya da kendimle başbaşa kalmak istediğimde gittiğim deniz kenarındaki kahve ile kafeterya karışımı yerdeydim yine geçen akşam. Önceleri herşey normal gözüküyordu. Yanımdaki masalardan birinde gizlice öpüşen gençler bile bu uyumlu ve normal gözüken ortama uymak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Sessizce ve uzun süre ufka, oradaki hüzünlü kızıllığa bakıyorlar, sonra o seyrettikleri yerden kutsal ve gizli bir emir almışcasına dudaklarını saygıyla ve cömertçe birleştiriyorlardı. Ancak garsonlardan biri bu uyumu, ortamın o normal ve uyumlu havasına ya da kendi onuruna tecavüz saymış olacak ki, yanlarına hışımla gelip ve o kalın kaşlarını çatıp: "Benim pezevenge benzer bir halim var mı?" diye adeta hiddetle çıkıştı. Gençler hemen toplandılar, garsonun bu garip sözünden ve abartılı hiddetinden çok zor durumda kaldıkları ve son derece mahçup oldukları belli oluyordu. Garson bununla da yetinmedi ve hesabı yazıp orayı terketmelerini istedi onlardan. Genç çocuk "Hayır, biz daha oturacağız" diye karşı koyunca, garson çocuğun yakasına yapıştı ve yüzünde son derece kararlı olduğunu belli eden bir bakışla baktı. Genç kız ise ağlamaklı bir ifadeyle çoktan ayağa kalkmış ve sevgilisine herkese rezil olmadan bir an önce çıkmaları için adeta yalvarmaya başlamıştı. Sonunda kırgın, mahçup ve yeniklik duygularıyla orayı terkettiler.

Aslında garsona bu kaba tavrından dolayı karşı çıkmadığım ve bu haksızlığa bir şekilde göz yumduğum için ben de gençler gibi kırgın ve yenik hissediyordum kendimi. Ama en çok da öfkeliydim. Öyle ki bu "namus ve iffet düşkünü" garsonla ne olursa olsun konuşmaya karar vermiştim. Garsonların "Kapatıyoruz artık" dedikleri saate kadar bekledim. Etraf temizlenmeye başlayınca ise dışarı çıkıp, bir duvarın dibinde garsonu beklemeye başladım. Bir süre sonra birkaç arkadaşıyla beraber çıktı, yolun başında onlarla vedalaştı ve tam önümden geçerken yanına gidip "iyi akşamlar, kusura bakmayın rahatsız ediyorum, birşey soracaktım, bu akşam o iki gence neden öyle davrandınız, sizden başka kimse rahatsız olmadı onlardan, çok gerekiyorsa kırmadan uyarabilirdiniz" dedim. Önce beni bir an için süzdü, niyetimi anlamaya çalıştı, elimde kitapları görünce kendini biraz daha rahat hissettiğini sezdim. Üstten bir tavırla "Yok olmaz öyle şey" dedi, "öyle her isteyen, kimseyi takmadan fuhuş yapamaz gözümüzün önünde. Oraya bir sürü aile geliyor. Biz neciyiz orada?" Sorularımla onu çok daha ürkütüp tedirgin etmek istemiyordum. Gerçekte onu anlamak istiyordum. Neydi? Nasıl yaşar, neler düşünürdü bu adam? Neden bu denli öfkeli ve tahammülsüzdü? Bütün bunları anlamak istiyordum artık. Konuşmaya başladık yavaş yavaş. 26 yaşındaydı. Adıyaman'ın bir köylünden geleli 3 sene oluyordu. Bir süre Aksaray'daki bekar evlerinden birinde kalmıştı. Bu garsonluğa gelinceye kadar yapmadığı iş kalmamıştı. Şimdi Beşiktaş'ın arka semtlerinden birinde bir kapıcı dairesinin tek odasında kalıyordu. Tanışmamız pek dostça olmasa da, hayatı hakkında soru sorup ciddiye almam etkilemişti onu. Bir süre birlikte yürüdük. Yakınlaşmamız biraz daha artsın diye onsa bir sigara ikram ettim. Daha sonra evinin önüne geldik, biraz tereddüt ettikten sonra beni evine davet etti. "Evim" dediği tek göz odası ekşi ve tesellisiz bir yalnızlık kokuyordu. Yalnız yaşayan erkeklerin çoğunun evinde bu koku vardır ve ölüm kokusunu andırır. Sarfiyatsız floresan lambasından sızan kirli aydınlık odasının yoksulluğunu daha da ağırlaştırıyordu. Evine girdikten bir

süre sonra bana artık sokakta rastladığı, dahası kendisini eleştiren biri olarak değil de, konuğu olarak davranıyordu. Hemen çay hazırlamaya başlamış ve sevinçli bir telaş gelmişti üzerine. Çayı hazırlayıp ortalığı toparlarken nedense birden kadınlardan bahsetmeye başlamıştı. Kadınlar ona anlaşılmaz ve ürkütücü yaratıklar olarak görünüyordu. Adeta ruhlarında bir şeytan vardı. Özellikle İstanbul'da onları kontrol etmek artık pek mümkün değildi. Çalıştığı yerde bütün gün gizlice onları gözlüyordu. Hele başlarında erkek olmadan gelen kadınları bir türlü çözemiyordu. Nasıl yaşar, nereye giderdi, kimlerle buluşurdu o kadınlar? Hele araba kullanan kadınlar artık onu çileden çıkarıyordu.

Bir ara artık kadın ve erkeğin eşit ve aynı haklara sahip olması gerektiğini söyleyecek gibi oldum. Ama beni pek anlayacak gibi değildi; "Ne diyorsun sen abi, onların eline imkan geçse bizi elleriyle parçalarlar" diyordu. Çalıştığı yere gelen o süslü, o bakımlı kadınların kendisinden birşey sipariş ederken el kol hareketleriyle ve yüzlerindeki ifadeyle onu nasıl aşağılamaya çalıştıklarını anlatmaya çabalıyordu dili döndüğünce.

Çay hazırdı ve tam bana ikram ettiği sırada, mahçup bir gülümsemeyle: "Abi" dedi, "sen beni yolda görsen bu adam Anadolu'dan ya da bir köyden gelmiş, der misin? Yani ben o insanlar gibi miyim? Yüzüm, kılık, kıyafetim falan." Yumruk yemiş gibi olmuş, kendimden utanmıştım. Ve ben bir an tereddüt gösterince de yüzündeki mahçup gülümseme, kabullenilmiş bir hayal kırıklığına dönüşmüştü. "Garibanlık bizim yüzümüze sinmiş. Yani hayat yok bize bu yaşamda değil mi?" dedi. Bir süre önceye kadar evlenme hayalleri kurmuş ama evlenmek için gerekli parayı bir türlü biraraya getiremeyeceğini anlayınca, artık bu düşünceden vazgeçmişti. "Bırak evlenmeyi artık sulu bankaya bile gidemiyorum" diyordu. "Sulu banka" dediği genelevin öbür adıydı. Boş yere giden para anlamındaydı.

Haftalardır bir kadınla birlikte olmamıştı. Ve benim yanımda kendisini rahat hissetmiş olacak ki, yeni tanışlığımıza hiç aldırış etmeden bana en mahrem sıkıntılarını peşpeşe ve zaptedilmez bir öfkeyle anlatıyordu. Bir ara pantalonunun üzerinden cinsel organını göstererek "söyler misin abi, ben bunu nereye sokayım? Ne yapayım ben bunu? Bildiğin gibi değil, geçen akşam kadınsızlıktan koca karılar gibi inledim. Ve Allah seni inandırsın, bir an geldi, birşeye yaramadığı için organımı bir taşla ezmeyi bile düşündüm" Kalbim hızlı atıyordu, çok şaşırmıştım, merak dolu bir heyecan sarmıştı içimi ama garip bir şekilde de bu çaresiz adamın yanında kendimi egemen ve güçlü hissediyordum. Bu duygularımdan rahatsız olmam gerektiğini kendime tembihlediysem de, içimde pek birşey değişmemişti. Sanki marazi, kötü duygular içimde doğal ve kendiliğinden bir şekilde oluşurken, olumlu ve sağlıklı duyguları bilincimle aklımda kendime emreder olmuştum ne zamandır.

> Düşman gördüğü, ürktüğü, kontrol altına almaya çalıştığı bir cinsi, bir varlığı sevmesinin mümkün olmadığını anlatmaya ve herşeyden önce sevginin gözlerde başladığını ve sevgiye hüküm kazandıranın kaba cinsel arzular değil, gözlerdeki anlam olduğunu söylemeye uğraştım.

Peki, Anadolu'nun en ücra bir köyünden çıkıp büyük kente gelince neye uğradığını şaşırmış ve sevilmeye sevilmeye, sevmeyi unutmuş; doyurulmayan cinselliği yüzünden artık isyan eden salgı bezleri ise ataerkil geleneklerin baskısıyla oluşmuş kişiliğini iyiden iyiye kitlemiş ve onu öncelikle kadınlara ve hayata düşman etmiş bu kaybolmuş adama neyi anlatabilir, ne önerebilirdim? Yine de kırılgan bir umutla, bir kadına bir eşya, bir cinsel meta gibi baktığında ne olursa olsun her zaman yalnız kalacağını, herşeyden önce onu anlamayı, onunla eşit olmayı ve ancak böyle sevebilmesinin mümkün olacağını söyledim ona. Düşman gördüğü, ürktüğü, kontrol altına almaya çalıştığı bir cinsi, bir varlığı sevmesinin mümkün olmadığını anlatmaya ve herşeyden önce sevginin gözlerde başladığını ve sevgiye hüküm kazandıranın kaba cinsel arzular değil, gözlerdeki anlam olduğunu söylemeye uğraştım. Birden susmuştu ve gözlerindeki o yakıcı ışıkla beni tuhaf bir dikkatle dinliyordu. Söylediklerimde bir an bir yapaylık sezmiştim ama ne olursa olsun bu söylediklerim o an için bana doğru gözüküyordu. Ama sözlerim doğru olsa bile hayatın bu denli karmaşık ve belki de çözümsüz kıldığı bir insanlık durumuna pek bir çare olamayacağını düşünüyordum. Onca çelişki, yoksunluk ve çaresizlikten sonra hem...

Zaman epey ilerlemişti. Artık kalkmak istediğimi söyledim. Belli ki pek istemiyordu gitmemi. Benden daha çok şey öğrenmek ister gibi bir hali vardı. Bana çok önemli bir şeyi keşfetmiş gibi tutkulu bir merakla bakıyordu. Eminim bugüne dek kimseyle bu konular üzerine bu tarzda konuşmamıştı. O geceden yaklaşık bir, iki hafta sonra yine yolum o deniz kıyısındaki kahveyle kafeterya arası yere düşmüştü. Tam "bizim genç adam nerede?" diye etrafıma bakınırken, soluk soluğa yanımda bitti. Kırk yıllık dostmuşuz gibi elimi sıktı. Zaptedemediği bir heyecanı vardı sanki. "Rica etsem benim için birine mektup yazar mısın?" dedi. "Ne mektubu?" diye sordum.

Babasının yerine dükkana bakan mahallesindeki manavın kızına ilgi duymaya başlamıştı. Dediğim gibi kızın gözlerine, hep gözlerine bakmış, kızın gözlerinde ona cesaret veren bir ışık, dediğim gibi anlamlı bir ifade varmış. Birden aceleyle cebinden bir mektup kağıdı çıkardı ve üst cebinden çıkarttığı kalemini uzattı. "Hadi, sen okumuş adamsın, şöyle süslü, parlak şeyler yaz, göreyim seni" diyordu. "Bak" dedim, "benim cümlelerimi ne yapacaksın, sen söyle ben yazayım, hem demin ne güzel söyledin. Gel onu yazalım." Ve birlikte uğraşarak aynen şöyle yazdık "Gözlerindeki ışık bana umut ve cesaret veriyor. Seni tanımak, seni anlamak, seni bilmek, seni sevmek istiyorum..." İşte şimdi için sevinçle ve coşkuyla dolmuştu. Garip bir şekilde bu çaresizlikler içinde kıvranan adamla birlikte sanki ben de bir kadını sevmeyi yeniden öğreniyordum sanki: Bir kadını gözlerindeki ışık ve anlam için sevmeyi...

Belki de bu sırada şehrin bir yerinde bir kadın içinden hep karşılıksız kalan ve artık yüreğinden taşmaya can atan sevgisini kirletmemek ve onu erdemle koruyabilmek için elini yumruk yapıp yalnızlıktan delik deşik olmuş bir duvara sürtünüyordur, diye düşünüyorum.

Kadının parmaklarından süzülerek akan o taptaze, o sımsıcak kan, birilerinin "bittik, işte tükendik" dedikleri anda yepyeni başlangıçların müjdesini veriyordu, hayatı en çok bu başlangıçlar için sevenlere...

ABD basını Zapatist komutan Marcos'un eşcinsel olduğunu önesürdü, EZLN yanıt verdi:

O ABD'de gay, İsrail'de Filistinli, Meksika'da gerilla..

▼ ABD'de yayımlanan bir dergi Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun önderlerinden Komutan Marcos'un, San Fransisco'da bir restoranda çalışırken "gay", yani eşcinsel olduğu için işten atıldığını yazdı. Meksika'daki hükümet yanlısı basın hemen bunun üzerine atladı ve böylece Zapatistalar'ı aşağılamaya ve gözden düşürmeye çalıştı.

▼ Zapatistalar ise şu açıklamayı yaptılar: "Evet, Marcos, San Fransisco'da bir gay; Güney Afrika'da bir zenci; İspanya'da bir anarşist; İsrail'de bir Filistinli; Soğuk Savaş sonrası çağda bir komünist; ne galerisi, ne müşterisi olan bir sanatçı... Gece metroda yalnız başına bir kadın; ne kitabı, ne okuyucusu olan bir yazar ve Meksika dağlarında bir Zapatacı (dır) ..."

Seyfi ÖNGİDER

Emiliano Zapata yirminci yüzyılın ilk büyük köylü hareketinin önderlerinden biridir. Zapata'nın Güney Kurtuluş Ordusu adını taşıyan gerillaları Meksika Devrimi sırasında, 1913'te başkent Mexico City'e girdiklerinde yağma ve katliam bekleyen "zengin mahalle sakinleri" şaşırdılar. Çünkü "Gözünü kan bürümüş caniler sürüsü" olarak tanıtılan gerillalar aslında toprak ve özgürlük için savaşan alçakgönüllü köylülerdi, aç ve yorgundular. Başkentte kapı kapı dolaşarak yiyecek ve içecek isterken ne kimseye saldırdılar, ne de bir yeri talan ettiler...

Geçen yılın ilk günü, 1 Ocak 1994'te Güney Meksika'nın yerlileri herkesi bir kez daha şaşkınlığa uğrattı. Meksika'nın en yoksul eyaletlerinden biri olan Chiapash'da ayaklanan Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu (EZLN) günümüzün en iyi tasarlanmış başkaldırılarından birini, en beklenmedik anda gerçekleştiriyordu.

1984 yılında gizlice kurulan gerilla ordusu 10 yıldır hazırlık yapıyordu. Başkent Mexico City'nin 800 kilometre güneyindeki Chiapas eyaletinin yerlileri hemen bazı şehirleri ele geçirip, belediye başkanlarını rehin aldılar, kendilerinden zorla alınan topraklardan başka bir şey olmayan tarlaların tapularını ve arşivleri yaktılar.

Korkutan program

Meksika hükümeti açısından asıl ürkütücü olan nokta Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun 10 maddeden oluşan manifestosunun toplam nüfusları 15-18 milyon olduğu bildirilen Meksika'nın diğer yerlileri tarafından da desteklenmesi idi. Son derece açık ve basit olan bu manifestonun maddeleri ise şunlardı: İş, toprak, ev, ekmek, sağlık, eğitim, özgürlük, demokrasi, adalet ve barış.

Nitekim ilk destek, nüfusunun yüzde 30'u yerli olan Oaxaca eyaletinden geldi. Ardından Guerrero, Queretero, Tabasco ve Quintana Reo eyaletleri Zapatistaları destekleyen çeşitli eylemlere sahne oldu. Bu arada Kuzey ve Güney Amerika'da bugün hala toplam 60 milyon kadar yerli olması Zapatistaları kıta çapında ciddi bir tehdit haline getiriyordu.

Paniğe kapılan Meksika hükümeti bir yandan ordu birliklerini Chiapas bölgesine doğru harekete geçirirken öte yandan da olayı fazla uzatmadan sona erdirmek üzere Zapatistalarla anlaşmanın yollarını aramaya başladı. Hükümetin "barış temsilcisi" Camocho Solis'in de yoğun çabalarıyla ayaklanmadan iki ay sonra, 2 Mart 1994'te hükümetle Zapatista Kurtuluş Ordusu arasında bir ön anlaşma imzalandı. Ancak bu tür anlaşmalara ve verilen sözlere güvenmemekte son derece haklı olan Zapatistalar silahlarıyla birlikte tekrar dağlara, üslerine çekildiler.

Zapatist gerillalar Meksika yerlilerinin devrimci geleneğini sürdürüyor.

Bu arada Zapatistaların affedilmeleri veya hangi koşullarla affedilebilecekleri konusunda tartışmalar da oluyordu. Hükümet yanlısı Meksika basınında "terörist", "şiddet profesyoneli" gibi sıfatlarla anılan Zapatistalar'ın af tartışmalarına yanıtı şöyle oldu:

Kimi affediyorsunuz?

"Niçin affedilmeliyimiz ki? Hangi nedenle, ne için affedileceğiz? Açlıktan ölmediğimiz için mi? Çektiğimiz sefalet karşısında sessiz kalmadığımız için mi? Tarihi konum olarak bize uygun düşen horlanma ve hakir görülmeyi alçakgönüllüce reddedişimiz yüzünden mi? Diğer bütün yolların tıkandığını gördükten sonra silaha sarıldığımız için mi?

"Af talep eden ve bağışlayan acaba kim olmalı?

"Kendimizi yönetme hak ve yetkisinden bizi yoksun bırakanlardan mı bağışlanma talep edeceğiz? Bir yandan varlığını ve ahlaki dayanaklarını kabul etmediğimiz yasalara uymamızı bekleyen, öte yandan geleneklerimize ve kültürümüze en ufak bir saygı göstermeyenlerden mi? Ne küçük, ne büyük sadece yetiştirdiklerimizle midemizi doyurabileceğimiz bir parça toprak talebinde bulunma gibi ciddi bir suçu işlediğimiz için bunca baskı ve işkence uygulayan, bizleri öldürten, ortalıktan temizleyenlerden mi? "Af talep eden ve bağışlayan acaba kim olmalı?"

Komutan Marcos

Komutan Marcos kimdir?

Diğer gerillalar gibi yüzünü siyah bir maskeyle örten Komutan Marcos ayaklanmanın ilk günlerinden itibaren konuşmalarıyla dikkatleri çekti.

Zeki ve eğitimli biri olduğu hemen anlaşılan Marcos'u diline dolayan hükümet yanlısı basın yoksul ve cahil köylülerin Marcos gibi 'yabancılar' tarafından kışkırtıldığını ileri sürdüyse de bu saldırı pek etkili olmadı.

Bunun üzerine kuzeyden, yani bölgenin ve artık bütün dünyanın jandarması olan ABD basınından daha etkili olacağı umulan bir yardım geldi. ABD'de yayımlanan San Fransisco Chronicle dergisi Komutan Marcos'un, San Fransisco'da bir restoranda çalışırken "gay", yani eşcinsel olduğu için işten atıldığını yazdı. Meksika'daki hükümet yanlısı basın hemen bunun üzerine atladı ve böylece Zapatistalar'ı aşağılamaya ve gözden düşürmeye çalıştı. Aslında ABD'den beslenerek de olsa, Meksika basınının izlediği "yıpratma, aşağılama, karalama" yönteminde değişik veya yeni hiçbir şey yoktu. Dünyanın her tarafında haklı bir mücadelenin önünde yürüyenlere her zaman için şu veya bu şekilde kara çalmaya, çamur atmaya çalışılması çok bildik bir yöntemdi. Komutan Marcos için de aynı mekanizma işliyordu.

Nasıl yanıt ama!

Ancak Zapatistalar bu iddia karşısında bildik yöntemlere başvurmadılar. Örneğin yalanlama yoluna gitmediler. Tam tersine iddiayı kabullenen bir yerden soruna yaklaşarak yine düşmanlarını şaşırttılar. Yaptıkları açıklamada şöyle diyorlardı;

"Marcos'un gay oluşu ile ilgili olarak: Marcos, San Fransisco'da bir gay, Güney Afrika'da bir zenci, San Ysidro'da bir chicano, İspanya'da bir anarşist, İsrail'de bir Filistinli, San Cristobal sokaklarında bir Maya yerlisi, Mexico City'nin teneke mahallesi Neza'da bir çete mensubu, folk müziğinin kalesi Ulusal Üniversite'de bir rock'çı, Almanya'da bir Yahudi, Savunma Bakanlığı'nda bir uzlaştırıcı, Soğuk Savaş sonrası çağda bir komünist, ne galerisi, ne müşterisi olan bir sanatçı...

"Bosna'da bir barışçı, Meksika'nın herhangi bir kentinde bir ev kadını, grev yapmaya asla yeltenmeyen sendika CTM'de bir grevci, başkaları için kitap yazan bir gazeteci, gece saat 10'da metroda yalnız başına bir kadın, topraksız bir köylü, işi olmayan bir işçi, mutsuz bir öğrenci, serbest piyasacılar arasında bir muhalif, ne kitabı, ne okuyucusu olan bir yazar ve tabii Güneydoğu Meksika dağlarında bir Zapatacı...

"Kısaca yeryüzündeki tüm diğer insanlar gibi bir insan Marcos. Tüm sömürülenler, dışlananlar, tüm ezilen azınlıklar birer Marcos'tur. Kadın ve erkek tüm direnenler ve 'Basta' diye haykıranlar !"

Zapatistalar'ın Meksika ve tüm Amerika'nın egemenleri için nasıl bir tehdit oluşturduklarından hala kuşkusu olan var mı?

Genel Koordinatör : Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri
Dış Haberler Osman KÖKER | Ekonomi Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat Sezai SARIOĞLU | Makaleler Veysi SARISÖZEN

Sorumlu Müdür Hüseyin AYIK Haber Merkezi: Hacer YILDIRIM

Sahibi ve Müessese Müdürü Ali KÜÇÜK

Reklam Müdürü Derya UZUN

Yayın Kurulu
Osman Köker
Seyfi Öngider
Sezai Sarıoğlu
Veysi Sarısözen
Merdan Yanardağ

Ankara Büro:
Mustafa ERDOĞAN (Haber Müdürü)
Figen SOLMAZ
Hatice Can KÜRTÜNCÜ

İzmir:
Rıza ZINGAL

Ankara
Tel:(0312) 418 41 98
Fax:(0312) 418 22 63

İzmir
Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği
Engin ERKİNER
Kasseler Str. 1a
60486 Frankfurt
Tel: 49.69.7075714
Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD